

μίσω - α

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

ΗΤΟΙ

ΕΚΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΟΜΑΛΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

τῆς Β καὶ Γ τάξεως τῶν πλήρων Σχολίων

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΓΚΡΙΘΕΝ

κατὰ τὸν ἄρτι τελεσθέντα διαγωνισμόν διὰ μίαν τετατείαν
ἀπὸ τοῦ 1902—1907

ΥΠΟ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

1902

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

ΗΤΟΙ

ΕΚΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΟΜΑΛΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

τῆς 5 καὶ 6 τάξεως τῶν πλήρων Σχολείων

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΕΝ ΤΩ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜῳ

ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

ΥΠΟ

ΕΥΑΓ. Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΔΟΣ ΑΓ. ΜΑΡΚΟΥ 30Α

1902

Τοῖς κ. κ. διδασκάλοις.

Τὸ ἀνὰ χειρὰς *ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ* διαιρεῖται εἰς μέρη δύο καὶ περιέχει κείμενα τῶν πεζογράφων πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας γλώσσης· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὄρισται διὰ τὴν ὅ τάξιν τῶν πλήρων Σχολείων καὶ περιέχει τοὺς παιδαγωγικωτέρους καὶ μᾶλλον μορφωτικὸν χαρακτῆρα ἐνέχοντας μύθους τοῦ Αἰσώπου, εἰς τμήματα δύο, διὰ δύο ἔτη, ἔτι δὲ διηγήματα καὶ ἀποφθέγματα ἐνδόξων ἀνδρῶν κλ. Τὸ δὲ δεύτερον τὸ διὰ τὴν ὅ τάξιν περιέχει ἐκ τῆς Ἀναβάσεως τοῦ Ξενοφῶντος, τὰ κυριώτερα τῆς ἱστορίας ταύτης καὶ τὰ μᾶλλον ἐπαγωγικά, διηρημένα εἰς μικρὰ τεμάχια μετ' ἐπιγραφῆς ἢ περιλήψεως τοῦ περιεχομένου ἐν τέλει προσήρτηται καὶ πίναξ γεωγραφικὸς δεικνύων τὴν πορείαν τῶν μυρίων καὶ τινες εἰκόνες ὄπλων.

Καλὸν ἦθελεν εἶναι, ἐὰν καὶ τις ἐρμηνεῖα λέξεων ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ πρόγραμμα τῆς διακηρύξεως τοῦ διαγωνισμοῦ δὲν φαίνεται ὅτι ἀπῆτει τοῦτο, δι' ὃ καὶ δὲν προσετέθη διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 10 Ἰουνίου 1902.

Ε.Κ.Κ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1902.

Ἄριθ. Πρωτ. 7409.
Διεκπ. 8395.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Εὐάγ. Κοφινιώτην.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΦ'. τῆς 12 Ἰουλίου 1895, τὸ
σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρύ-
ξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαι-
δεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι, ἐγ-
κρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν Ἀνθολόγιον (ἐκλογή
κειμένου ἐκ τῶν ὁμαλῶν πεζογράφων τῆς ἀρχαίας γλώσσης) ὅπως
εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους καὶ ὡς δι-
δακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς 5 καὶ 6 τάξεως τῶν πλήρων
δημοτικῶν Σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπα-
γορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγκασομένης παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΑΝΤ. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

ΣΤΕΦ. ΠΑΡΙΣΗΣ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΓΑΣΙΟ

Price 1/6
No. 100

THE BALANCE OF THE BUDGET

BY THE HON. THE CHIEF SECRETARY FOR THE TREASURY

Presented to the House of Commons by the Chief Secretary for the Treasury, in pursuance of a Resolution of the House, passed on the 12th day of July, 1902.

PRINTED BY THE STATIONERY OFFICE

1902

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Α΄. ΛΙΣΩΠΕΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΤΜΗΜΑ Α΄.

1. Λέαινα καὶ Ἀλώπηξ.

Λέαινα, ὄνειδιζομένη ὑπὸ ἀλώπεκος ἐπὶ τῇ διὰ παντός τοῦ χρόνου ἕνα τίκτειν, «ἕνα, ἔφη, ἀλλὰ λέοντα».

2. Ἄνθρωπος καὶ Ἀλώπηξ.

Ἀλώπεκά τις ἐχθρὰν ἔχων, ὡς βλάπτουσιν αὐτὸν κρατήσας, καὶ θέλων ἐπὶ πολὺ τιμωρήσασθαι, στυππεῖα ἐλαίῳ βεβρεγμένα τῇ οὐρᾷ προσθήσας ὑφῆψε. Ταύτην δὲ δαίμων εἰς τὰς ἀρούρας τοῦ λαβόντος ᾠδήγει· ἦν δὲ κενὸς ἀμητοῦ. Ὁ δὲ ἠκολούθει θρηῶν μηδὲν θερίσας.

3. Γεωργὸς καὶ Ἄετός.

Γεωργὸς ἀετὸν εὐρών ἀγρευόμενον, τὸ κέλλος αὐτοῦ θαυμάσας, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐλεύθερον. Ὁ δὲ οὐκ ἀμοιβὸς αὐτῷ χάριτος κατεφάνη, ἀλλ' ὑπὸ τείχος σαθρὸν κηθήμενον ἰδὼν, προσπετάσας τοῖς ποσὶν ἦρε τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φάκελον. Ὁ δὲ ἐξινχστὰς ἐδίωκε τούτον δὲ ὁ ἀετὸς ἔρριψε. Καὶ ἀνκλαθόμενος αὐτὸν καὶ ὑποστρέψας, εὗρε τὸ τείχος συμπεπτωκός, ἔνθα ἐκάρητο, καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἐθαυμάσατο.

4. Μύρμηξ καὶ Περιστέρα.

Μύρμηξ διψήσας, κατελθὼν εἰς πηγὴν, παροσυρεῖς ὑπὸ τοῦ ρεύματος, ἀπεπνίγετο. Περιστέρα δὲ τοῦτο θεασαμένη, κλώνῳ δένδρου περιελούσα, εἰς τὴν πηγὴν ἔρριψεν, ἐφ' οὗ καὶ καθίσας ὁ μύρμηξ διεσώθη. Ἰξευτὴς δὲ τις μετὰ τοῦτο τοὺς κλάμους συνθείς ἐπὶ τὸ τὴν περιστέραν συλλαβεῖν ἦει. Τοῦτο δ' ὁ μύρμηξ ἐωρακώς, τὸν τοῦ ἰξευτοῦ πόδα

ἔδακεν. Ὁ δὲ ἀλγίσσας τοὺς τε καλάμους ἔρριψε καὶ τὴν περιστερὰν αὐ-
τίκα φυγεῖν ἐποίησεν.

5. Αἶξ καὶ Αἰπόλος.

Αἶγα ἀποστᾶσαν ἀγέλης ἐπανάγειν αἰπόλος ἐπειρᾶτο πρὸς τὰς λοι-
πάς. Ὡς δὲ φωναῖς καὶ συριγμοῖς χρώμενος οὐδὲν μᾶλλον ἤνυεν, λί-
θον ἄφεις καὶ τοῦ κέρως τυχών, ἐδεῖτο τῷ δεσπότῃ μὴ κατειπεῖν. Ἡ
δὲ ἀνούστατε, εἶπεν, αἰπόλων, τὸ κέρως κεκράζεται, κἂν ἐγὼ σιω-
πήσω».

6. ὄνος βαστάζων ἄγαλμα.

Ὄνος τις ἐπιθείς ἄγαλμα ἤγεν εἰς ἄστν. Τῶν δὲ συναντώντων προσκυ-
νούντων τὸ ἄγαλμα, ὁ ὄνος ὑπολαβὼν, ὅτι αὐτὸν προσκυνοῦσιν,
ἀναπτρωθεὶς ὠγκιστό τε καὶ οὐκέτι περατέρω προῖέναι ἐβούλετο. Καὶ
ὁ ὄνηλάτης αἰσθόμενος τὸ γεγονός, τῷ ροπάλῳ αὐτὸν παίων ἔφη· «ὦ
κακὴ κεφαλή, ἔτι καὶ τοῦτο λοιπὸν ἦν, ὄνον ὑπ' ἀνθρώπων προσκυ-
νεῖσθαι».

7. Λέων καὶ Βάτραχος.

Λέων, ἀκούσας ποτὲ βατράχου μέγα βοῶντος, ἐπεστράφη πρὸς
τὴν φωνήν, οἰόμενος μέγα τι ζῷον εἶναι. Προσμείνας δὲ μικρόν, ὡς
εἶδεν αὐτὸν προσελθόντα τῆς λίμνης, προσελθὼν αὐτὸν κατεπάτησεν.

8. Ἄνθρακεὺς καὶ Γναφεύς.

Ἄνθρακεὺς ἐπὶ τινος οἰκίας ἐργαζόμενος καὶ θεασάμενος γναφεῖα
αὐτῷ παροικισθέντα, προσελθὼν παρεκάλει αὐτόν, ὅπως σύναικος αὐτῷ
γένηται, διεξιὼν ὡς οἰκειότεροι ἀλλήλοις ἔσονται, καὶ λυσιτελέστεροι
μίαν ἔπαυλιν οἰκοῦντες. Καὶ ὁ γναφεύς ὑποτυχών ἔφη πρὸς αὐτόν·
«ἀλλ' ἔμοιγε παντελῶς τοῦτό ἐστι ἀδύνατον· ὁ γὰρ ἐγὼ λευκανῶ, σὺ
ἄσβολήσεις».

9. Γεωργὸς καὶ Πελαργός.

Ἐν ἀρούρα παγίδας γεωργὸς ἔστησε. Θηρεύσας δὲ γεράνους, τοὺς
τὸν σπόρον ρθειρόντας, σὺν αὐτοῖς καὶ πελαργὸν εἰλήφει. Ὁ δὲ χω-
λεύων ἰκέτευεν ἀφεθῆναι λέγων· «οὐ γὰρ εἰμι γέρανος· πελαργὸς εἰμι,
εὐσεβέστατον ζῷον, ὅς τιμῷ τὸν πατέρα καὶ δουλεύω· ἴδε καὶ τὴν

χροϊάν ὡς οὐχ ὁμοία. Ὁ δ' ἔφη «οὐκ οἶδα τί λέγεις· ἐγὼ σὺν οἷς εἴληφά σε, μετ' αὐτῶν καὶ ἀπολέσω».

10. Γεωργοῦ παῖδες.

Γεωργοῦ παῖδες ἐστασιάζον· ὁ δ', ὡς πολλὰ παραινῶν οὐκ ἠδύνατο πείσαι αὐτοὺς λόγοις μεταβάλλεσθαι, ἔγνω δεῖν πρᾶγμα τοῦτο πράξει. Καὶ παρήνεσεν αὐτοῖς ῥάβδων δέσμην κομίσαι. Τῶν δὲ τὸ προσταχθὲν ποιησάντων, τὸ μὲν πρῶτον δούς αὐτοῖς ἀθρόος τὰς ῥάβδους ἐκέλευσε κατεάσσειν· ἐπειδὴ δὲ καὶ περιβιαζόμενοι οὐκ ἠδύνατο, ἐκ δευτέρου λύσας τὴν δέσμην ἀνὰ μίαν αὐτοῖς ῥάβδον ἐδίδου· τῶν δὲ ῥάβδιως κατακλώντων, ἔφη «ἀτὰρ οὖν καὶ ὑμεῖς, ὦ παῖδες, ἐὰν μὲν ὁμοφρονῆτε, ἀχείρωτοι τοῖς ἐχθροῖς ἔσεσθε· ἐὰν δὲ στασιάζητε, εὐάλωτοι».

11. Ὑς καὶ Κύων.

Ὑς καὶ Κύων περὶ εὐτοκίας ἤριζον· ἔφη δ' ἡ κύων, εὐτοκος εἶναι μάλιστα πάντων τῶν πεζῶν ζῴων. Καὶ ἡ ὕς ὑποτυχοῦσα πρὸς ταῦτα φησὶν· «ἀλλ' ὅταν τοῦτο λέγεις, ἴσθι, ὅτι καὶ τυφλοὺς τοὺς σαυτῆς σκύλακας τίττεις».

12. Ἀλώπηξ καὶ Λέων.

Ἀλώπηξ μὴδέποτε θεασαμένη λέοντα, ἐπειδὴ κατὰ τινὰ τύχην ὑπήντησεν αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἰδοῦσα αὐτὸν οὕτως ἐφοβήθη, ὡς μικροῦ καὶ ἀποθανεῖν. Ἐκ δευτέρου δὲ αὐτῷ περιτυχοῦσα, ἐφοβήθη μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πρότερον. Ἐκ τρίτου δὲ θεασαμένη αὐτὸν οὕτως κατεθάρσησεν, ὡς καὶ προσελθοῦσα αὐτῷ διαλεγθῆναι.

13. Κύων κρέας φέρουσα.

Κύων κρέας ἔχουσα ποταμὸν διέβαινε· θεασαμένη δὲ τὴν ἑαυτῆς σκιάν κατὰ τοῦ ὕδατος, ὑπέλαβεν ἑτέραν κύνα εἶναι, μείζον κρέας ἔχουσαν· διόπερ ἀφείσα τὸ ἴδιον ὤρμησεν ὡς τὸ ἐκείνης ἀφαιρησομένη. Συνέβη δ' αὐτῇ ἀμροτέρων στερηθῆναι, τοῦ μὲν μὴ ἐφικομένη, διότι μὴδὲ ἦν, τοῦ δ' ὅτι ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ παρεσύρη.

14. Καρκίνος καὶ Ἀλώπηξ.

Καρκίνος, ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀναβῆς, ἐπὶ τινος ἐνέμετο τόπου. Ἀλώπηξ δὲ λιμώττουσα, ὡς ἐθεάσατο, προσελθοῦσα ἀνέλαβεν αὐτόν.

Ὁ δὲ μέλλων καταβιβρώσκεισθαι, ἔφη· «ἀλλ' ἔγωγε δίκαια πέπονθα, δεῖς, θαλάττιος ὄν, χειρῶν ἡβουλήθη γενέσθαι».

15. Παις ψεύστης.

Παιδίον πρόβατα νέμον, ὡς λύκον ἐρχόμενον πρὸς διαφθοράν ὄντων, ἐπικαλούμενον τοὺς ἀγρότας ἔλεγε· «βοηθεῖτε ὧδε· ἔρχεται λύκος». Οἱ δὲ ἀγρόται τρέχοντες τοῦτον εὕρισκον μὴ ἀληθεύειν. Τοῦτο δὲ ποιήσαντος πολλὰκις, εὕρισκον ψευδόμενον. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ λύκου προσελθόντος, καὶ τοῦ παιδὸς βοῶντος «δεῦτε, λύκος», οὐκέτι τις ἐπίστευε προσδραμεῖν αὐτῷ καὶ βοηθῆσαι. Ὁ δὲ λύκος εὐρηκῶς ἄδειαν τὴν ποιήσασαν πᾶσαν διέφθειρεν εὐκόλως.

16. Βάτραχοι.

Βάτραχοι δύο ἐν λίμνῃ ἐνέμοντο· θέρους δὲ ξηρανθείσης τῆς λίμνης, ἐκείνην καταλιπόντες ἐπεζήτουν ἑτέραν. Καὶ δὴ βαθεῖ περιέτυχον φρέατι, ὅπερ ἰδὼν ἄτερος θατέρῳ φησί· «συγκατέλωμεν, ὦ οὗτος, εἰς τὸδε τὸ φρέαρ». Ὁ δὲ ὑπολαθῶν εἶπεν· «ἂν οὖν καὶ τὸ ἐνθάδε ὕδωρ ξηρανθῆ, πῶς ἀναβησόμεθα»;

17. Κόραξ νοσῶν.

Κόραξ νοσῶν ἔφη τῇ μητρὶ· «εὐχου τοῖς θεοῖς καὶ μὴ θρήνηι». Ἡ δὲ ὑπολαθοῦσα ἔφη· «τίς σε, τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει; τίνος γὰρ κρέας ὑπὸ σοῦγε δὲν ἐκλάπη»;

18. Χελώνη καὶ Ἄετος.

Χελώνη ἀετοῦ ἔδειτο, ἵπτασθαι αὐτὴν διδάξαι. Τοῦ δὲ παραινούντος, πόρρω τοῦτο τῆς φύσεως αὐτῆς εἶναι, ἐκείνη μᾶλλον τῇ δεήσει προσέκειτο. Ἀεθῶν οὖν αὐτὴν τοῖς ὄνοι· καὶ εἰς ὕψος ἀνενεγκών, εἶπ' ἀφῆκεν. Ἡ δὲ κατὰ πετρῶν πεσοῦσα συνετρίβη.

19. Ευλευόμενος καὶ Ἐρμῆς.

Ευλευόμενος τις παρά τινα ποταμὸν τὸν οἰκίειον ἀπέβαλε πέλεκυν. Ἀμνηχανῶν τοίνυν παρὰ τὴν ὄχθην καθίσας ὠδύρετο. Ἐρμῆς δὲ, μαθὼν τὴν αἰτίαν καὶ οἰκτίρας τὸν ἄνθρωπον, καταδύς εἰς τὸν ποταμὸν, χρυσοῦν ἀνήνεγκε πέλεκυν καὶ, εἰ οὗτός ἐστιν, ὃν ἀπώλεσεν, ἤρετο. Τοῦ δὲ μὴ τοῦτον εἶναι ὁραμένου, αὐθις καταβάς, ἀργυροῦν ἀνεκόμισε. Τοῦ

δὲ μηδὲ τοῦτον εἶναι τὸν οἰκείον εἰπόντος, ἐκ τρίτου καταβάς, ἐκείνον τὸν οἰκείον ἀνήνεγκε. Τοῦ δὲ τοῦτον ἀληθῶς εἶναι τὸν ἀπολωλότα φασμένου, Ἑρμῆς, ἀποδείξάμενος αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην, ἀπαντᾶς αὐτῷ ἔδωρῆσατο. Ὁ δὲ παρχαγενόμενος πρὸς τοὺς ἑταίρους τὰ συμβάντα αὐτοῖς διεξέλελυθεν ὧν εἰς τις τὰ ἴσα διαπράξασθαι ἐβουλεύσατο, καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν ἐλθὼν, καὶ τὴν οἰκείαν ἀξίνην ἐξεπίτηδες ἀφείς εἰς τὸ ρεῦμα, κλαίων ἐκάθητο. Ἐπιφανεῖς οὖν ὁ Ἑρμῆς κἀκείνῳ καὶ τὴν αἰτίαν μαθὼν τοῦ θρήνου, καταβάς ὁμοίως χρυσὴν ἀξίνην ἐξήνεγκε, καὶ ἤρετο, εἴ ταύτην ἀπέδωκε. Τοῦ δὲ σὺν ἡδονῇ «ναὶ ἀληθῶς ἡδ' ἐστὶ» φήσας, ὁ θεὸς τὴν τοσαύτην ἀνικίδειαν, οὐ μόνον ἐκείνην κατέσχευεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν οἰκείαν ἀπέδωκεν.

ΤΜΗΜΑ Β'.

1. Μυῖαι.

Ἐν τινι ταμειῷ μέλιτος ἐκχυθέντος μυῖαι προσπτᾶσαι κατήσθιον· διὰ δὲ τὴν γλυκύτητα τοῦ καρποῦ οὐκ ἀρίσταντο. Ἐμπαγέντων δ' αὐτῶν τῶν ποδῶν, ὡς οὐκ ἠδύναντο ἀναπτῆναι, ἀποπνιγόμεναι ἔρρασαν· θλίβει ἡμεῖς, αἱ διὰ βραχείαν ἡδονὴν ἀπολλύμεθα.

2. Ὄνος καὶ Λεοντῆ.

Ὄνος δορὰν λέοντος ἐπενδυθεὶς, λέων ἐνομιζέτο πᾶσι· καὶ φυγὴ μὲν ἦν ἀνθρώπων, φυγὴ δὲ ποιμνίων. Ὡς δὲ ἀνέμου πνεύσαντος ἡ δορὰ περιηρέθη καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν, τότε πάντες ἐπιδραμόντες ξύλοις καὶ ροπάλοις αὐτὸν ἔπαιον.

3. Ἐλαφος καὶ Ἄμπελος.

Ἐλαφος, κυνηγούς φεύγουσα, ὑπ' ἀμπέλῳ ἐκρύβη. Παρελθόντων δ' ὀλίγων ἐκείνων, ἡ ἔλαφος τελείως ἤδη λαθεῖν δόξασα, τῶν τῆς ἀμπέλου φύλλων ἐσθίειν ἤρξατο. Τοῦτων δὲ σειομένων, οἱ κυνηγοὶ ἐπιστραφέντες καί, ὅπερ ἦν ἀληθές, νομίσαντες, τῶν ζώων ὑπὸ τοῖς φύλλοις τι κρύπτεσθαι, βέλαιον ἀνείλον τὴν ἔλαφον. Ἡ δὲ θνήσκουσα τοιαῦτ' ἔλεγε «δίκαια πέπονθα· οὐ γὰρ ἔδει τὴν σώσασάν με ἄμπελον λυμáινεσθαι.»

4. Κύων και Λύκος.

Κύων πρό ἐπαύλειός τινος ἐκάθευδε. Λύκου δὲ ἐπιδραμόντος και βρωμα μέλλοντος θύσειν αὐτόν, ἔδειτο μὴ νῦν αὐτόν καταθύσει. «Νῦν μὲν γὰρ «φῆσί» λεπτός εἰμι και ἰσχνός· ἂν δὲ μικρὸν ἀναμείνης, μέλλουσι ν οἱ ἐμοὶ δεσπότηαι ποιήσειν γάμους, κἀγὼ τῆνικαῦτα πολλὰ φάγων πιμελέστερος ἔσομαι, και σοὶ ἡδύτερον βρωμα γενήσομαι». Ὁ μὲν οὖν λύκος πεισθεὶς ἀπῆλθε· μεθ' ἡμέρας δ' ἐπανελθὼν εὔρεν ἄνω ἐπὶ τοῦ δώματος τὸν κύνα καθεύδοντα, και στάς κάτωθεν πρὸς ἑαυτὸν ἐκάλει, ὑπομιμνήσκων αὐτόν τῶν συνθηκῶν. Και ὁ κύων· «ἀλλ', ὦ λύκε, εἰ τὸ ἀπὸ τοῦδε πρὸ τῆς ἐπαύλειός με ἰδοὶς καθεύδοντα, μηκέτι γάμους ἀναμείνης.

5. Κορυθαλλός.

Κορυθαλλός, εἰς πάγην ἀλούς, θρηῶν ἔλεγεν· «οἶμοι τῷ ταλαιπώρῳ και δυστήνῳ πτηνῷ· οὐ χρυσὸν ἐνοσφισάμην τινός, οὐκ ἄργυρον, οὐκ ἄλλο τι τῶν τιμίων· κόκκος δὲ σίτου μικρὸς τὸν θάνατόν μοι προῦξένησεν».

6. Αἶξ και ὄνος.

Αἶγα και ὄνον ἔτρεφέ τις. Ἡ δὲ αἶξ φρονήσασα τῷ ὄνῳ διὰ τὸ περισσὸν τῆς τροφῆς, ἔλεγεν, ὡς ἄπειρα κολάζη, ποτὲ μὲν ἀλήθων, ποτὲ δὲ ἀχθοφορῶν· και συνεβούλευεν ἐπιληπτον ἑαυτὸν ποιῆσαι και καταπεσεῖν ἐν τινὶ βόθρῳ, και ἀναπαύσεως τυχεῖν. Ὁ δὲ πιστεύσας και πεσὼν συνετρίβη. Ὁ δὲ δεσπότης τὸν ἰατρὸν καλέσας ἤτει βοηθεῖν. Ὁ δὲ αἰγὸς πνεύμονα ἐγγυματίσαι ἔλεγεν αὐτῷ, και τῆς ὑγείας τυχεῖν. Τὴν δὲ αἶγα θύσαντες τὸν ὄνον ἰάτρευον.

7. Ὄρνις χρυσοτόκος.

Ὄρνιθά τις εἶχεν φά χρυσᾶ τίκτουσαν· και νομίσας ἐνδον αὐτῆς ὄγκον χρυσοῦ εἶναι, κτείνας εὔρηκεν ὁμοίαν τῶν λοιπῶν ὄρνιθων. Ὁ δὲ ἄθρόον πλοῦτον ἐλπίσας εὐρήσειν, και τοῦ μικροῦ ἐστέρηται ἐκείνου.

8. Ἄρκτος και Ἄλώπηξ.

Ἄρκτος τίς ποτε μεγάλως ἐκχυχᾶτο, ὡς φιλανθρωπότατον πάντων ἐστὶ τῶν ζῴων· φασὶ γὰρ ἄρκτον νεκρὸν μηδὲν βιβρώσκειν. Ἡ δὲ ἀλώπηξ ἀκούσασα ταῦτα ἐμειδίασε και πρὸς αὐτὴν ἀντέφη· «εἴθε τοὺς

νεκρούς ἤσθιες καὶ μὴ τοὺς ζῶντας».

9. Τέττιξ καὶ Μύρμηκες.

Χειμῶνος ὥρα, τῶν σίτων βραχέντων, οἱ μύρμηκες ἔψυχον, τέττιξ δὲ λιμώττων ἤτει αὐτοὺς τροφήν. Οἱ δὲ μύρμηκες εἶπον αὐτῶ· «διατί τὸ θέρος οὐ συνῆγες τροφήν»; Ὁ δὲ εἶπεν· «οὐκ ἐσχόλαζον, ἀλλ' ἤδον μουσικῶς». Οἱ δὲ γελάσαντες εἶπον· «ἀλλ' εἰ θέρους ὥραις ἠύλεις, χειμῶνος ὄργου».

10. Γυνὴ καὶ Ὅρνις.

Γυνὴ τις χήρα ὄρνιν εἶχε καθ' ἐκάστην φὸν αὐτῇ τίκτουσαν. Νομίσασα δέ, ὡς, εἰ πλείους τῇ ὄρνιθι κριθὰς παραβάλοι, δις τέζεται τῆς ἡμέρας, τοῦτο πεποίηκεν. Ἡ δ' ὄρνις, πιμελής γενομένη, οὐδ' ἀπαξ τῆς ἡμέρας τεκεῖν ἠδύνατο.

11. Ἀλώπηξ καὶ Δρυτόμος.

Ἀλώπηξ κυνηγὸς φεύγουσα ὡς ἐθέασατό τινα δρυτόμον, τοῦτον ἰκέτευε κατακρύψαι αὐτήν· ὁ δ' αὐτῇ παρήνεσεν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ καλύβην εἰσελθοῦσαν κρυβῆναι. Μετ' οὐ πολὺ δὲ παραγενομένων τῶν κυνηγῶν καὶ τοῦ δρυτόμου πυνηνομένων, εἰ τεθέαται ἀλώπεκα τῆδε παρισῶσαν, ἐκεῖνος τῇ μὲν φωνῇ ἠρνεῖτο ἐωρακέναι, τῇ δὲ χειρὶ νεύων ἐσήμαινεν, ὅπου κατεκέκρυπτο. Τῶν δὲ οὐχ οἷς ἔνευε προσχόντων, ἀλλ' οἷς ἔλεγε πιστευσάντων, ἡ ἀλώπηξ ἰδοῦσα αὐτοὺς ἀπαλλαγέντας, ἐξεληθοῦσα ἀπροσφωνητὴ ἐπορεύετο· μεμφομένου δ' αὐτὴν τοῦ δρυτόμου, εἶγε διασωθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φωνῆς αὐτὸν ἠξίωσεν, ἔφη· «ἀλλ' ἔγωγε ἠγαχάρισθησα ἄν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὁμοια τὰ ἔργα τῶν χειρῶν καὶ τοὺς τρόπους εἶχες».

12. Ταῶς καὶ Κολοιδός.

Τῶν ὀρνέων βουλευσαμένων περὶ βασιλείας, ταῶς ἠξίου ἑαυτὸν χειροτονεῖσθαι βασιλέα διὰ τὸ κάλλος· ὀρμωμένων δὲ ἐπὶ τοῦτο τῶν ὀρνέων, κολοιδός εἶπεν· «ἀλλ' ἐὰν σοῦ βασιλεύοντος ὁ ἀετὸς ἡμᾶς διώκῃ, πῶς ἡμῖν ἐπαρκέσεις»;

13. Οὐρά καὶ μέλη ὄψεως.

Οὐρά ποτε ὄψεως ἤξιου πρώτη πρόχγειν καὶ βυδιζέιν. Τὰ δὲ λοιπὰ μέλη ἔλεγον· «πῶς χωρὶς ὀμμάτων καὶ ῥινός ἡμᾶς ἄξεις, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα»; Ταύτην δὲ οὐκ ἔπειθον, ἕως τὸ φρονεῖν ἐνικήθη. Ἡ οὐρά δὲ ἤρχε καὶ ἤγε, σύρουσα τυφλὴ πᾶν τὸ σῶμα, ἕως εἰς βράχθρον πετρῶν ἐνεχθείσα, τὴν ῥάχιν καὶ πᾶν τὸ σῶμα ἔπληγεν. Σκίνοισα δὲ ἰκέτευε τὴν κεφαλὴν, λέγουσα· «σῶσον ἡμᾶς, εἰ θέλεις, δέσποινα· τῆς κακῆς γὰρ ἔριδος ἐπειράθη».

14. Κλέπτης καὶ Πανδοχεύς.

Κλέπτης κατέλυσε ἐν τινὶ πανδοχείῳ· διέμενε δὲ ἐκεῖ ἡμέρας τινὰς προσδοκῶν κλέψαι τι. Ὡς δὲ οὐκ ἐδύνατο τοῦτο ποιῆσαι, μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἰδὼν τὸν πανδοχέα ἐνδυθέντα χιτῶνα ὠρακίον καὶ κινὸν (ἦν γὰρ ἑορτή), καὶ κηλεζόμενον πρὸ τῆς πύλης τοῦ πανδοχείου, καὶ οὐδένα ἄλλον τυχόντα ἐκεῖ, ἐπελθὼν καὶ ὁ κλέπτης ἐκάθισε πλησίον τοῦ πανδοχέως, καὶ ἤρξατο διηγείσθαι μετ' αὐτοῦ. Καὶ διηγούμενοι ὦρα ἰκνηῆ, ἐχασμήσατο ὁ κλέπτης, καὶ ὁμοῦ μετὰ τοῦ χασμασθαι ὠρατο ὡσπερ λύκος. Ὁ δὲ πανδοχεύς φησὶ πρὸς αὐτόν· «τί οὕτως ποιεῖς»; Καὶ ὁ κλέπτης ἀπεκρίθη· «νῦν ἀνχιγγεῶ σοι· ἀλλὰ δέομαί σου, ἵνα φυλάξης τὰ ἱμάτιά μου· ἐνταῦθα γὰρ καταλείψω. Ἐγὼ, κύριέ μου, οὐκ οἶδα, πόθεν μοι ἐπέρχεται τὸ χασμασθαι οὕτως, ἢ διὰ τὰς ἀμαρτίας μου, ἢ διὰ ποῖαν αἰτίαν, οὐ γινώσκω· ὅταν οὖν χασμηθῶ τρεῖς βολὰς, γίνομαι λύκος ἐσθίων ἀνθρώπους». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐχασμήσατο ἐκ δευτέρου, καὶ πάλιν ὠρατο, καθάπερ καὶ τὸ πρῶτον. Ἀκούσας οὖν ταῦτα ὁ πανδοχεύς καὶ πιστεύσας τῷ κλέπτῃ ἐφοβήθη, καὶ ἀναστὰς ἠβούλετο φυγεῖν· ὁ δὲ κλέπτης δραξάμενος αὐτόν τοῦ χιτῶνος, παρεκάλει αὐτὸν λέγων· «ἀνάμεινον, κύριέ μου, καὶ λαθὲ τὰ ἱμάτιά μου, ἵνα μὴ ἀπολέσω αὐτὰ» καὶ παρακκλῶν αὐτόν, ἀνοιξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἤρξατο χασμασθαι ἐκ τρίτου. Ὁ δὲ πανδοχεύς φοβηθεὶς, μήπως φάγη αὐτόν, κατέλιπε τὸν ἑαυτοῦ χιτῶνα καὶ εἰσελθὼν δρομικῶς εἰς τὸ πανδοχεῖον, κητησακλίσατο εἰς τὸ ἐνδότερον. Καὶ ὁ κλέπτης λαθὼν τὸν χιτῶνα ἀπῆλθεν.

15. Ἴππος καὶ ὄνος.

Ἀνθρωπός τις εἶχεν ἵππον καὶ ὄνον. Ὀδευόντων δέ, ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν ὁ ὄνος τῷ ἵππῳ· «ἄρον ἐκ τοῦ ἐμοῦ βάρους, εἰ θέλεις εἶναί με σῶν». Ὁ δὲ οὐκ ἐπέισθη· ὁ δὲ ὄνος, πεσὼν ἐκ τοῦ κόπου, ἐτελεύτησε. Τοῦ δὲ δεσπότης πάντα ἐπιθέντος αὐτῷ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ὄνου δοράν, θρηγῶν ὁ ἵππος ἐβόα· «οἴμοι τῷ παναθλίῳ, τί μοι συνέβη τῷ ταιπῶρῳ; μὴ θελήσας γὰρ μικρὸν βᾶρος λαβεῖν, ἰδοὺ ἅπαντα βαστάζω καὶ τὸ δέριμα».

16. Δράκων καὶ Ἄετός.

Δράκων καὶ ἄετός συμπλακέντες ἀλλήλοις ἐμάχοντο· καὶ ὁ μὲν δράκων εἶχε τὸν ἄετὸν συλλαβών. Γεωργός δὲ ἰδὼν, λύσας τὴν πλοκήν τοῦ δράκοντος, αὐτόνομον ἀφῆκε τὸν ἄετὸν. Χαλεπήνας δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ δράκων, ἰὼν ἀφῆκε τῷ τοῦ σώσαντος πόματι. Πιεῖν δὲ τοῦ γεωργοῦ πρὸς ἄγνοιαν μέλλοντος, ὁ ἄετός καταπατᾷ τῶν τοῦ γεωργοῦ χειρῶν ἐξαιρεῖται τὴν κύλικα.

Β'. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ⁽¹⁾

Ι. ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ.

Α. Φοῖξος καὶ Ἑλλη.

1. Τῶν Αἰόλου παίδων Ἀθάμας ἐβασίλευε τῆς Βοιωτίας. Γιγνόνται δὲ αὐτῷ ἐκ Νεφέλης πρὶς μὲν Φοῖξος, θυγάτηρ δὲ Ἑλλη. Ἐπειτα δὲ αὐτῆς λαμβάνει γυναῖκα τὴν Ἰνώ, ἐξ ἧς αὐτῷ Λέαρχος καὶ Μελικέρτης ἐγένοντο. Ἡ δὲ τῆς Νεφέλης παισὶν ἐπιβουλεύουσα ἔπεισε τὰς γυναῖκας τὸν πυρὸν φεύγειν. Γῆ δὲ περρυγμένους πυρούς δεχοχομένη καρπούς ἐτησίους οὐκ ἀνεδίδου. Δι' ὃ πέμπων ὁ Ἀθάμας εἰς Δελφοὺς ἀπαλλαγὴν ἐπυνθάνετο τῆς ἀφορίας. Ἰνώ δὲ τοὺς πεμφθέντας ἀνέπεισε λέγειν, ὡς ἔφη κεχρησμένον παύσασθαι τὴν ἀκαρπίαν, ἐὰν σφαγῇ Διὶ ὁ Φοῖξος· τοῦτο ἀκούσας Ἀθάμας, συναναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν τὴν γῆν κατοικούντων, τῷ βωμῷ παρέστηκεν Φοῖξον. Νεφέλη δὲ αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς ἀνήρπασε καὶ παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ λαβοῦσα χρυσόμαλλον κριὸν ἔδωκεν, ἐφ' οὗ φερόμενος δι' οὐρανοῦ γῆν ὑπερέβησαν καὶ θάλασσαν.

2. Ὡς δ' ἐγένοντο κατὰ τὴν μεταξὺ Σιγείου καὶ Χερρονήσου θάλασσαν, ὄλισθεν εἰς τὸν βυθὸν ἡ Ἑλλη, κάκει θανούσης αὐτῆς ἀπ' ἐκείνης Ἑλλησποντος ἐκλήθη τὸ πέλαγος. Ὁ Φοῖξος δὲ ἦλθεν εἰς Κόλχους, ὧν Αἰήτης ἐβασίλευεν. Οὗτος αὐτὸν ὑποδέχεται καὶ μίαν τῶν θυγατέρων, Χαλκιόπην, δίδωσιν. Ὁ δὲ τὸν Χρυσόμαλλον κριὸν Διὶ θύει, Φυξίω, τὸ δὲ τούτου δέρμας Αἰήτη δίδωσιν. Ἐκεῖνος δὲ αὐτὸ περὶ δρυὸν ἐν Ἄρεως ἄλσει καθήλωσεν. Ἀθάμας δὲ ὕστερον διὰ μῆνιν Ἦρας καὶ τῶν ἐξ Ἰνοῦς ἐσπερήθη παιδῶν· αὐτὸς μὲν γὰρ μακροὺς ἐτόξευσε Λέαρχον. Ἰνώ δὲ Μελικέρτην μεθ' ἐκυτῆς εἰς Πέλαγος ἔρριψεν.

(1) Αἱ καταλεγόμεναι ἐνταῦθα μυθολογικαὶ ἱστορίαι εἶναι ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου καὶ ἄλλων συγγραφέων.

β'. Πελίας.

Ίάσων ὁ Αἰσωνος τοῦ Κρηθέως ὤκει ἐν Ἰωλκῶ, τῆς δὲ Ἰωλκοῦ Πελίας ἐβασίλευσε μετὰ Κρηθέα, ὃ χρωμένῳ περὶ τῆς βασιλείας ἐθέσπισεν ὁ θεὸς τὸν μονοσάνδαλον φυλάττεσθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠγνῶει τὸν χρησμὸν, ὕστερον δ' αὐτὸν ἔγνω. Τελῶν γὰρ ἐπὶ τῇ θαλάσῃ Ποσειδῶνι θυσίαν ἄλλους τε πολλοὺς ἐπὶ ταύτῃ καὶ τὸν Ἰάσωνα μετεπέμψατο. Ὁ δὲ πόθῳ γεωργίας ἐν τοῖς χωρίοις διατελῶν ἔσπευσεν ἐπὶ τὴν θυσίαν, διαβαίνων δὲ ποταμὸν Ἄνακυρον ἐξῆλθε μονοσάνδαλος, τὸ ἕτερον ἀπολέσας ἐν τῷ ρεῖθρῳ πέδιλον. Θεασάμενος δὲ Πελίας αὐτὸν καὶ τὸν χρησμὸν συμβαλῶν, ἠρώτα προσελθῶν, τί ἂν ἐποίησεν ἐξουσίαν ἔχων, εἰ λόγιον ἦν αὐτῷ πρὸς τινος φονευθήσεσθαι τῶν πολιτῶν. Ὁ δὲ «τὸ χρυσόμαλλον δέρας», ἔφη, «προσέταττον ἂν φέρειν αὐτῷ». Τοῦτο Πελίας ἀκούσας εὐθὺς ἐπὶ τὸ δέρας ἐλθεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν. Τοῦτο δὲ ἐν Κόλχοις ἦν ἐν Ἄρεος ἄλσει κρεμάμενον ἐκ δρυός, ἐφρουρεῖτο δὲ ὑπὸ δράκοντος ἀύπνου.

γ'. Οἱ Ἀργοναῦται. Φινεύς.

Ἐπὶ τοῦτο τὸ δέρας πεμπόμενος Ἰάσων ὑπὸ Πελίου τοῦ τῆς Ἰωλκοῦ βασιλέως Ἄργον παρεκάλει τὸν Φριξοῦ, κἀκείνος Ἀθηναῖς ὑποθεμένης πεντηκόντορον ναῦν κατασκευάσει, τὴν προσαγορευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Ἀργῶ· κατὰ δὲ τὴν πρῶτην ἐνήρμοσεν Ἀθηναῖων φωνῆν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον. Ὡς δὲ ἡ ναῦς κατασκευάσθη, χρωμένῳ ὁ θεὸς αὐτῷ πλεῖν ἐπέτρεψε συναθροίσαντι τοὺς ἀρίστους τῆς Ἑλλάδος· οὗτοι δὲ οἱ καλούμενοι Ἀργοναῦται. Οἱ δὲ συναθροισθέντες εἰσὶν οἶδε· Τίφυς Ἀγνίου, ὃς ἐκυβέρνα τὴν ναῦν, Ὀρφεὺς Οἰάγρου, Ζήτης καὶ Κάλαϊς, οἱ Βορέου παῖδες, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης Διός, Θεσεὺς Αἰγέως, Τελαμών καὶ Πηλεὺς Αἰακοῦ, Ἡρακλῆς Διός, καὶ ἄλλοι πολλοί.

Οὗτοι ναυαρχοῦτος Ἰάσωνος ἀναχθέντες προσίσχουσι Λήμνῳ· ἐντεῦθεν προσίσχουσι Δολίοισιν, ἐντεῦθεν ἐλαύνουσιν εἰς τὴν Μυσίαν· ἀπὸ δὲ τῆς Μυσίας ἦλθον εἰς τὴν τῆς Θράκης Σαλμυδησσόν, ἔνθα ὤκει Φινεύς μάντις τὰς ὄψεις πεπηρωμένος. Τοῦτον οἱ μὲν Ἀγήνορος εἶναι λέγουσιν, οἱ δὲ Ποσειδῶνος υἱὸν· καὶ πηρωθῆναί φασιν αὐτὸν ὑπὸ

θεῶν, ὅτι προὔλεγε τοῖς ἀνθρώποις τὰ μέλλοντα. Ἐπεμψαν δ' αὐτῶν καὶ τὰς Ἀρπυΐας οἱ θεοί. Αὗται περωταὶ ἦσαν καὶ ἐπειδὴ τῷ Φινεῦ παρετίθετο τράπεζα, ἐξ οὐρανοῦ καθιπτάμεναι τὴν τροφὴν ἀνθρώπων. Βουλομένοις δὲ τοῖς Ἀργοναύταις τὰ περὶ τοῦ πλοῦ μαθεῖν ὑπέθιξέν· αὐτὸν ἔφη, τῶν Ἀρπυϊῶν αὐτόν, ἐὰν ἀπαλλάξωσιν. Οὗ δὲ παρέθεσαν αὐτῷ τράπεζαν ἐδεσμάτων· Ἀρπυϊαὶ δὲ ἐξαίφνης σὺ βοῇ καταπτᾶσαι τὴν τροφὴν ἥρπαζον. Θεασάμενοι δὲ οἱ Βορέου παῖδες Ζήτης καὶ Κάλαις, ὄντες περωτοί, σπασάμενοι τὰ ξίφη δι' ἀέρος ἐδίωκον. Ἀπαλλαγείς οὖν τῶν Ἀρπυϊῶν Φινεὺς ἐμήνυσε τοῖς Ἀργοναύταις τὸν πλοῦν καὶ περὶ τῶν Συμπληγάδων ὑπέθετο πετρῶν, τῶν κατὰ τὴν τοῦ Πόντου εἰσοδόν. Συγκρουόμεναι δὲ ἀλλήλαις ὑπὸ τῶν πνευμάτων βίας τὸν διὰ θαλάσσης πόρον ἀπέκλειον. Ἐφέρετο δὲ πολλὴ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ὁμίγη, πολὺς δὲ πάταγος· ἦν δὲ ἀδύνατον καὶ τοῖς πετεινοῖς δι' αὐτῶν διελθεῖν.—Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ἀρφεῖναι περὶ λειάδα διὰ τῶν πετρῶν, καὶ ἐὰν μὲν ταύτην ἴδωσι σωθεῖσιν, διαπλεῖν· ἐὰν δὲ ἀπολομένην, μὴ βιάζεσθαι τὸν πλοῦν. Ταῦτα ἀκούσαντες ἀνήγοντο καί, ὡς πλησίον ἦσαν τῶν πετρῶν, ἀφίαντες ἐκ τῆς πρῶτης περὶ λειάδα.—Τῆς δὲ διαπετομένης τὰ ἄκρα τῆς οὐρᾶς ἢ σύμπτωσις τῶν πετρῶν ἀπεθέρισεν. Ἐπιτηρήσαντες οὖν ἀναχωρούσας τὰς πέτρας μετ' εἰρεσίας ἐντόνου, συλλαβομένης Ἦρας, διήλθον, τὰ ἄκρα τῶν ἀφλάστων τῆς νεῶς περικοπέισθαι. Αἱ δὲ Συμπληγάδες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἔστησαν· χρεῶν γὰρ ἦν αὐταῖς νεῶς περαιοθεῖσθαι παντελῶς.

δ'. Ἰάσων καὶ Μήδεια.

Οἱ δὲ Ἀργοναῦται διαπλεύσαντες Θερωῶδοντα καὶ Καύκασον ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν ἦλθον· οὗτος τῆς Κολχικῆς ἐστὶ γῆς. Καθορμισθεῖσθαι δὲ τῆς νεῶς, ἦκε πρὸς Αἰήτην Ἰάσων καὶ τὰ ἐπιταχθέντα ὑπὸ Πελίου λέγων, παρεκάλει δοῦναι τὸ δέρας αὐτῷ· Ὁ δὲ δώσειν ὑπέσχετο, ἐὰν τοὺς χαλκόποδας ταύρους μόνος καταζεύξῃ· ἦσαν δὲ ἄγριοι παρ' αὐτῷ οὗτοι οἱ ταῦροι δύο, μεγέθει διαφέροντες, δῶρον Ἡφαίστου, οἱ χαλκοῦς μὲν εἶχον πόδας, πῦρ δ' ἐκ στομάτων ἐφύσων. Τούτους αὐτῷ ζεύξαντι ἐπέτασσε σπείρειν δράκοντος ὀδόντας· εἶχε γὰρ λατῶν παρ' Ἀθηνας τοὺς ἡμίσεις, ὧν Κάδμος ἔσπειρεν ἐν Θήβαις.

Ἄποροῦντος δὲ τοῦ Ἰάσονος, πῶς ἂν δύναίτο τοὺς ταύρους κατα-
ζεύξαι, Μήδεια αὐτοῦ ἔρωτα ἴσχει· ἦν δὲ αὕτη θυγάτηρ Αἰήτου καὶ
Ἰδυίας τῆς Ὠκεανοῦ, φαρμακίς. Δεδοικυῖα δέ, μὴ πρὸς τῶν ταύρων δια-
φθαρῆ, κρύφα τοῦ πατρὸς συνεργήσιν αὐτῷ πρὸς τὴν κατάζευξιν τῶν
ταύρων ἐπηγγεῖλατο καὶ τὸ δέρας ἐγχειριεῖν, ἐὰν ὁμῶση αὐτὴν ἔξειν
γυναῖκα, καὶ εἰς Ἑλλάδα σύμπλουν ἀγάγηται. Ὁμῶσαντος δὲ Ἰάσο-
νος, φάρμακον δίδωσιν, ᾧ καταζευγνύουσι μέλλοντα τοὺς ταύρους ἐκέ-
λευσε χρίσαι τὴν τε ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ σῶμα· τούτῳ γὰρ
χρισθέντα, ἔφη, πρὸς μίαν ἡμέραν, μήτ' ἂν ὑπὸ πυρὸς ἀδικήσῃται
μήτε ὑπὸ σιδήρου. Ἐδήλωσε δὲ αὐτῷ, σπειρομένων τῶν ὀδόντων, ἐκ
γῆς ἄνδρας μέλλειν ἀναδύεσθαι· ἐπ' αὐτὸν καθωπλισμένους, οὓς ἐπει-
δὴν ἀθρόους θεάσῃται, ἔλεγε βάλλῃν εἰς μέσον λίθους ἄποθεν· ὅταν
δὲ ὑπὲρ τούτου μάχωνται πρὸς ἀλλήλους, τότε κτείνειν αὐτούς.

Ἰάσων δὲ τοῦτο ἀκούσας καὶ χρισάμενος τῷ φαρμάκῳ, παραγε-
νόμενος εἰς τὸ τοῦ νεῶ ἄλσος ἀνεζήτηε τοὺς ταύρους καὶ σὺν πολλῷ
πυρὶ ὁμήσαντας αὐτούς κατέζευξε. Σπείροντος δὲ αὐτοῦ τοὺς ὀδόντας,
ἀνέτελλον ἐκ τῆς γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι· ὁ δέ, ὅπου πλείονας ἑώρα, βάλ-
λων ἐξ ἀφανοῦς λίθους πρὸς αὐτούς, μαχομένους πρὸς ἀλλήλους προσ-
ῶν ἄνθρωποι. Κατεζευγμένων δὲ τῶν ταύρων, οὐκ ἔδιδου τὸ δέρας Αἰή-
της· ἐβούλετο δὲ τὴν τε Ἀργῶν καταφλέξαι καὶ κτείνειν τοὺς ἐμπλέ-
οντας. Φθάσασα δὲ Μήδεια τὸν Ἰάσονα νυκτὸς ἐπὶ τὸ δέρας ἤγαγε,
καὶ τὸν φυλάσσοντα δράκοντα κατακοιμίσασα τοῖς φαρμάκοις μετὰ Ἰά-
σονος, ἔχουσα τὸ δέρας, ἐπὶ τὴν Ἀργῶν παρεγένετο. Οἱ δὲ νυκτὸς μετὰ
τούτων ἀνήχθησαν.

Αἰήτης δ' ἐπιγνοὺς τὰ γενόμενα ὤρμησε τὴν ναῦν διώκειν, ἀλλ' ὑπέ-
ρῃσε τῆς καταδιώξεως. Μετὰ τοῦτο Ἰάσων καὶ Μήδεια εἰς Κόρινθον ἤλ-
θον καὶ δέκα ἔτη διετέλουν εὐτυχοῦντες.

2. ΑΡΓΕΙΩΝ ΜΥΘΟΙ

Ἡρακλῆς.

α.) Παιδική καὶ νεανική ηλικία.

Ἡρακλέους τοῦ Ἀμφιτρώωνος καὶ Ἀλκμήνης παιδὸς ὄντος ὀκταμηνιαίου, δύο δράκοντας ὑπερμεγέθεις Ἡρα ἐπὶ τὴν αὐτοῦ εὐνήν ἐπεμψε, διαφθαρήναι τὸ βρέφος θέλουσα. Ἐπιβουμένης δὲ Ἀλκμήνης Ἀμφιτρώωνα, Ἡρακλῆς διαναστάς ἄγχων ἑκατέραις ταῖς χερσὶν αὐτοὺς διέφθειρεν.

Ἐδιδάχθη δ' Ἡρακλῆς ἀρματηλατεῖν μὲν ὑπὸ Ἀμφιτρώωνος, παλαίειν δὲ ὑπὸ Αὐτολύκου, τοξεύειν δὲ ὑπὸ Εὐρύτου, ὀπλομαχεῖν δὲ ὑπὸ Κέστορος, κιθαρῳδεῖν δὲ ὑπὸ Λίνου. Μεγέθει τε καὶ ῥώμῃ πάντων διήνεγκεν· ὀκτὼ καὶ δεκαέτης ὑπάρχων τὸν Κιθαιρώνειον ἀνείλε λέοντα. Ἄνηρ δὲ γενόμενος τετραπηγυαῖον μὲν εἶχε τὸ σῶμα, πυρὸς δὲ ἐξ ὀμμάτων ἔλαμπεν αἴγλην· οὐκ ἠστόχει δὲ οὔτε τοξεύων οὔτε ἀκοντίζων. Ἡρακλῆς μυθολογεῖται ἐκ Διὸς γενέσθαι· Οὗτος ἐπῆλθε τὴν οἰκουμένην, κολάζων μὲν τοὺς ἀδίκους, ἀναιρῶν δὲ τὰ τὴν χώραν ἀοίκητον ποιοῦντα θηρία· πᾶσι δ' ἀνθρώποις τὴν ἐλευθερίαν περιποιήσας, ἀήττητος μὲν ἐγένετο καὶ ἄτρωτος, διὰ δὲ τὰς εὐεργεσίας ἀθανάτου τιμῆς ἔτυχε παρ' ἀνθρώποις.

β.) Δουλεία.

Εὐρυσθεὺς ὁ τὴν βασιλείαν ἔχων τῆς Ἀργείας ὑποπτεύσας τὴν Ἡρακλέους αὐξήσιν μετεπέμπετό τε αὐτὸν καὶ προσέταττε τελεῖν ἄθλους· οὐχ ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Ἡρακλέους, Ζεὺς μὲν ἀπέστειλε διικελευόμενος ὑπουργεῖν Εὐρυσθεῖ, Ἡρακλῆς δὲ παρελθὼν εἰς Δελφοὺς καὶ περὶ τούτων ἐπερωτήσας τὸν θεὸν ἔλαβε χρησμὸν τὸν δηλοῦντα, ὅτι τοῖς θεοῖς δέδοκται δῶδεκα ἄθλους τελῆσαι, προστάσσοντος Εὐρυσθεῶς· καὶ τοῦτο πράξαντα τεύξεσθαι τῆς ἀθανασίας. Τούτων δὲ προσταχθέντων Ἡρακλῆς ἐνέπεσεν εἰς ἀθυμίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν· τό τε γὰρ τῷ ταπεινοτέρῳ δουλεύειν οὐδαμῶς ἄξιον ἔκρινε τῆς ἰδίας ἀρετῆς, τό τε τῷ Διὶ καὶ πατρὶ μὴ πείθεσθαι καὶ ἀσύμφορον ἐφαίνετο καὶ ἀδύνατον. Εἰς πολλὴν οὖν ἀμηχανίαν ἐμπεσόντος αὐτοῦ, Ἡρα μὲν ἐπέμψεν αὐτῷ λύτταν· αὐξανομένου δὲ τοῦ πάθους, τῶν φρενῶν ἐκτὸς γε-

νώμενος τὸν μὲν Ἴδλκον ἐπεβάλετο κτείνειν· ἐκείνου δὲ φυγόντος καὶ τῶν παίδων τῶν ἐκ Μεγαίρας πλησίον διατριβόντων, τούτους ὡς πολεμίους κατετόξευσεν· μόλις δὲ τῆς μηχανῆς ἀπολυθεὶς καὶ ἐπιγνοὺς τὴν ἰδίαν ἄγνοιαν, περιαλλαγῆς ἦν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς. Πάντων δ' αὐτῷ συλλυπούμενων καὶ συμπενηθύντων ἐπὶ πολὺν χρόνον κατὰ τὴν οἰκίαν ἠσύχαζεν, ἐκκλίνων τὰς τῶν ἀνθρώπων ὀμιλίας τε καὶ ἀπαντήσεις· τέλος δὲ τοῦ χρόνου τὸ πάθος πραΰνκντος κρίνας ὑπομένειν τοὺς κινδύνους παρεγένετο πρὸς Εὐρυσθέα.

γ.) Οἱ δώδεκα ἄθλοι.

α.) Πρῶτον μὲν οὖν ἐπέταξεν αὐτῷ τοῦ Νεμέου λέοντος τὴν δορὰν κομίζειν ἄτρωτον. Εἰς δὲ τὴν Νεμέην ἀρικόμενος καὶ τὸν λέοντα σκοπεύσας ἐτόξευσε πρῶτον· ὡς δὲ ἔμαθεν ἄτρωτον ὄντα ἀνατεινόμενος τὸ ρόπαλον ἐδίωκεν. Συμφυγόντος δὲ εἰς ἀμρίστομον σπήλαιον αὐτοῦ, τὴν ἐτέραν ἀπωκοδόμησεν εἴσοδον, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας ἐπεισῆλθε τῷ θηρίῳ καὶ περιθεὶς τὴν χεῖρα τῷ τροχήλῳ κτέσχευεν ἄγχων, ἕως ἔπνιξε, καὶ θέμενος ἐπὶ τῶν ὤμων ἐκόμειζεν εἰς Μυκῆνας. Εὐρυσθεὺς δὲ καταλαβὼν αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν ἀπέειπε τὸ λοιπὸν αὐτῷ εἰς τὴν πόλιν εἰσιέναι, δεικνύειν δὲ περὶ τῶν πυλῶν ἐκέλευε τοὺς ἄθλους· φασὶ δέ, ὅτι δεισῶς καὶ πίθον αὐτῷ χαλκοῦν εἰσαφροβῆσαι ὑπὸ γῆς κατεσκευάσει, ὡς κρύψων ἑαυτὸν καὶ πέμπων κήρυκα ἐπέταττε τοὺς ἄθλους.

β.) Δεύτερον δὲ ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὴν Λερναίην Ὕδραν ἀποκτείνειν. Αὕτη δὲ ἐν τῷ τῆς Λέρνης ἔλει ἐκτρικρεῖσα ἐξέβκιεν εἰς τὸ πεδίον καὶ τὰ τε βοσκήματα καὶ τὴν χώραν διέφθειρεν. Εἶχε δὲ ἡ Ὕδρα ὑπερμέγεθες σῶμα, κεφαλὰς ἔχον ἐννέα, τὰς μὲν ὀκτὼ θνητάς, τὴν δὲ μέσσην ἀθάνατον. Ἐπιβὰς οὖν ἄρματος, ἠνιαχοῦντος Ἰολκοῦ τοῦ Ἴφικλέους, ἀφίκετο εἰς τὴν Λέρνην, καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἔστησε, τὴν δὲ Ὕδραν εὐρῶν τῷ ροπάλῳ τὰς κεφαλὰς κόπτων οὐδὲν ἀνύειν ἐδύνατο· μίᾳ γὰρ κοπτομένης κεφαλῆς, δύο ἀνεφύοντο. Ὑπεβοήθει δὲ καρκίνος τῇ Ὕδρᾳ ὑπερμεγέθης, δάκνων τὸν πόδα. Διὸ τοῦτον ἀποκτείνας ἐπεκαλέσατο βοηθὸν τὸν Ἴδλκον, ὃς μέρος τι ἐμπρήσας τῆς ἐγγυς ὕλης, τοῖς δαλοῖς ἐπικαίων τὰς ἀνατολάς ἐκώλυεν ἀνιέναι. Τοῦτον τὸν τρόπον τῶν ἀναφροσμένων κεφαλῶν περιγενόμενος τὴν ἀθάνατον

ἀποκόψας κατώρυξε καὶ βαρεῖαν ἐπέθηκε πέτραν. Τὸ δὲ σῶμα τῆς Ὑδρας ἀνασχίσας ἐν τῇ χολῇ τοὺς ὀιστοὺς ἔβασεν. Εὐρύσθευς δὲ ἔφη, οὐ δεῖν ἀριθμῆσαι ἐν τοῖς δώδεκα τὸν ἄθλον· οὐ γὰρ μόνος, ἀλλὰ μετ' Ἰολάου τῆς Ὑδρας περιεγένετο.

γ'. Τρίτον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὴν Κερυνίτιν ἔλαφον εἰς Μυκῆνας ζῶσαν ἐνεγκεῖν. Ἦν δὲ ἡ ἔλαφος ἐν Οἰνῷ χρυσοκέρας, Ἀρτεμίδος ἱερά· διὸ καὶ βουλόμενος αὐτὴν Ἡρακλῆς μὴ ἀνελεῖν μὴ τε τρωσάει συνεδίωξεν ὄλον ἐνιαυτόν. Ἐπεὶ δὲ κάμνον τὸ θηρίον τῇ διώξει, συνέφυγεν εἰς τὸ ὄρος τὸ λεγόμενον Ἀρτεμισίον καὶ τοξεύσας συνέλαβε καὶ θέμενος ἐπὶ τῶν ὤμων ἐκόμισε ζῶσαν εἰς Μυκῆνας.

δ'. Τέταρτον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον ζῶντα κομίζειν. Τοῦτο δὲ τὸ θηρίον ἠδίκηει τὴν Ψωφίδα ὀρμώμενον ἐξ ὄρους, ὃ καλοῦσιν Ἐρύμανθον. Ἡρακλῆς ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου θήραν παραγίνεται· διώξας αὐτὸν ἔκ τινος λόχμης μετὰ κραυγῆς εἰς χιόνα πολλὴν πάγη ἀλόντα ἐκόμισεν εἰς Μυκῆνας.

ε'. Πέμπτον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τῶν Αὐγέου βοσκημάτων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μόνον ἐκφορῆσαι τὴν κόπρον. Ἦν δὲ ὁ Αὐγέας βασιλεὺς Ἥλιδος, παῖς Ἥλιου, πολλὰς δὲ εἶχε βοσκημάτων ποιμένας. Τούτῳ προσελθὼν Ἡρακλῆς, οὐ δηλώσας τὸ Εὐρύσθεως ἐπίταγμα, ἔφασκε μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν κόπρον ἐκφορῆσειν, εἰ δώσει αὐτῷ τὴν δεκάτην τῶν βοσκημάτων. Αὐγέας δὲ ἀπιστῶν ὑπισχνεῖται. Ἡρακλῆς δὲ τῆς τε αὐλῆς τὸ θεμέλιον διεῖλε καὶ τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν καὶ τὸν Πηνειὸν, σύνεγγυς ῥέοντας, παροχετεύσας ἐπήγαγεν εἰς τὸν σταθμὸν. Μαθὼν δὲ Αὐγέας ὅτι ἐπιταχθεὶς ὑπ' Εὐρύσθεως τοῦτο ἐπετέλεσε, τὸν μισθὸν οὐκ ἀπέδιδου. Εὐρύσθευς δὲ οὐδὲ τοῦτον ἐν τοῖς δέκα προσεδέξατο ἄθλον λέγων ἐπὶ μισθῷ πεπραγένοι.

ς'. Ἐκτον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας ἐκδιώξαι. Ἦν δ' ἡ Στυμφαλὶς λεγομένη λίμνη τῆς Ἀρκαδίας πολλῆς συνηρεφῆς ὕλη. Εἰς ταύτην ὄρνιθες συνέφυγον μυρία τὴν ἀπὸ τῶν λύκων ὠρυγὴν δεδοικυῖαι. Ἀμηχανοῦντος οὖν Ἡρακλέους, πῶς ἐκ τῆς ὕλης τὰς ὄρνιθας ἐκβάλῃ, χαλκᾷ κρόταλα δίδωσιν αὐτῷ Ἀθηναῖα παρ' Ἡφαίστου λαβοῦσα. Ταῦτα κρούων ἐπὶ τινος ὄρους τῇ λίμνῃ περιειμμένου τὰς ὄρνιθας ἐφόβει· αἱ δὲ τὸν δοῦπον οὐχ ὑπομένουσαι μετὰ

θεούς ἀνεπέτοντο, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον Ἡρακλῆς ἐτόξευσεν αὐτάς.

ζ'. Ἐβδομον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὸν Κρήτα ἀγχιεῖν ταῦρον. Τοῦτόν φασιν ὑπὸ Ποσειδῶνος ἀνδοθῆναι ἐκ θαλάσσης, ὅτε κατὰ θύσιν Ποσειδῶνι Μίνως εἶπε τὸ φανέν ἐκ τῆς θαλάσσης. Καὶ φασὶ θεασάμενον αὐτὸν τὸ τοῦ ταύρου κάλλος τοῦτον μὲν εἰς τὰ βοσκήματα ἀποπέμψαι, θῦσαι δ' ἄλλον Ποσειδῶνι· ἐπ' οἷς ὀργισθέντα τὸν θεὸν ἀγριῶσαι τὸν ταῦρον. Ἐπὶ τοῦτον παρεγένετο εἰς Κρήτην Ἡρακλῆς, καὶ κρατήσας ἔλαβε καὶ πρὸς Εὐρυσθέα δικομίσας ἔδειξε καὶ τὸ λοιπὸν ἀφῆκεν. Ὁ δὲ πλανώμενος καὶ διαβὰς τὸν Ἴσθμὸν εἰς Μικραθῶνα τῆς Ἀττικῆς ἀφίκετο καὶ τοὺς ἐγχωρίους ἐλυμκίνετο, ἕως Θησεὺς ἐχειρώσατο αὐτόν.

η'. Ὀγδοον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς Διομήδους τοῦ Θρακῆς ἵππους ἀνθρωποφάγους εἰς Μυκῆνας κομίζειν· εἶχε δὲ οὗτος ἀνθρωποφάγους ἵππους· πλεύσας οὖν Ἡρακλῆς μετὰ τῶν ἑκουσίως συνεπομένων πρὸς τὰ Διομήδους βασιλεία, βιασάμενος τοὺς ἐπὶ ταῖς φάτναις τῶν ἵππων ὑπάρχοντας ἤγαγεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὰς ἵππους καὶ κομίσας Εὐρυσθεῖ ἔδωκεν.

θ'. Ἐνατον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ ζωστήρα κομίζειν τὸν Ἴππολύτης. Αὕτη δ' ἐβασίλευεν Ἀμφίλων, αἱ κατὰ κούρον περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμόν, ἔθνος μέγα τὰ κατὰ πόλεμον. Εἶχε δ' Ἴππολύτης τὸν Ἄρειος ζωστήρα σύμβολον τοῦ πρωτεύειν ἀπκωῶν. Ἐπὶ τοῦτον τὸν ζωστήρα Ἡρακλῆς ἐπέμπετο λαβεῖν αὐτόν ἐπιθυμούσης τῆς Εὐρυσθέως θυγατρὸς Ἀδμήτης. Πικραθῶν οὖν ἐθελόντας συμμάχους ἐν μιᾷ νηὶ ἔπλει. Καὶ μαχεσάμενος ταῖς Ἀμφίλοισι καὶ τὴν Ἴππολύτην ἀποκτείνας τὸν ζωστήρα ἀφαιρεῖται· πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς ἀγωνισάμενος ἀππλεῖ καὶ κομίσας τὸν ζωστήρα εἰς Μυκῆνας ἔδωκεν Εὐρυσθεῖ.

ι'. Δέκατον ἄθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς Γηρυόνου βοῦς ἐξ Ἐρυθραίας κομίζειν. Ἐρυθραία δὲ ἦν Ὀκεανοῦ πλησίον κειμένη νῆσος, ἣ νῦν Γαδεῖρα καλεῖται. Ταύτην κατὰ κούρον Γηρυόνης, τριῶν ἔχων ἀνδρῶν συμφρῆς σώμα, συνηγμένον μὲν εἰς ἓν κατὰ τὴν γαστέρα, ἐσχισμένον δ' εἰς τρεῖς ἀπὸ λαγόνων τε καὶ μηρῶν. Πορευόμενος οὖν ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ πρὸς Γηρυόνου βοῦς, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν πρὸς Γαδεῖροις Ὀκεανὸν καὶ

ἔστησε σημεῖα ἀντιστοίχους δύο στήλας. Καί παραγενόμενος εἰς Ἐρυθρίαν τῷ ροπάλῳ παίει τὸν βουκόλον, καὶ τὸν Γηρυόνην βοηθοῦντας τοξεύσας ἀπέκτεινε. Διελθὼν δὲ τὴν Ἰβηρίαν διὰ τῆς Τυρρηνίας ἦει. Κατελθὼν δ' ἐπὶ τὸν πορθμὸν κατὰ τὸ στενωτάτον τῆς θαλάσσης τὰς μὲν βοῦς ἐπεραιώσεν εἰς τὴν Σικελίαν. Ἐντεῦθεν διὰ τοῦ Ἰονίου πόντου πλεύσας ὡς ἦλθεν εἰς τὸ Ἰλλυρικόν, ταῖς βουσίην οἴστρον ἐπέβαλεν ἢ Ἡρα καὶ σκεδάννυνται κατὰ τὴν Θράκην. Ὁ δὲ διώξας αὐτὰς συλλαβὼν εἰς Μυκῆνας ἤγαγεν. Εὐρυσθεὺς δ' αὐτὰς ἔθυσεν Ἡρα.

ιά. Ἐνδέκατον ἄθλον ἐπέταξε παρ' Ἐσπερίδων χρυσᾶ μῆλα κομίζειν. Πορευόμενος οὖν ἐπὶ ταῦτα Διθύην διεξήει. Ταύτης ἐβασίλευσε παῖς Ποσειδῶνός Ἄνταϊος, ὃς τοὺς ξένους ἀναγκάζων παλαίειν ἀνῆρει. Τούτῳ παλαίειν ἀναγκάζομενος Ἡρακλῆς, ἄρας μετέωρον ἐπνιξε ψαύων γὰρ γῆς ἰσχυρότερος ἐγίγνετο.

Ἦς δὲ ἦκε πρὸς Ἄτλαντα, διαδεξάμενος παρ' αὐτοῦ τὸν πόλον ἀπέστειλεν ἐκείνον ἐπὶ τὰ μῆλα. Ἄτλας δὲ δρεψάμενος παρ' Ἐσπερίδων τρία μῆλα ἔλθων πρὸς Ἡρακλῆα τὰ μὲν μῆλα αὐτός φησιν ἀποίσειν Εὐρυσθεῖ, τὸν δ' οὐρανὸν ἐκέλευσε ἐκείνον ἔχειν ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἐκέλευσε τὸν Ἄτλαντα δέξασθαι τὸν οὐρανόν, ἕως σπείραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ποιήσαιο. Τοῦτο ἀκούσας Ἄτλας ἐπὶ γῆς καταβείβη τὰ μῆλα τὸν πόλον διεδέξατο· καὶ οὕτως ἀνελόμενος αὐτὰ Ἡρακλῆς ἀπηλλάσσετο. Κομίσας δὲ τὰ μῆλα Εὐρυσθεῖ ἔδωκεν· ὁ δὲ λαβὼν Ἡρακλεῖ ἔδωκ' αὐτῷ παρ' οὗ λαβοῦσα Ἀθηνᾶ πάλιν αὐτὰ ἀπεκόμισεν· ἔσιον γὰρ οὐκ ἦν αὐτὰ τεθῆναι ποῦ.

ιβ'. Δωδέκατον ἄθλον ἐπέταξε Κέρβερον ἐξ Ἄδου κομίζειν. Εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλὰς, τὴν δὲ οὐρὰν δράκοντος, κατὰ δὲ τοῦ νότου παντοίων εἶχεν ὄφρων κεφαλὰς. Μέλλων οὖν ἐπὶ ταῦτον ἀπιέναι παραγενόμενος ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, οὗ τῆς εἰς Ἄδου καταβάσεως τὸ στόμιόν ἐστι, διὰ τούτου κατήει.

Αἰτούντος δ' αὐτοῦ Πλούτωνα τὸν Κέρβερον ἐπέταξεν ὁ Πλούτων ἄγειν χωρὶς ὧν εἶχεν ὄπλων κρατοῦντα. Ὁ δὲ εὐρών αὐτὸν ἐπὶ ταῖς τοῦ Ἀχέροντος πύλαις, τῷ τε θώρακι συμπεφραγμένον καὶ πεφραγμένον τῇ λεοντῇ, καὶ περιβαλὼν τῷ τραχήλῳ τὰς χεῖρας οὐκ ἀνῆκε καὶ περιδακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος, κρατῶν δὲ ἐκ τοῦ

τραχήλου και ἄγχων τὸ θηρίον ἔπαισε. Συλλαβὼν οὖν αὐτὸν ἔχε διὰ Τροί-
ζηνος ποιησάμενος τὴν ἀνάβασιν καὶ Εὐρυσθεῖ δείξας τὸν Κέρβερον
πάλιν ἐκόμισεν εἰς Ἄδου.

δ.) Στρατεία ἐπὶ Ἥλιν, Πύλον καὶ Λακεδαίμονα.

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον στρατευσάμενος ἐπὶ τὴν Ἥλιν εἶλε τὴν πό-
λιν. Ἔθηκε καὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, Πέλοπός τε βωμὸν ἰδρύσατο
καὶ τῶν δώδεκα θεῶν βωμούς. Μετὰ δὲ τὴν Ἥλιδος ἄλωσιν ἐστράτευεν
ἐπὶ Πύλον, καὶ τὴν πόλιν ἐλὼν τὸν Νηλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ χω-
ρὶς Νέστορος ἀπέκτεινεν· οὗτος δὲ νέος ὢν παρὰ Γερηνίους ἐτρέφετο. Κατὰ
δὲ τὴν μάχην καὶ Ἄδην ἔτρωσε Πυλίοις βοηθοῦντα. Ἐλὼν δὲ τὴν Πύ-
λον ἐστράτευεν ἐπὶ Λακεδαίμονα.

ε.) Δηϊάνειρα.

Ἡρακλῆς παραγενόμενος εἰς Καλυδῶνα τὴν Οἰνείως θυγατέρα Δηϊά-
νειραν ἐμνηστεύσατο· καὶ παλαίσας ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτῆς πρὸς Ἀχε-
λῶν εἰκασθέντα ταύρῳ περιέκλασε τὸ ἕτερον τῶν κεράτων· καὶ τὴν μὲν
Δηϊάνειραν γυναῖκα ἀγεται, τὸ δὲ κέρας Ἀχελῶος λαμβάνει· δούε ἀντί-
τούτου τὸ τῆς Ἀμαλθείας. Τοῦτο δὲ δύναμιν εἶχε τοιαύτην ὥστε σίτον
ἢ ποτόν, ὅπερ ἂν εὐζαιτό τις, παρέχειν ἄφθονον.

Εὐωχούμενος δὲ παρὰ Οἰνεὶ κονδύλῳ πλήξας ἀπέκτεινεν Ἀρχιτέλους
παῖδα Εὐνομον, συγγενῆς δὲ Οἰνείως οὗτος· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ τοῦ παι-
δός, ἀκουσίως γεγεννημένου τοῦ συμβεβηκότος, συνεγνωμόνει. Ἡρακλῆς
δὲ κατὰ τὸν νόμον τὴν φυγὴν ὑπομένειν ἤθελε καὶ διέγνω πρὸς Κήρυκα
εἰς Τραχίνα ἀπιέναι. Ἄγων δὲ Δηϊάνειραν ἐπὶ ποταμὸν Εὐνηον ἔκειν, ἐν
ᾧ καθεζόμενος Νέσσοσ ὁ Κένταυρος τοὺς παριόντας διεπόρθημευ μισθῷ λέ-
γων, παρὰ θεῶν τὴν πορθμίαν εἰληφέναι· διὰ δικαιοσύνην. Αὐτὸς μὲν ὁ
Ἡρακλῆς τὸν ποταμὸν διήει, Δηϊάνειραν δὲ ἐπέτρεψε Νέσσῳ διακο-
μίζειν. Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐξεληθὼντα Νέσσον ἐτόξευσεν εἰς τὴν καρδίαν· ὁ
δὲ μέλλων τελευτᾶν προσκαλεσάμενος Δηϊάνειραν εἶπεν, εἰ ἐθέλοι φίλτρον
πρὸς Ἡρακλέα ἔχειν, τὸ ρῦν ἐκ τοῦ τραύματος τῆς ἀκίδος αἷμα δέχε-
σθαι· ἢ δὲ ποιήσασα τοῦτο ἐφύλασσε παρ' ἑαυτῆς.

ς.) Ἡρακλέους τελευτή.

Ἀφικόμενος δὲ εἰς Τραχίνα στρατείαν ἐπ' Οἰχαλίαν συνήθριζεν Εὐ-

ρυτον τὸν βασιλέα τιμωρήσασθαι ἐθέλων· κτείνας δὲ μετὰ τῶν παιδῶν Εὐρυτον αἰρεῖ τὴν πόλιν καὶ θάψας τῶν σὺν αὐτῷ στρατευσαμένων τοὺς ἀποθανόντας καὶ λαφυραγωγήσας τὴν πόλιν, ἤγειν Ἰόλην τὴν Εὐρύτου αἰχμάλωτον· καὶ προσομισθεὶς Κηνησίῳ τῆς Εὐβοίας ἀκρωτηρίῳ Διὸς βωμὸν ἰδρύσατο. Μέλων δὲ θυσίαν ποιείσθαι εἰς Τραχίνα Λίχην τὸν κήρυκα ἔπεμψε λαμπρὰν ἐσθῆτα οἶσοντα· παρὰ δὲ τούτου τὰ περὶ τὴν Ἰόλην Δηϊάνειρα πυθομένη καὶ δέισσα, μὴ ἐκείνην μᾶλλον ἀγαπήσῃ, νομίσασα ἀληθῶς φίλτρον εἶναι τὸ ρυέν αίμα Νέσσου, τούτῳ τὸν χιτῶνα ἔχρισεν· ἐνδὺς δὲ Ἡρακλῆς ἔθυσεν· ὡς δὲ θερμικθέντος τοῦ χιτῶνος ὁ τῆς ὕδρας ἰὸς τὸν χροῶτα ἔστηπεν, ἔνθα δὴ περιαλγῶν τὸν μὲν χιτῶνα ἀπέσπα προσπεφυκότα τῷ σώματι, συναπεσπῶντο δὲ αἱ σάρκες αὐτῷ· τοιαύτη δὲ συμφορὰ κκαταχθεὶς εἰς Τραχίνα ἐπὶ νεῶς κομίζεται, Δηϊάνειρα δὲ αἰσθανομένη τὸ γεγονός ἐαυτὴν ἀνήρτησεν. Ἡρακλῆς δὲ παραγενόμενος εἰς Οἶτην ὄρος (ἔστι δὲ τοῦτο Τραχινίων), ἐκεῖ πυρὰν ποιήσας ἐκέλευσεν, ἐπιβάντος αὐτοῦ ὑρέπτειν· μηδενὸς δὲ τοῦτο πράττειν ἐθέλοντος, Ποίας παριῶν κατὰ ζήτησιν ποιμνίων ὑψήψε· τούτῳ καὶ τὰ τόξα ἔδωρῆσατο Ἡρακλῆς. Καιομένης δὲ τῆς πυρᾶς λέγεται νέφος ὑποστάν μετὰ βροντῆς αὐτὸν εἰς οὐρανὸν ἀνενεγκεῖν. Ἐκείθεν δὲ τυχῶν ἀθανασίας καὶ διαλλαγῆς Ἡρὰ τὴν ἐκείνης θυγατέρα ἔλαβε γυναῖκα.

ζ.) Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν.

Μεταστάντος δὲ Ἡρακλέους εἰς θεοῦς, οἱ παῖδες αὐτοῦ φυγόντες Εὐρυσθέα πρὸς Κήρυκα παρεγένοντο. Ὡς δὲ ἐκείνους ἐκδιδόναι λέγοντος Εὐρυσθέως καὶ πόλεμον ἀπειλοῦντος ἔδεδοίκεσαν, Τραχίνα καταλιπόντες διὰ τῆς Ἑλλάδος ἔφυγον. Διωκόμενοι δὲ ἤλθον εἰς Ἀθήνας καὶ καθεσθέντες ἐπὶ τὸν Ἐλέου βωμὸν ἤξιον βοηθεῖσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἐκδίδοντες αὐτοὺς πρὸς τὸν Εὐρυσθέα πόλεμον ὑπέστησαν, καὶ τοὺς μὲν παῖδας αὐτοῦ ἀπέκτειναν· αὐτὸν δὲ Εὐρυσθέα φεύγοντα ἐφ' ἄρματος καὶ πέτρας ἤδη παριππεύοντα Σκειρωνίδας κτείνει διώξας Ὑλλος, ὅς ἐκ Δηϊανείρας ἦν Ἡρακλεῖ παῖς πρεσβύτερος. Καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν ἀποτεμῶν Ἀλκμήνη δίδωσιν. Ἡ δὲ κερκίσι· τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν αὐτοῦ.

Ἀπολομένου δὲ Εὐρυσθέως ἐπὶ Πελοπόννησον ἤλθον Ἡρακλεῖδαι καὶ πάσας εἶλον τὰς πόλεις. Ἐνιαυτὸν δὲ αὐτοῖς ἐν τῇ καθόδῳ γενομένοις

φθορὰ πάσαν Πελοπόννησον κατέσχε καὶ τούτην γενέσθαι χρητὸς διὰ
 τοὺς Ἡρακλείδας ἐδήλου· πρὸ γὰρ τοῦ δέοντος αὐτοὺς κατελθεῖν· ὅθεν
 ἀπολιπόντες Πελοπόννησον ἤλθον εἰς Μακρῶνα, κάκει κατόκουν.
 Τληπόλεμος μὲν ἦκεν εἰς Ρόδον κάκει κατόκει. Ἕλλος δὲ τὴν κάθο-
 δον ἐζήτηε τοῖς Ἡρακλείδαις κατεργάσασθαι· διὸ πικραγεόμενος εἰς
 Δελφοὺς ἐπυθάνετο πῶς ἂν κατέλθοιεν· ὁ δὲ θεὸς ἔφησε περιμείναντας
 τὸν τρίτον καρπὸν κατέρχεσθαι. Νομίσας δὲ Ἕλλος τρίτον καρπὸν λέ-
 γεσθαι τὴν τριετίαν, τοσοῦτον περιμείνας χρόνον σὺν τῷ στρατῷ κατῆε,
 καὶ γενομένης πάλιν μάχης νικῶσι Πελοποννήσιοι καὶ Ἀριστόμαχος θνή-
 σκει. Ἐπεὶ δὲ ἠνδρώθησαν οἱ Κλεοδίκου τοῦ Ἕλλου παῖδες Τήμενος καὶ
 Κρεσφόντης καὶ Ἀριστόδημος, ἐχρῶντο περὶ καθόδου. Τοῦ δὲ θεοῦ εἰπόντος
 ὅτι καὶ τὸ πρότερον, Τήμενος ἠτιάτο λέγων τούτῳ πεισθέντας ἀτυχεῖσθαι.
 Ὁ δὲ θεὸς ἀντείπε, τῶν ἀτυχημάτων αὐτοὺς αἰτίους εἶναι· τοὺς γὰρ χρη-
 σμοὺς λέγειν οὐ γῆς, ἀλλὰ γενεᾶς καρπὸν τρίτον. Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐποι-
 οῦντο τὸν στόλον. Ὄζυλος δὲ τις αὐτοὺς ναυσὶν ἐκέλευεν εἰς Πελοπόννησον
 κατιέναι, μηδὲ στρατῷ πεζῷ διὰ τοῦ Ἴσθμου πειρᾶσθαι. Οἱ δὲ πειθόμε-
 νοι ναὺς ἐπήξαντο τῆς Λοκρίδος, ἔνθα νῦν ἀπ' ἐκείνου ὁ τόπος Ναυ-
 πακτος λέγεται. Ἐκεῖ δὲ ὄντος τοῦ στρατεύματος, Ἀριστόδημος ἀπέθνε
 παῖδας καταλιπὼν διδύμους, Εὐρυσθένη καὶ Προκλέα. Ὄζυλος δὲ τὸν ἐκ
 Ναυπάκτου πλοῦν καθηγήσατο αὐτοῖς· οἱ δὲ ἀντὶ τούτου τὴν Ἥλιν
 συνέθεντο αὐτῷ δῶσειν. Καὶ συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις καὶ τῷ πεζῷ
 καὶ τῷ ναυτικῷ νικῶσι μάχῃ καὶ Τισαμενὸν ἀποκτείνουσι τὸν Ὀρέστου.
 Ἐπειδὴ δ' ἐκράτησαν Πελοποννήσου, τρεῖς ἰδρύσαντο βωμοὺς Πα-
 τρώου Διός, καὶ ἐπὶ τούτων ἔθυσαν καὶ ἐκληροῦντο τὰς πόλεις. Πρώτη
 μὲν οὖν λῆξις ἦν Ἄργος, δευτέρα Λακεδαίμων, τρίτη δὲ Μεσσήνη. Κο-
 μισάντων δὲ ὑδρίαν ὕδατος, ἔδοξε ψῆφον βαλεῖν ἕκαστον. Τήμενος οὖν
 καὶ οἱ Ἀριστοδήμου παῖδες, Προκλῆς καὶ Εὐρυσθένης ἔβαλον λίθους,
 Κρεσφόντης δὲ βουλόμενος Μεσσήνην λαχεῖν γῆς ἐνέβαλε βῶλον. Ταύ-
 τῃς δὲ διαλυθείσης, ἔδει τοὺς δύο κλήρους ἀνκρανῆναι. Ἐλυθείσης δὲ
 πρώτης μὲν τῆς Τημένου λήξεως, δευτέρας δὲ τῆς τῶν Ἀριστοδήμου
 παιδῶν, Μεσσήνην ἔλαβε Κρεσφόντης.

3. ΘΗΒΑΪΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

α.) Κάδμος και Λάβδακος.

Κάδμος ὑπὸ Θρακῶν ξενισθεὶς ἦλθεν εἰς Δελφοὺς περὶ τῆς Εὐρώπης πυνθανόμενος· ὁ δὲ θεὸς εἶπε περὶ μὲν Εὐρώπης μὴ πολυπραγμονεῖν, χρῆσθαι δὲ καθοδηγῶ βοὶ καὶ πόλιν κτίζειν, ἔνθα ἂν αὐτὴ πέσῃ καμουσα· τοιοῦτον λαβῶν χρησμὸν διὰ Φωκέων ἐπορεύετο· εἶτα βοὶ συντυχῶν ἐν τοῖς Πελάγοντος βουκολίοις ταύτη κατόπισθεν εἶπετο· ἡ δὲ δεξιούσα Βοιωτῖαν ἐκλίθη, πόλις ἔνθα νῦν εἰσι Θῆβαι. Βουλόμενος δὲ Ἀθηναῖα καταθῆσαι τὴν βοῦν πέμπει τινας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ ληψομένους ἀπὸ τῆς Ἀρείας κρήνης ὕδωρ· φρουρῶν δὲ τὴν κρήνην δράκων, ὃν ἐξ Ἀρεως εἰπόντινες γεγονέναι, τοὺς πλείονας τῶν πεμφθέντων διέφθειρεν· ἀγανακτήσας δὲ ὁ Κάδμος κτείνει τὸν δράκοντα καὶ τῆς Ἀθηναῖς ὑποθεμένης τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ σπείρει· ταύτων δὲ σπαρέντων ἀνέτειλαν ἐκ γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι. Οὗτοι δὲ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Κάδμος γὰρ ἰδὼν ἐκ γῆς ἀναφουμένους ἄνδρας ἐπ' αὐτοὺς ἔβαλλε λίθους· οἱ δὲ ὑπ' ἀλλήλων νομίζοντες βάλ्लεσθαι εἰς μάχην κατέστησαν.

Κάδμω τὰς Θῆβας κτίσαντι Ζεὺς ἔδωκε γυναῖκα Ἀρμονίαν, τὴν Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως θυγατέρα, καὶ πάντες θεοὶ καταλιπόντες τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ Καδμείᾳ τὸν γάμον εὐχολούμενοι ὕμνησαν. Ἐδωκε δὲ αὐτῇ Κάδμος πέπλον καὶ τὸν ἄρμον, ὃν ὑπ' Ἡρακίστου λέγουσι δοθῆναι Κάδμω. Γίγονται δὲ Κάδμω θυγατέρες μὲν Ἰνώ καὶ Σεμέλη, παῖς δὲ Πολύδωρος.

Πολύδωρος δὲ ὁ Κάδμου Θηβῶν βασιλεὺς γενόμενος γεννᾷ Λάβδακον. Μετὰ δὲ Λαβδάκου τελευταῖν Λάϊος τὴν βασιλείαν παρέλαβε.

β.) Λάϊος. Οἰδίπους.

Λάϊος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς ἔλαβε γυναῖκα τὴν θυγατέρα Μενοικέως Ἰοκάστην· χρόνον δὲ ἰκανὸν ἄπασις ὢν Λάϊος ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τέκνων γενέσεως· τῆς δὲ Πυθίας δούσης χρησμὸν αὐτῷ μὴ συμφέρειν γενέσθαι τέκνα (τὸν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τεκνωθέντα παῖδα πατροκτόνον ἔσεσθαι καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν πληρῶσειν μεγάλων ἀτυχημάτων), ἐπιλαθόμενος τοῦ χρησμοῦ καὶ γεννήσας υἱὸν ἐκθεῖναι δίδωσι νομεῖ τὸ βρέφος, διαπερονήσας αὐτοῦ τὰ σφυρὰ σιδῆρα· ἀλλ' οὗτος μὲν ἐξέθηκεν εἰς Κι-

Θαιρώνα, Πολύβου δὲ τοῦ Κορινθίων βασιλέως ποιμένες, τὸ βρέφος εὐρόν-
τες πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Περιβοίαν ἤνεγκαν· ἡ δὲ ἀνελοῦσα ὑποβάλλ-
εται καὶ θεραπεύσασα τὰ σφυρὰ Οιδίπουν καλεῖ, τοῦτο θεμένη τὸ ὄνομα
διὰ τὸ τοὺς πόδας ἀνοιδῆσαι.

Ἡθάσκων δὲ ὁ παῖς καὶ διαφέρων τῶν ἡλικίων ἐν ῥώμῃ, διὰ φόβον
ὠνειδίζετο ὑπέβλητος. Ὁ δὲ πυνθανόμενος παρὰ τῆς Περιβοίας μαθεῖν
οὐκ ἠδύνατο· ἀφικόμενος δὲ εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν ἰδίων ἐπυνθάνετο γο-
νέων. Ὁ δὲ θεὸς εἶπεν αὐτῷ εἰς τὴν πατρίδα μὴ πορεύεσθαι· τὸν μὲν
γὰρ πατέρα φονεύσειν, τὴν δὲ μητέρα λαβεῖν γυναῖκα· τοῦτο ἀκούσας
καὶ νομιζὼν ἐξ ὧν ἐλέγετο γεγενῆσθαι, Κόρινθον μὲν ἀπέλιπεν, ἐφ' ἄρ-
ματος δὲ διὰ τῆς Φωκίδος φερόμενος συντυχάνει κατὰ τινα στενὴν ὁδὸν
ἐφ' ἄρματος ὄχουμένῳ Λαίῳ καὶ Πολυφόντῃ· κῆρυξ δὲ οὗτος ἦν Λαίου·
καὶ κελεύσαντος ἐκείνου ἐκχωρεῖν, καὶ δι' ἀπειθειαν καὶ ἀναβολὴν ἀπο-
κτείναντος τῶν ἵππων τὸν ἕτερον, ἀγανακτήσας Οιδίπους καὶ Πολυφόν-
την καὶ Λαίον ἀπέκτεινε καὶ παρεγένετο εἰς Θήβας.

Τὴν δὲ βασιλείαν παραλαμβάνει Κρέων ὁ Μενοικέως. Τούτου δὲ βα-
σιλεύοντος οὐ μικρὰ συμφορὰ κατέσχε Θήβας. Ἐπεμψε γὰρ Ἥρα Σφιγγα·
ἦν δὲ θηρίον δίμορφον, ἔχον πρόσωπον μὲν γυναικός, στήθος δὲ καὶ βάσιν
καὶ οὐρὰν λέοντος καὶ πτέρυγας ὄρνιθος. Μαθούσα δὲ αἰνίγμα παρὰ Μου-
σῶν ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐκαθέζετο καὶ τοῦτο προὔτεινε Θηβαίους. Ἦν
δὲ τὸ αἰνίγμα τῆς σφιγγός· τί ἐστίν, ὃ μίαν ἔχον φωνήν, τὸ αὐτὸ τετρά-
πουν καὶ δίπουν καὶ τρίπουν γίγνεται; χρημοῦ δὲ Θηβαίους ὑπάρχοντος
τηνικαῦτα ἀπαλλαγῆσεσθαι τῆς Σφιγγός, ἡνίκα ἂν τὸ αἰνίγμα λύσωσι,
καὶ συνιόντες εἰς αὐτὸ πολλάκις, ἐζήτουν τί τὸ λεγόμενόν ἐστίν· ἐπεὶ δὲ
οὐχ εὔρισκον, ἀρπάσασα ἓνα κατεβίβρωσκε· πολλῶν δὲ ἀπολλυμένων καὶ
τὸ τελευταῖον Αἴμονος τοῦ Κρέοντος, κηρύσσει Κρέων τῷ τὸ αἰνίγμα
λύσονται καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν Λαίου δώσειν γυναῖκα. Οιδίπους δὲ
ἀκούσας ἔλυσε, εἰπὼν τὸ αἰνίγμα, τὸ ὑπὸ τῆς Σφιγγός λεγόμενον ἄν-
θρωπον εἶναι· γενῆσθαι γὰρ τετράπουν βρέφος τοῖς τέτταρσιν ὄχουμένον
κάλως, τελειούμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον δίπουν εἶναι, γηρῶντα δὲ τρίτην
προσλαμβάνει βάσιν τὸ βᾶκτρον.

Ἡ μὲν οὖν Σφιγξ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἑαυτὴν ἔρριψε, Οιδίπους δὲ
καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβε, καὶ τὴν μητέρα γυναῖκα ἔλαβεν ἀγνοῶν.

καὶ παῖδας ἐτέκνωσεν ἐξ αὐτῆς Πολυνεΐκη καὶ Ἐτεοκλέα, θυγατέρας δὲ Ἰσμήνην καὶ Ἀντιγόνην.

Φανέντων δὲ ὕστερον τῶν λανθανόντων, Ἰοκάστη μὲν ἐξ ἀγχόνης ἑαυτὴν ἀνήρτησεν, Οἰδίπους δὲ τὰς ὄψεις τυφλώσας ἐκ Θηβῶν ἤλαύνετο. Παραγενόμενος δὲ σὺν Ἀντιγόῃ τῆς Ἀττικῆς εἰς Κολωνὸν ἔνθα τὸ τῶν Εὐμενίδων ἔστι τέμενος, καθίζει ἱκέτης, προσδεχθεὶς ὑπὸ Θητεύωσ' καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀπέθηνεν.

γ.) Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνεΐκης. Οἱ 7 ἐπὶ Θήβας.

Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνεΐκης περὶ τῆς βασιλείας συντίθενται πρὸς ἀλλήλους, καὶ αὐτοῖς δοκεῖ, τὸν ἕτερον παρ' ἑναιαυτὸν ἄρχειν. Τινὲς μὲν οὖν λέγουσι, πρῶτον ἄρξαντος Πολυνεΐκου παραδοῦναι μετ' ἑναιαυτὸν τὴν βασιλείαν Ἐτεοκλεῖ, τινὲς δὲ πρῶτον Ἐτεοκλέουσ' ἄρξαντος οὐ βούλεσθαι παραδοῦναι τὴν βασιλείαν. Φυγαδευθεὶς οὖν Πολυνεΐκης ἐκ Θηβῶν ἦκεν εἰς Ἄργος. Ἐβασίλευε δὲ Ἄργουσ' Ἀδραστος ὁ Ταλαοῦ καὶ τοῖς τούτου βασιλείοις νύκτωρ προσπελάζει, καὶ συνάπτει μάχην Τυδεΐ τῷ Οἰνέωσ' φεύγοντι Κλυδῶνα. Γενομένης δὲ ἐξαίφνης βοῆς ἐπιφανεὶς Ἄδραστος διέλυσεν αὐτούς, καὶ μάντεώσ' τινος ὑπομνησθεὶς λέγοντος αὐτῷ, κάπρη καὶ λέοντι συζευῆσαι τὰς θυγατέρας, ἀμφοτέρους εἴλετο νυμφίους· εἶχον γὰρ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ὁ μὲν κάπρου προτομήν, ὁ δὲ λέοντος, καὶ αὐτούσ' Ἄδραστος ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας ὑπέσχετο κατὰζειν. Καὶ πρῶτον ἐπὶ Θήβας ἔσπευδε στρατεύεσθαι, καὶ τοὺς ἀριστέας συνήθροίζεν.

Ἄδραστος δὲ συναθροίσας στρατὸν σὺν ἡγεμόσιν ἑπτὰ πολεμείων ἔσπευδεν ἐπὶ Θήβας. Οἱ δὲ ἡγεμόνες ἦσαν οἷδε, Ἄδραστος Ταλαοῦ, Ἀμφιάρεος Οἰκλέουσ', Κικωνεύσ' Ἰππονόου, Ἰππομέδων Ἀριστομάχου· οὗτοι μὲν ἐξ Ἄργουσ' Πολυνεΐκης δὲ Οἰδίποδος ἐκ Θηβῶν, Τυδεὺσ' Οἰνέωσ' Αἰτωλός, Παρθενόποιος Μελανίωνος Ἀρκάς.

Ὡς δὲ ἦλθον εἰς τὸν Κιθαριῶνα, πέμπουσι Τυδέα προεροῦντα Ἐτεοκλεῖ τῆς βασιλείας παραχωρεῖν Πολυνεΐκει, καθ' ἃ συνέθεντο. Μὴ προσέχοντος δὲ τὸν νοῦν Ἐτεοκλέουσ', Ἀργεῖοι καθοπλισθέντες προσήεσαν τοῖς τείχεσσι καὶ πυλῶν ἑπτὰ οὐσῶν εἰς τῶν ἡγεμόνων ἔστη. Καθώπλισε δὲ καὶ Ἐτεοκλῆς Θηβαίους καὶ καταστήσας ἡγεμόνας ἴσους ἴσοις ἔταξε καὶ πῶσ' ἂν περιγένοιτο τῶν πολεμίων ἐμαντεύετο.

Ἦν δὲ παρὰ Θηβαίους μάντις Τειρεσίης. Οὗτος οὖν Θηβαίους μαντευομένοις εἶπε νικήσειν, ἐὰν Μενοικεύς ὁ Κρέοντος Ἄρει σφάγιον αὐτὸν ἐπιιδῷ· τοῦτο ἀκούσας Μενοικεύς ἑαυτὸν πρὸ τῶν πυλῶν ἔσφαξεν.

Μάχης δὲ γενομένης, οἱ Καδμείοι μέχρι τῶν τυχῶν συνεδιώθησαν καὶ Καπανεύς ἀρπάσας κλίμακα ἐπὶ τὰ τείχη δι' αὐτῆς ἀνήει, ἀλλὰ καὶ Ζεὺς αὐτὸν κεραυνοῖ. Τοῦτου δὲ γενομένου, τροπὴ τῶν Ἀργείων γίνεται. Ὡς δὲ ἀπώλλυντο πολλοί, δόξαν ἑκατέροις τοῖς στρατεύμασιν, Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνεΐκης περὶ τῆς βασιλείας μονομαχοῦσι καὶ ἀποκτείνουσιν ἀλλήλους. Κρατερᾶς δὲ πάλιν γενομένης μάχης, πάντες οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες τῶν Ἀργείων ἀπώλοντο, Ἄδραστος δὲ μόνον ἵππος διέσωσεν Ἀρίων.

Κρέων δὲ τῶν Θηβαίων βασιλείαν παραλαβὼν τοὺς τῶν Ἀργείων νεκροὺς ἔρριψεν ἀτάφους καὶ κηρύξας μηδένα θάπτειν φυλακὰς κατέστησεν. Ἀντιγόνη δέ, μία τῶν Οἰδιπόδος θυγατέρων, κρύφα τὸ Πολυνεΐκου σώμα κλέψασα ἔθαψε καὶ φωραθεῖσα ὑπὸ Κρέοντος αὐτῇ τῷ τάφῳ ζῶσα ἐνεκρύφθη.

δ.) Οἱ ἐπίγονοι.

Μετὰ δὲ ἔτη δέκα οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες, κληθέντες Ἐπίγονοι, στρατεύειν ἐπὶ Θήβας προηροῦντο, τὸν τῶν πατέρων θάνατον τιμωρήσασθαι βουλόμενοι. Οἱ δὲ Ἠγεμόνα Ἀλκμαίωνα ἐλόμενοι ἐπὶ Θήβας ἐπολέμουν. Πρῶτον μὲν οὖν πορθοῦσι τὰς πέριξ κώμας, ἔπειτα τῶν Θηβαίων ἐπελθόντων Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους ἡγουμένου γενναίως μάχονται. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, Τειρεσίου εἰπόντος, πρὸς μὲν Ἀργεῖους κήρυκα περὶ σπονδῶν ἀποστέλλειν, αὐτοὺς δὲ φεύγειν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους κήρυκα πέμπουσιν, αὐτοὶ δὲ ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὰς ἀπήνας τέσσα καὶ γυναικας ἐκ τῆς πόλεως ἔφευγον. Ἀργεῖοι δὲ ὕστερον τὸν τῶν Θηβαίων δρασμὸν μαθόντες εἰσίσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ συναθροίζουσι τὴν λείαν καὶ καθαιροῦσι τὰ τείχη. Τῆς δὲ λείας μέρος εἰς Δελφοὺς πέμπουσιν Ἀπόλλωνι.

Β'. ΠΟΙΚΙΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΙΓΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ.

1. Ἀλεξάνδρου.

1. Ἀλέξανδρος ἔτι παῖς ὢν, πολλὰ τοῦ Φιλίππου κατορθοῦντος, οὐκ ἔχαιρεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρεφομένους ἔλεγε παιδίας· ἐμοὶ δὲ ὁ πατήρ οὐδὲν ἀπολείψει. Τῶν παιδῶν λεγόντων ὅτι ταῦτά σοι κτῆται· τί δὲ ὄφελος, εἶπεν, ἐὰν ἔχω πολλά, πράξω δὲ οὐδέν; (Πλουτ. ἀπορθ.).

2. Μέλλων δὲ τὴν ἐπὶ Γραβνίκῳ μάχην μάχεσθαι, παρεκάλει τοὺς Μακεδόνας ἀφρόνως δειπνεῖν καὶ πάντα φέρειν εἰς μέσον, ὡς αὔριον δειπνήσοντάς ἐκ τῶν πολεμίων. (Πλουτ. ἀπορθ.).

2. Ἀντιόχου.

1. Ἀντιόχος ὁ στρατεύσας δεύτερον ἐπὶ Πάρθους, ἐν τινι κυνηγεσίῳ καὶ διωγμῷ τῶν φίλων καὶ θεραπόντων ἀποπλανηθεὶς, εἰς ἔπαυλιν πενήτων ἀνθρώπων ἀγνοούμενος εἰσῆλθε· καὶ παρὰ τὸ δειπνῶν ἐμβλαστὼν λόγον περὶ τοῦ βασιλέως, ἤκουσεν, ὅτι τᾶλλα χρηστός ἐστι, φίλοις δὲ μοχθηροῖς ἐπιτρέπων τὰ πλείεστα παρορᾷ, καὶ πολλάκις ἀμελεῖ τῶν ἀναγκασιῶν διὰ τὸ λίαν φιλόθετος εἶναι· τότε μὲν οὖν ἐσιώπησεν, ἄμα δὲ ἡμέρα τῶν δορυφόρων παρεγενομένων ἐπὶ τὴν ἔπαυλιν, φανερός γενόμενος προσφερομένης τῆς πορρύρας αὐτῷ καὶ τοῦ διχθήματος, ἀλλὰ ἀφ' ἧς, εἶπεν, ἡμέρας ὑμᾶς ἀνείληρα, πρῶτον χθὲς ἀληθινῶν λόγων ἤκουσα περὶ ἐμαυτοῦ. (Πλουτ. ἀπορθ.).

3. Ἀριστείδου.

1. Ἐπεὶ τῶν Ἀθηναίων ὀρμημένων ἐπὶ τὸν ἐξοστρακισμόν, ἄνθρωπος ἀγράμματος καὶ ἄγροικος ὄστρακον ἔχων προσῆλθε τῷ Ἀριστείδῃ κελεύων ἐγγράψαι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου, γινώσκεις γάρ, ἔφη, τὸν Ἀριστείδην; τοῦ δὲ ἀνθρώπου γινώσκειν μὲν οὐ φήσαντος ἄχθεσθαι δὲ τῇ τοῦ

δικαίου προσηγορία, σιωπήσας ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τῷ ὀστράκῳ, καὶ ἀπέδωκεν. (Πλουτ. ἀποφθ.).

4. Ἐπαμινώνδου.

1. Εἰωθὸς Ἐπαμινώδας ὁ Θηβαῖος φαίνεται τὸν ἄλλον χρόνον ἀλλοιμμένος τὸ σῶμα, καὶ φαειρὸς τῷ προσώπῳ, μετὰ τὴν μάχην ἐκείνην τῇ ὑστεραίᾳ προσῆλθεν ἀύχμηρὸς καὶ ταπεινός· τῶν δὲ φίλων ἐρωτῶντων, μή τι λυπηρὸν αὐτῷ συμπέπτωκεν· Οὐδέν, εἶπεν, ἀλλὰ χθές ἡσθόμην ἑμαυτοῦ μείζον ἢ καλῶς ἔχειν φρονήσαντος· διὸ σήμερον κολάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς. (Πλουτ. ἀποφθ.).

5. Σόλωνος.

1. Σόλων Ἐξηκεστίδου Σαλαμίνιος, πρῶτον μὲν τὴν σεισάχθειαν εἰσηγήσατο Ἀθηναίσις. Τὸ δὲ ἦν λύτρωσις σωμάτων τε καὶ κτημάτων. Καὶ γὰρ ἐπὶ σώμασιν ἐδανείζοντο, καὶ πολλοὶ δι' ἀπορίαν ἐθήτευον. Ἐπτὰ δὴ ταλάντων ὀφειλομένων αὐτῷ πατρῶων, συνεχώρησε πρῶτος, καὶ τοὺς λοιποὺς τὸ ὅμοιον προὔτρεψε πρᾶξιαι. Καὶ οὗτος ὁ νόμος ἐκλήθη σεισάχθεια· φανερὸν δέ, διὰ τί. Ἐπειτα τοὺς λοιποὺς νόμους ἔθηκεν, οὓς μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι, καὶ ἐς τοὺς ἄξονας κατέθετο.

2. Τὸ δὲ μέγιστον, τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σαλαμίνος ἀμφισβητουμένης ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων, καὶ πολλάκις τῶν Ἀθηναίων ἐπτακισίων ἐν τοῖς πολέμοις, καὶ ψηφισαμένων, εἴ τις ἔτι συμβουλεύσει περὶ Σαλαμίνος μάχεσθαι, θανάτῳ ζημιουῖσθαι· οὗτος μαινέσθαι προσποιησάμενος καὶ στεφανωσάμενος εἰσέπεσεν εἰς τὴν ἀγοράν, ἔνθα τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέγνω διὰ τοῦ κήρυκος τὰ συντείνοντα περὶ Σαλαμίνος ἐλεγεία, καὶ παρῶρμησεν αὐτούς. Καὶ αὐθις πρὸς τοὺς Μεγαρέας ἐπολέμησαν, καὶ ἐνίκων διὰ Σόλωνα.

3. Ἴνα δὲ μὴ δοκοῖη βίαι μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκη τὴν Σαλαμίνα κηκτῆσθαι, ἀνασκάψας τινὰς τάφους ἔδειξε τοὺς νεκροὺς πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένους, ὡς ἦν ἔθος θάπτειν Ἀθηναίοις· ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους πρὸς ἑὼ βλέποντας καὶ ἀπὸ τῶν δήμων τοὺς χρηματισμοὺς ἐγκεχαραγμένους, ὅπερ ἦν ἰδιῶν Ἀθηναίων. (Διογ. Λαερ).

6. Βίαντος.

1. Βίας Τευτάμου, Πριηνεύς, συμπλέων ποτέ άσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεώς κάκεινων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, σιγᾶτε, ἔφη, μὴ αἰσθωνταί ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.

2. Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ άσεβοῦς ἀνθρώπου, τί ποτέ ἐστίν εὐσεβεία, ἐσίγα τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς σιγῆς πυθομένου, σιωπῶ, ἔφη, ὅτι περὶ τῶν οὐδέν σοι προσηκόντων πυθάνη.

3. Βίας ὁ παλαιὸς Ἀμάσιδι, κελυσθεὶς τὸ χρηστότατον ὁμοῦ καὶ φαυλότατον ἐκπέμψαι κρέας τοῦ ἱερείου, τὴν γλῶσσαν ἐξελὼν ἀπέπεμψεν, ὡς καὶ ὠφελείας τοῦ λέγειν ἔχοντος μεγίστας. (Διογ. Λαερ.).

7. Κλειβούλου.

Κλειβούλος, Εὐαγόρου, Λίνδιος ἔλεγεν, ὅταν τις ἐξίη τῆς οἰκίας ζητεῖτω πρότερον, τί μέλλει πράσσειν, καὶ ὅταν εἰσέλθῃ, πάλιν ζητεῖτω τί ἔπραξε. — Φιλῆχοον εἶναι μᾶλλον ἢ φιλόκαλον· φιλομαθῆ μᾶλλον ἢ ἀμαθῆ. (Διογ. Λαερ.).

8. Ξενοκράτους γνόμῃ.

Ξενοκράτης ὁ Πλάτωνος ἑταῖρος ἔλεγε μὴδὲν διαφέρειν ἢ τοὺς πόδα ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἄλλοτριάν οἰκίαν τιθέναι· ἐν ταύτῳ γὰρ ἀμαρτάνειν τὸν τε ἐς ἃ μὴ δεῖ χωρῖα βλέποντα καὶ ἐς οὓς μὴ δεῖ τόπους παριόντα (Αἰλ. Π. Ἰστ. ιδ'. 42).

9. Σωκράτης Ἀλκιβιάδου τύφον ἀναστέλλει.

Ὅρων ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονούντα ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἐνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ' ἀναζητεῖν. Ὡς δὲ εὖρε προσέταξεν αὐτὸν τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους διαθρῆσαι. Τοῦ δὲ εἰπόντος· Ἄλλ' οὐδαμοῦ γε γραμμένοι εἰσίν. Ἐπὶ τούτοις οὖν, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μᾶλλον τῆς γῆς εἰσίν; (Αἰλ. Π. Ἰστ.).

10. Τιμωρία Μιτυληναίων.

Ἦνίκα τῆς θαλάσσης ἤρξαν Μιτυληναῖοι τοῖς ἀφίσταμένοις τῶν συμ

μάχων τιμωρίαν ἐκείνην ἀπήρτησαν, γράμματα μὴ μακθάνειν τοὺς παῖδας αὐτῶν, μηδὲ μουσικὴν διδάσκεισθαι, πασῶν κολάσεων ἡγησάμενοι βαρυτάτην εἶναι ταύτην, ἐν ἀμαθίᾳ καὶ ἀμουσίᾳ καταβιῶναι (ζ. 15).

11. Περὶ Λακεδαιμονίων γυναικῶν.

Αἱ Λακεδαιμονίων μητέρες, ὅσαι ἐπυθάνοντο τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ κείσθαι, ἀλλὰ αὐταὶ γε ἀφικόμεναι τὰ τραύματα αὐτῶν ἐπισκόπουσιν τὰ τε ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὕπισθεν. Καὶ εἰ ἦν πλείω τὰ ἐναντία, αἱ δὲ γαυρούμεναι καὶ σεμνὸν ἄμα καὶ βλοσυρὸν ὀρῶσαι τοὺς παῖδας εἰς τὰς πατρώας ἔφερον ταφάς. Εἰ δὲ ἐτέρως εἶχον τῶν τραυμάτων, ἐνταῦθα αἰδούμεναι καὶ θρηνοῦσαι καὶ ὡς ἐνὶ μάχῃ λαθεῖν σπεύδουσαι ἀπηλλάττοντο, καταλιποῦσαι τοὺς νεκροὺς ἐν τῷ πολυανδρίῳ· θάψαι ἢ λάθρα εἰς τὰ οἰκεία ἤρια ἐκόμιζον αὐτούς. (Αἰλ.).

12. Ζήνων.

1. Ζήνων Ἀντιγόου πρέσβεις Ἀθήναζε πέμψαντος κληθεὶς ὑπ' αὐτῶν σὺν ἄλλοις φιλοσόφοις ἐπὶ δεῖπνον, κάκεινον παρὰ πότον σπευδόντων ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὐτῶν ἕξιν αὐτὸς εἰσῆγα. Τῶν δὲ πρέσβεων ζητούντων, τί ἀπαγγείλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς Ἀντίγονον, τοῦτ' αὐτό, ἔφη, ὃ βλέπετε. Δυσκρατέστατον γὰρ πάντων ὁ λόγος.

2. Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου, ἔστ' ἂν καὶ εἰς ἄνδρα ἀφίκετο. Ὑστερον οὖν εἰς τὴν Ἐρέτριαν ἐπανῆλθεν καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο ὅ,τι ἄρα μάθῃ σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου· ὁ δὲ δαίξειν ἔφη· καὶ εἰς οὐ μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. Χαλαίπηναντος γὰρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ τέλος πληγῆς ἐντεινάντος· ὁ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκατερέσας, τοῦτο, ἔφη, μεμαθηκένα· φέρειν ὀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγανακτεῖν.

13. Τιρύνθιοι.

Τιρυνθίους φησὶ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ κωμῳδίας φιλόγελως ὄντας, ἀχρεῖους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἀπαλλαγῆναι βουλομένους τοῦ πάθους· καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἦν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγέλαστὶ τοῦτον ἐμβάλωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, παύσεσθαι. Οἱ δὲ δεδιότες μὴ διαμάρτωσι τοῦ λογίου τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν πκρεῖναι τῇ θυσίᾳ. Μαθῶν οὖν εἰς

καὶ συγκαταμιχθεῖς, ἐπεὶπερ ἐβῶων ἀπελαιύοντες αὐτόν· «τί δῆτ'» ἔφη, «δεδοίκατε μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; Γελασάντων δὲ ἔμαθον ἔργῳ τὸν θεὸν δεῖξναι, ὡς ἄρα τὸ πολυχρόνιον ἦθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπευθῆναι (Γ'. 79).

14. Ἀττικάι ἰσχάδες.

Σφοδρὰ τῶν ἰσχάδων ἐθαυμάζοντο αἱ Ἀττικάι. Δείνων γοῦν φησί. Παρετίθεντο δ' ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς βασιλείως ὅσα ἢ γῆ βρώματα φέροι, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεὺς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχή. Ξενικῶ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῶ ᾧτο δεῖν ὁ Ξέρξης τοὺς βασιλέας χρῆσθαι, ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. Εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν θεραπόντων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποδαπαὶ εἶεν. Ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγορασταῖς ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ἕως ἂν ἐξουσία γένηται αὐτῶ λαμβάνειν, ὅταν ἐθέλῃ καὶ μὴ ἀγοράζειν. Λέγεται δὲ τὸν θεράποντα ἐπίτηδες τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείας. (Ἀθην. 67).

15. Μενέδημος καὶ Ἀσκληπιάδης.

Τοὺς ἀσώτους καὶ τοὺς μὴ ἐκ τινος περιουσίας ζῶντας, τὸ παλαιὸν ἀνεκαλοῦντο οἱ ἀρεοπαγῖται καὶ ἐκόλαζον. Μενέδημον γοῦν καὶ Ἀσκληπιάδην τοὺς φιλοσόφους, νέους ὄντας καὶ πενομένους μεταπεμπόμενοι ἠρώτησαν, πῶς ὅλας τὰς ἡμέρας τοῖς φιλοσόφοις σχολάζοντες, κεντημένοι δὲ μηδέν, εὐεκτούσιν οὕτω τοῖς σώμασι. Καὶ οἱ ἐκέλευσαν μεταπεμφθῆναι τινὰ τῶν μυλωθρῶν. Ἐλθόντος δ' ἐκείνου καὶ εἰπόντος, ὅτι νυκτὸς ἐκάστης κατιόντες εἰς τὸν μυλῶνα καὶ ἀλούντες δύο δραχμὰς ἀμρότεροι λαμβάνουσι, θαυμάσαντες οἱ ἀρεοπαγῖται διακροσῖαις δραχμαῖς ἐτίμησαν αὐτούς. (δ'. 65).

16. Σύγκροσις δειπνου.

Πολέμων ὁ ἀκαδημαϊκὸς παραινεῖ τοῖς ἐπὶ δειπνον παρευαμένοις φροντίζειν ὅπως ἡδὺν ποτὸν παιῶνται μὴ μόνον εἰς τὸ παρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὔριον. Τιμόθεος δ' ὁ Κόνωνος ἐκ τῶν πολυτελῶν καὶ στρατηγικῶν δειπνῶν παρὰληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸ ἐν Ἀκαδημίᾳ συμπόσιον καὶ ἐστιασθεὶς ἀφελῶς καὶ μουσικῶς ἔφη ὡς οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνοῦντες καὶ τῇ ὕστεραίᾳ καλῶς γίνονται. Ὁ δ' Ἠγήσανδρος ἐν τοῖς

ὑπομνήμασιν ἔφη ὡς καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ὁ Τιμόθεος ἀπαντήσας τῷ Πλάτῳ εἶπεν· «ὕμεις, ὦ Πλάτων, εὖ δειπνεῖτε μᾶλλον εἰς τὴν ὑστεραίαν ἢ εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν».

Πύρρων δ' ὁ Ἡλείος τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτὸν ὑποδεξαμένου πολυτελῶς, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖ, «εἰς τὸ λοιπὸν, εἶπεν οὐχ ἤξω πρὸς σέ, ἂν οὕτως ὑποδέχη· ἵνα μὴτ' ἐγὼ σέ, ἀηδῶς ὀρῶ καταδαπανώμενον οὐκ ἀναγκασίως, μῆτε σὺ θλιβόμενος κακοπαθῆς. Μᾶλλον γὰρ ἡμᾶς τῇ μεθ' ἑαυτῶν συνοσίᾳ προσήκόν ἐστιν εὐεργετεῖν ἢ τῷ πλήθει τῶν παρτιθεμένων, ὧν οἱ διακονοῦντες τὰ πλεῖστα δαπανῶσι». (Ἀθήν. ι'. 14.)

17. Λακωνικὸν συμπόδιον.

Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν περὶ τῆς Μαρδονίου παρασκευῆς λέγων καὶ μνημονεύσας λακωνικῶν συμποσίων φησί· «Ἐξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν παρασκευὴν κατέλιπε τὴν αὐτοῦ. Πυρρῶν οὖν ἰδόντα τὴν τοῦ Μαρδονίου παρασκευὴν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ παραπετάσματος ποικίλοις κατεσκευασμένην κελεύσας τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ ὄψοποιους κατὰ ταῦτά, καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάσαι. Ποιησάντων δὲ τούτων τὰ κελευσθέντα τὸν Πυρρῶν ἰδόντα κλίνας χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ ἐστρωμένους καὶ τραπέζας ἀργυροῦ καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπῆ δεῖπνον ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα, κελεύσας ἐπὶ γέλωτι τοῖς ἑαυτοῦ διακόνοις παρασκευάσαι λακωνικὸν δεῖπνον. Καὶ παρασκευασθέντος γελάσας ὁ Πυρρῶν μετεπέμψατο τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἐλθόντων ἐπιδείξας ἑκάτερου τῶν δεῖπνων τὴν παρασκευὴν εἶπεν· «ἄνδρες Ἕλληνες, συνήγαγον ὑμᾶς βουλόμενος ἐπιδείξει· τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην, ὅς, τοιαύτην δίκαιαν, ἔχων ἦλθεν ὡς ἡμᾶς οὕτω ταλαίπωρον ἔχοντας». Φησὶ δὲ τινες καὶ ἄνδρα Συβαρίτην ἐπιδημήσαντα τῇ Σπάρτῃ καὶ συνεστιασθέντα ἐν τοῖς φιδιτίοις εἶπεῖν· εἰκότως ἀνδρείοτατοί εἰσιν ἀπάντων οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἔλοιτο γὰρ ἂν τις εὖ φρονῶν μυριάκις ἀποθανεῖν ἢ οὕτως εὐτελοῦς διαίτης μεταλαβεῖν. (Ἀθήν. δ'. 15).

18. Εὐθυμία καὶ ἀνδία ἐν δεῖπνῳ.

Ἀρκεσίλαος ἐστῶν τινος καὶ ἐλλιπόντων τῶν ἄρτων νεύσαντος τοῦ παιδὸς ὡς οὐκ ἔτ' εἰσίν, ἀναγκασίως καὶ τῷ χεῖρι συγκροτήσας, οἷον τι, ἔφη, τὸ συμπόσιόν ἐστιν ἡμῶν, ἄνδρες φίλοι. Ἄρτους ἐπιλελήσμεθ' ἄρ-

κοῦντας πρίασθαι. Τρέχε δὴ παῖ. Καί τοῦτ' ἔλεγεν αὐτὸς γελῶν· καὶ τῶν παρόντων δ' ἄθρους ἐξεχύθη γέλωσ καὶ διαγωγὴ πλείων ἐνέπεσε καὶ διατριβή, ὥστε ἤδυσμα γενέσθαι τῷ συμποσίῳ τὴν τῶν ἄρτων ἔνδειαν.

Ἄλλοτε δὲ ὁ Ἀρκεσίλαος Ἀπελλῆ τῷ γνωρίμῳ προστάξας καθυλίσαι τὸν οἶνον, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνος τὰ μὲν ἐτόραττε, τὰ δὲ ἐξέχει, καὶ πολὺ θολώτερος ἐφαίνετο ὁ οἶνος, ὑπομειδιάσας ἔφη, ἐγὼ δὲ καθυλίσαι προσέταξα ἀνθρώπῳ μηδὲν ἐωρακότι ἀγαθόν, ὥσπερ οὐδ' ἐγώ. Ἀνάσθηθι οὖν σύ, Ἀρίδι·κε· σὺ δὲ ἀπελθὼν τὰ ἐκτὰ τρύπα. Ταῦτα δ' οὕτως εὖφρανε καὶ ἐξιλάρου τοὺς παρόντας, ὡς εὐθυμίας πληροῦσθαι.

Οἱ δὲ νῦν συναγαγόντες τὰ δεῖπνα καὶ μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας βῶσι, κειράγασι, βλασφημοῦσι τὸν οἰνοχόον, τὸν διάκονον, τὸν μάγειρον, κλάουσι δ' οἱ παῖδες τυπτόμενοι κονδύλοις ἄλλος ἄλλοθεν. Καὶ οὐχ οἶον οἱ κεκλημένοι μετὰ πάσης ἀηδίας δειπνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τύχη θυσία τις οὔσα, παρακαλυψάμενος ὁ θεὸς οἰχίσεται, καταλιπὼν οὐ μόνον τὸν οἶκον, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἄπασαν. Γελοῖον γάρ ἐστιν αὐτὸν εὐφημίαν κηρύξαντα καταρᾶσθαι τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις. (Ἀθῆν. ε'. 16,17)

19. Τὸ ἀόργητον ἀνδρὸς ἐστὶ σοφοῦ.

1. Σωκράτης λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὄρων ἀγανακτοῦντας καὶ σφαδάζοντας, ὡς καὶ διώκειν αὐτὸν θελεῖν· ἄρα ἔφησε, καὶ εἰ με ὄνος ἐλάκτισεν, ἀντιλακτίσαι τοῦτον ἠξιώσατε ἄν; Οὐ μὴν ἐκείνός γε παντελῶς κατεπροιόξατο πάντων δὲ αὐτὸν ὀνειδιζόντων καὶ λακτιστῆν ἀποκαλούντων, ἀπήγγεζατο.

2. Ἐτυπτέ τις τὸν Σωφρονίσκου Σωκράτην εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον ἐμπεσὼν ἀφειδῶς· ὁ δ' οὐκ ἀντήρεν, ἀλλὰ παρείχε τῷ παροινούντι τῆς ὀργῆς ἐμφορεῖσθαι, ὥστε ἐξοιδεῖν ἤδη καὶ ὑπουλον αὐτῷ τὸ πρόσωπον ὑπὸ τῶν πληγῶν εἶναι. Ὡς δ' οὖν ἐπαύσατο τύπτων, ἄλλο μὲν οὐδὲν Σωκράτης ποιῆσαι, ἐπιγράψαι δὲ τῷ μετώπῳ λέγεται, ὥσπερ ἀνδραίντι τὸν δημιουργόν· ὁ δεῖνα ἐποίει καὶ τοσοῦτου ἀμύνεσθαι.

3. Λαιδορούμενος δὲ Σωκράτης ὑπὸ τινος τῶν ἀνταγωνιστῶν αὐτοῦ καὶ ἀκούων ρητὰ καὶ ἄρρητα καὶ τοι πολλοῦ ὄχλου ἀκολουθοῦντος, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐφθέγγεζατο, κατεσταλμένον τὸ τῆς φιλοσοφίας παράγγελμα τη-

ρῶν· ἐντὸς δὲ τοῦ ἰδίου πυλῶνος γενόμενος καὶ μηδὲν ὀργῆς ὑποφήνας, εἶπε πρὸς τὸν νεανίαν οὐδὲ γρῦ.

4. Ὁ Ταροκτινὸς ἐπακνεθὼν ἀπὸ τοῦ πολέμου (στρατηγῶν δὲ ἐτύγχανε) γῆν κκταλαβὼν κεχερωμένην, τὸν ἐπίτροπον καλέσας αὐτῆς, ὤμωξας ἄν, ἔφησεν, εἰ μὴ λίαν ὠργιζόμεν.—Πλάτων δὲ δούλῳ λίχνῳ θυμωθεὶς καὶ βδελυρῶ, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύσιπον καλέσας, τοῦτον, ἔφησεν, ἀπελθὼν κρότησον. Ἐγὼ γὰρ πᾶν θυμοῦμαι.

5. Χαλεπὰ δὲ ταῦτα καὶ δυσμίμητα, φαίη τις ἄν. Οἶδα κἀγώ. Πειρατέον οὖν εἰς ὅσον οἶόν τέ ἐστι· τούτοις παραδείγμασι χρωμένους, τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μηχανομένοις ὑφικρεῖν ὀργῆς. Οὐδὲ γὰρ ἐς τᾶλλα ἐνάμιλλοι τοῖς ἐκείνων ἐσμέν, οὔτ' ἐμπειρίας, οὔτε κκλοκῆχθίαις· ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἐκείνων, ὥσπερ θεῶν ἱεροφάνται καὶ δαδούχοι τῆς σοφίας ὄντες, ὅσα πέρ ἐστιν ἐν δυνατῶ, ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ περικινῆζειν ἐπιχειροῦμεν. (Πλουτ.)

20. Εὐσέβεια πρὸς τοὺς γονεῖς.

1. Ἦγοῦμαι ἔγωγε τὴν τῶν θεῶν ἐπιμέλειαν πάσας μὲν τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἐπισκοπεῖν, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τοὺς γονεάς καὶ τοὺς τετελευτηκότας εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐσέβειαν εἰκότως· παρ' ὧν γὰρ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζῆν εἰλήραμεν καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν εἰς τούτους μὲν ὅτι ἀμαρτάνειν, ἀλλ' ὅτι μοι εὐεργετοῦντας τὸν αὐτῶν βίον κκτανακλῶσαι μέγιστον ἀσέβημα ἐστίν.

2. Λέγεται ἐν Σικελίᾳ ἐκ τῆς Αἰτνης ρύακκ πυρὸς γενέσθαι· τοῦτον δὲ ρεῖν φασιν ἐπὶ τὴν ἄλλην χώραν καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινὰ τῶν ἐκεῖ κκτοικουμένων. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὀρμηῆσαι πρὸς φυγὴν, τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ζητοῦντας, ἕνα δὲ τινὰ τῶν νεωτέρων ὀρῶντα τὸν πατέρα πρεσβύτερον ὄντα καὶ οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν, ἀλλὰ ἐγκαταλαμβανόμενον, ἀράμενον φέρει, φορτίου δὲ προσγενομένου καὶ αὐτὸν ἐγκατεληρθῆναι. Ὁθεν δὴ καὶ ἄξιον θεωρῆσαι τὸ θεῖον, ὅτι τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενῶς ἔχει· λέγεται γὰρ κύκλω τὸν τόπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τὸ πῦρ καὶ σωθῆναι· τούτους μόνους, ἀφ' ὧν καὶ τὸ χωρίον ἔτι νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν χωρῶν, τοὺς δὲ ταχέειαν τὴν

ἀποχώρησιν ποιησαμένους καὶ τοὺς ἑαυτῶν γονέας ἐγκαταλιπόντας ἀπο-
λέσθαι ἅπαντας. (Λυκ. κ. Λκ.).

3. Ὅτε ἐάλω τὸ Ἴλιον, οἰκτίραντες οἱ Ἀχαιοὶ τὰς τῶν ἀλίσκο-
μένων τύχας καὶ πάνυ ἐλληνικῶς τοῦτο ἐκήρυξαν, ἕκαστον τῶν ἐλευ-
θέρων ἐν ὅ,τι καὶ βούλεται τῶν οἰκείων ἀποφέρειν ἀράμενον. Ὁ οὖν
Αἰνεΐας τοὺς πατέρας θεοὺς βαστάσας ἔφερεν ὑπεριδῶν τῶν ἄλλων.

Ἡσθέντες οὖν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβείᾳ Ἕλληνες καὶ δεύτερον αὐτῶ
κτῆμα συνεχώρησαν λαβεῖν, ὁ δὲ τὸν πατέρα πάνυ σφόδρα γεγηρακότεα
ἀναθέμενος τοῖς ὤμοις ἔφερεν. Ὑπερεκπλαγέντες οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ οὐχ
ἦκιστα πάντων αὐτῶ τῶν οἰκείων κτημάτων ἀπέστησαν ὁμολογοῦντες ὅτι
πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς γειναμένους δι' αἰδοῦς ἄγον-
τας καὶ οἱ φύσει πολέμιοι ἡμεροὶ γίνονται. (Αἰλιανοῦ Π. Ἰστ.).

4. Ἐπιφανέστατοί εἰσι καὶ πᾶσι διὰ στόματος Κλέοβις καὶ Βίτων,
οἱ Ἀργεῖοι νεανίσκοι. Φασὶ γὰρ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἱερείας οὔσης τῆς
Ἥρας, ἐπειδὴ τῆς εἰς τὸν νεῶν ἀναβάσεως ἦκεν ὁ καιρὸς, τῶν ἐλκόντων
τὴν ἀπήνην ἡμιόνων ὑστερησάντων καὶ τῆς ὥρας ἐπειγούσης, τούτοις
ὑποδύντας ὑπὸ τὴν ἀπήνην ἀγαγεῖν εἰς τὸν ἱερόν τὴν μητέρα, τὴν δὲ
ὑπερησθεῖσαν τῇ τῶν υἱῶν εὐσεβείᾳ κατεύξασθαι, τὸ κράτιστον αὐτοῖς
παρὰ τῆς θεοῦ δοθῆναι τῶν ἐν ἀνθρώποις· τοὺς δὲ κατακαυμθέντας οὐ-
κέτι ἀναστῆναι, τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ἀμοιβὴν
δωρησαμένης. (Πλουτ. παραμ. πρὸς Ἀπολ. 14).

21. Δακτυλίδιον Πολυκράτους.

1. Πολυκράτης ὁ Αἰάκουσ τὸ μὲν πρῶτον μετὰ Πενταγνώτου καὶ Συ-
λοσῶντος τῶν ἀδελφῶν τῆς Σάμου νήσου ἤρχεν, ἔπειτα δὲ τὸν μὲν πρε-
σβύτερον αὐτῶν ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον ἐξαναστήσας πάσης τῆς
νήσου τύραννος κατέστη μόνος. Καταστὰς δὲ ξενίαν Ἀμάσει τῷ τῆς
Αἰγύπτου βασιλεῖ συνεθετο, πέμπων τε δῶρα καὶ δεχόμενος ἄλλα παρ'
αὐτοῦ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ τὰ Πολυκράτους πράγματα κῆζετο καὶ ἦν
διαβεβοημένα ἀνά τὴν Ἰωνίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ᾧ τινι γὰρ ἐπι-
θεῖτο, πάντα αὐτῷ ἐχώρει εὐτυχῶς. Ἐκέκτατο δὲ πεντηκοντόρους τε
ἑκατὸν καὶ χιλίους τοξότας, καὶ πολλῶν μὲν νήσων ἐκράτησε, πολλῶν
δὲ τῆς Ἠπείρου ἄστεων.

2. Μεγάλως δὲ εὐτυχήσας Ἄμασιν οὐκ ἐλάνθανεν, ἀλλὰ οἱ τοῦτο ἦν ἐπιμελής. Καὶ γράψας τὴν ἐπιστολὴν τήνδε ἐπέστειλεν εἰς Σάμον. Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ μὲν ἀκοῦσαι ἄνδρα φίλον καὶ ξένον εὖ πράττοντα. Ἐμοὶ δὲ αἰ σὰι μεγάλα εὐτυχία· οὐκ ἀρέσκουσιν ἐνθυμηθέντι, ὡς οἱ θεοὶ εἰσι φθονεροί. Οὐ γὰρ ἐστὶν οὐδεὶς, ὃς εὐτυχήσας τὰ πάντα οὐ κακῶς ἐτελεύτησεν. Σὺ οὖν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος ποίησον τάδε. Ἐπιστήσας τὸν νοῦν τῷ πλείστου σοι ἀξίῳ ὄντι κτήματι τοῦτο ἀπόβαλε οὕτως, ὥστε μηκέτι ἤξει εἰς ἀνθρώπους.

3. Ὁ δὲ Πολυκράτης ἐνθυμηθεὶς, ὡς εἰ εὖ ὑποτιθεῖτο Ἄμασις ἐζήτει, ἐφ' ᾧ ἂν μάλιστα εἰς λύπην κατασταθῆ ἀποβαλλομένῳ τῶν κειμηλίων, ζητῶν δὲ εὗρισκε τόδε. Ἦν αὐτῷ σφραγίς, ἣν ἔφερε, χρυσόδετος, σμαράγδου λίθου οὔσα. Ἐπεὶ οὖν ταύτην αὐτῷ ἐδόκει ἀποβαλεῖν ἐποίει τοιαυτὸν πεντηκόντορον πληρώσας ἀνδρῶν ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος. Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς νήσου μακρὰν ἀφειστήκει τὴν σφραγίδα πάντων ὀρώντων τῶν περιστώτων ἔριψεν εἰς τὸ πέλαγος. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

4. Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρα μετὰ ταῦτα ἦκεν ἀνὴρ ἀλιεὺς ἐπὶ τὰς τοῦ τυράννου θύρας βουλόμενος συσταθῆναι αὐτῷ. Συσταθεὶς δὲ ἔλεγε διδούς ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλόν. Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε σαγηνεύσας οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλὰ μοι ἐδόκει σοῦ τε μόνου εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ δὲ αὐτὸν φέρων δίδωμι. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τοῖς λόγοις ἀπεκρίνατο τάδε. Εὖ ἐποίησας καὶ χάριν κατέθου μοι διπλῶν τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σὲ ἐπὶ δεῖπνον καλῶ.

5. Τὸν δὲ ἰχθὺν τέμνοντες οἱ θεράποντες εὗρισκουσιν ἐν τῇ γαστρὶ αὐτοῦ τὴν Πολυκράτους σφραγίδα καὶ φέρουσι μετὰ πολλῆς χαρᾶς πρὸς τὸν τυράννον διδόντες δὲ λέγουσιν ὅτω τρόπῳ ἐφάνη.

Ὁ δὲ θεῖον εἶναι νομήσας τὸ πρᾶγμα πάντα ἔγραψεν εἰς βιβλίον γράψας δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπέθηκεν. Ὁ δὲ Ἄμασις δεξάμενος αὐτὸ ἐπέπειστο ὡς ἀποστῆσαι ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ ἀνθρώπων ἐκ τῆς μελλούσης συμφορᾶς καὶ οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχῶν τὰ πάντα, ὃς καὶ ἂ ἀποβάλλει εὗρισκοί. Πέμπτης δὲ αὐτῷ κήρυκα εἰς Σάμον διαλύσασθαι ἔφη τὴν ξενίαν, ἵνα μὴ, ἐκν ποτε εἰς δεινὴν καὶ μεγάλην συμφορὰν καταστῆ Πολυκράτης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν ὡς περὶ φίλου

άνδρός. Ὁ δὲ Ἄμκσις ὀρθῶς ἐμαντεύσατο· οὐ πολλοῖς γὰρ ἔτεσιν ὕστερον Ὀροίτης, ὅς ὑπὸ Κύρου κατεστάθη Σάρδεων ὑπαρχος ἀποκτείνας οὐκ ἀξίως Πολυκράτην ἀνεσταύρωσεν.

22. Προδίκου μῦθος.

Προδίκος ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ Ἡρακλέους φθέπει περὶ Ἀρετῆς ἀποφαίνεται· φησὶ γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παιδῶν εἰς ἦβην ὤρμαστο, ἐν ἣ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν εἴτε τὴν δὲ ἀρετῆς ὁδὸν τρέφονται· ἐπὶ τὸν βίον εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι ἀποροῦντα ποτέραν τῶν ὁδῶν τρέπηται· καὶ φωνῆσαι αὐτῷ δύο γυναικίνας προσιέναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν χρῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ, τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσυκρίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι· κατσκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλὰκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιάν ἀποβλέπειν. Ὡς δ' ἐγένοντο πλησιαιτέρον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ρηθεῖσαν ἰεῖναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δ' ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδοχεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν· «Ὀρῶ σε, ὦ Ἡράκλειε, ἀποροῦντα ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τρέπη. Ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃ, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥῆστην ὁδὸν ἄξω σε, τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσει, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσει. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσει, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὖροις, ἢ τί ἂν ἰδῶν ἢ ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ἂν ὀσφραϊνόμενος ἢ ἀπτόμενος ἡσθίης, τίσι δὲ ὀμιλῶν μάλιστα ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθέουσι, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. Ἐὰν δὲ ποτε γένηται τις ὑποψία σπάνεως ἀρ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι, ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρῆσει, οὐδενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνατὸν ἢ τι κερδᾶναι· παν-

ταχόθεν γὰρ ὠφελείσθαι τοῖς ἐμοὶ συνοῦσιν ἐξουσίαν ἐγὼ παρέχω. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα «ὦ γύναι», ἔφη, «ὄνομα δέ σοι τί ἐστι;» Ἡ δὲ «οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι» ἔφη, «καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσι Κακίαν».

Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἐτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπε· Καὶ ἐγὼ ἤκω πρὸς σέ, ὦ Ἡράκλειε, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα, ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρ' ἂν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθῶν ἐργάτην γενέσθαι καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ' ἀρχαῖσι διαπρεπεστέραν φανῆναι. Οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίῳ ἡδονῆς, ἀλλ' ἤπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. Ἦν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ δίδουσιν ἀνθρώποις, ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἔλεως εἶναι σοὶ βούλει, θεραπευτέον, τοὺς θεοὺς, εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμῆεις τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ὠφελητέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θυμαζέσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν, εἴτε γῆν βούλει σοὶ καρποὺς ἀφρόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον, εἴτε ἀπὸ βροσκημάτων οἶε δεῖν πλουτίζεσθαι τῶν βροσκημάτων ἐπιμελητέον, εἴτε διὰ πολέμου ὀρυξ ἀύξεσθαι καὶ βούλει δύνασθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε πρὸς τῶν ἐπισημῶν μαθητέον καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνῳ καὶ ἰδρωτί. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν· ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλειε, ὡς χλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐρροσύνας ἡ γυνὴ σοὶ αὐτὴ διηγείτῃ; Ἐγὼ δὲ ῥαχίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε». Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν· «ὦ τλήμων, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα; ἢ τις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι πάντων ἐμπίπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν πίνουσα, ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς ὕψοποιός μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως πίῃς οἶνους τε πολυτελεῖς παρσκευάζει καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζῆταις, ἵνα δὲ κλιθῶν ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρσκευάζει· οὐ

γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ,τι ποιεῖς ὕπνου ἐπιθυ-
 μεις. . . Οὕτω γὰρ παιδεύεις τοὺς σεαυτῆς φίλους, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρί-
 ζουσα, τῆς δ' ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα. Ἀθάνατος δὲ
 οὕσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζει· τοῦ δὲ
 πάντων ἡδίστου ἀκούσματος ἐπαίνου ἑαυτῆς ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων
 ἡδίστου θεάματος ἀθέατος· οὐδὲν γὰρ πρόποτε σεαυτῆς ἔργον καλὸν θεάσα-
 σαι. Τίς δ' ἂν σοὶ λεγοῦσθαι τι πιστεύσειε ; τίς δ' ἂν δεομένη τινὸς ἐπαρ-
 κέσειεν ; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι ; οἱ νέοι
 μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς
 ψυχαῖς ἀνόητοι, ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι ἐπιπόνως
 δὲ ἀχμηροὶ διὰ γῆρας περῶντες, τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυρόμε-
 νοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι, τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι δια-
 δραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. Ἐγὼ δὲ σύνειμι
 μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον
 οὔτ' ἀνθρώπειον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ
 παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τε-
 χνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἰκῶν δεσπότηαις, εὐμενὴς δὲ παρκαστάτις οἰκέ-
 ταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πο-
 λέμφῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλικῶν κοινωνός. Ἔστι δὲ τοῖς μὲν
 ἐμοῖς φίλοις ἡδέια μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέ-
 χονται γάρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν ὕπνον δ' αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων
 ἢ τοῖς ἀμόχθοις καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται οὔτε διὰ τοῦτον
 μεθίσσι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαί-
 νοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται, καὶ
 ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἤδονται
 πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ
 πατρίσιν. Ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἀτιμοὶ
 κείνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν αἰεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. Τοι-
 αῦτά σοι, ὦ παῖς τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν
 μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι».

Οὕτω πως διψῶει Πρῶδικος τὴν ὑπ' Ἀρετῆς Ἡρακλέους παιδεύειν·
 ἐκόσμησε μὲντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειότεροις ῥήμασιν ἢ ἐγὼ νῦν.

Ἵμῖν δ' οὖν ἄξιον, ὦ νέοι, τούτων ἐνθυμουμένοις πειρᾶσθαι τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντιζέειν. (Ξενοφ. Ἀπομν).

23. Εὐδαμίδα διαθήκη.

Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταίῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζείνῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόροις οὔσι, πενέστατος αὐτὸς ὢν. Ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλιπε τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως γελοίους, παντὶ δὲ οὐκ οἶδα, εἰ τοιαῦται δόξουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίαν τιμῶντι. Ἐγέγραπτο γὰρ ἐν αὐταῖς. Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαριζείνῳ δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικὸς, ὁπόσῃ ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνηται· ἦν δέ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθῃ, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἐχέτω ὁ ἕτερος. Τούτων ἀναγνωσθεῖσάν τῶν διαθηκῶν, οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δέ, ἣ πρὸς τοὺς ἀνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες, ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιοῦντο, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο. Οἱ κληρονόμοι δέ, ἐν οἷς ταῦτα κατελείπετο, ὡς ἤκουσαν, ἦκον εὐθύς διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὁ μὲν οὖν Χαριζείνιος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιθειούς, ἀπέθανεν· ὁ δὲ Ἀρεταῖος, τὴν τε ἐκείνου καὶ τὴν αὐτοῦ μερίδα παραλαβὼν, τρέφει τε τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν ἀπὸ ταλάντων πέντε, ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδοὺς καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ἤξιωσε γενέσθαι. (Λουκ. Τόξ. § 22).

24. Σπανία φίλια.

Διονυσίου τυραννοῦντος Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπιβεβουλευκῶς τῷ τυράννῳ, μέλλων δὲ τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἠτήσατο παρὰ τοῦ Διονυσίου χρόνον εἰς τὸ περὶ τῶν ἰδίων πρότερον ἂ βούλεται διοικῆσαι· δώσειν δ' ἔφησεν ἐγγυητὴν τοῦ θανάτου τῶν φίλων ἓνα. Τοῦ δὲ δυνάστου θαυμάσαντος, εἰ τοιοῦτός ἐστι φίλος, ὃς ἑαυτὸν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἀντ' ἐκείνου παραδώσει, προεκαλέσατό τινα τῶν γνωρίμων ὁ Φιντίας, Δάμωνας ὄνομα, καὶ αὐτὸν Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς οὐδὲν διστασας ἔγγυος εὐθύς ἐγένετο θανάτου. Τινὲς μὲν οὖν ἐπήνουν τὴν ὑπερβολὴν τὴν πρὸς τοὺς φίλους εὐνοίας, τινὲς δὲ τοῦ ἐγγύου προπέτειαν καὶ μανίαν κατεγίνωσκον. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμε καρα-

δοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ κηκοστήσας. Ἦδη δὲ τῆς ὄρας συγ-
κλειούσης, πάντες μὲν ἀπερίγνωσκον, ὁ δὲ Φιντίας ἀνεπίστως ἐπὶ
τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ροπῆς δρομαίως ἦλθε τοῦ Δάμωνος ἀπαγομένου
πρὸς τὴν ἀνάγκην. Θουκυκστῆς δὲ τῆς φιλικῆς φανείσης ἅπασιν, ἀπέλυ-
σεν ὁ Διονύσιος τῆς τιμωρίας τὸν ἐγκαλούμενον, καὶ παρεκάλεσε τοὺς
ἄνδρας τρίτον ἑαυτὸν εἰς τὴν φιλίαν προσλαβέσθαι. (Διόδ. Σικ. 10,4).

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

Α΄. ΚΥΡΟΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ

α΄. Δαρειός καθιστᾷ Ἀρταξέρξην τὸν υἱὸν βασιλέα.

1. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος, ἐπεὶ δὲ ἠσθένηε Δαρειός καὶ ὑπάπτειυε τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παιδὶ ἀμφοτέρω παρῆναι. 2. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσους ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακασίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

β΄. Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην.

3. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρειός καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. 4. Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται ὅπως μήποτε εἴη ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἣν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου.

γ΄. Παρασκευὴ Κύρου πρὸς πόλεμον κατὰ Ἀρταξέρξου.

Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. 5. Ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμῆν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν αὐτῷ. 6. Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικυρπτόμενος, ὅπως

Ἔτι ἀπαρσκευότατον λάβοι βασιλέα. Ὡδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν. Ὅπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκαστοῖς λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίουσ ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλευόντος Τισσαφέρνηουσ ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνηουσ τὸ ἀρχαῖον ἐκ βασιλείωσ δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κύρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· 7. ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνηουσ προαισθόμενουσ τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένουσ, [ἀποστῆναι πρὸς Κύρον,] τοὺσ μὲν ἀπέκτεινε, τοὺσ δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κύρουσ ὑπολαβὼν τοὺσ φεύγοντασ συλλέξασ στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατὰγειν τοὺσ ἐκπεπωκότασ. Καὶ αὐτῆ αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα. 8. Πρὸσ δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίουσ ἀδελφὸσ ὦν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταῦτασ τὰσ πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἀρχεῖν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺσ τὴν μὲν πρὸσ ἑαυτὸν ἐπιβουλήν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνην δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δακνῆν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων. Καὶ γὰρ ὁ Κύρουσ ἀπέπεμπε τοὺσ γιγνομένουσ δατμοὺσ βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὦν Τισσαφέρνηουσ ἐτύγχανεν ἔχων. 9. Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχουσ Λακεδαιμόνιουσ φυγὰσ ἦν· τούτῳ συγγενόμενουσ ὁ Κύρουσ ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίουσ δακρικοὺσ. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενουσ τοῖσ Θορξῖ τοῖσ ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺσ Ἑλληνασ· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰσ τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντικαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

δ. Ἀρίστιπποσ καὶ Πρόξενουσ.

10. Ἀρίστιπποσ δὲ ὁ Θετταλὸσ ξένουσ ὦν ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενουσ ὑπὸ τῶν οἰκοῖ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸσ τὸν Κύρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰσ δισχιλίουσ ξένουσ καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡσ οὕτωσ περιγεγόμενουσ ἀν τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κύρουσ δίδωσιν αὐτῷ εἰσ τετρακισχιλίουσ καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸσ τοὺσ ἀντιστασιώτασ πρὶν ἀν αὐτῷ συμβουλευῆσθαι. Οὕτω δὲ αὖ τὸ

ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθηνεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατεύμα. 11. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παρχγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματτα πρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἐκυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀρχιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνηι σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

ε. Πορεία εἰς Σάρδεις.

II. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόρρασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν πικντάπρασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βερβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἰκοὶ ἀποπέμψαι πρὸς ἐκυτὸν ὃ εἶχε στρατεύμα καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προεἰστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παρχγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. 2. Ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκούντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς κατὰ κράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἰκᾶδε. Οἱ δὲ ἠδέως ἐπέειθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρήσαν εἰς Σάρδεις. 3. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρχγγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας εἰς μὲν πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀρχιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστάς ἔχων παρχγγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. 4. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἠγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρὰ σκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. 5. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνηους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

έ'. Πορεία από Σάρδεων εις Κελαινάς.

Κυρος δὲ ἔχων οὖς εἴρηκα ὠρμητο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελεύει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις. 6. Τοῦτον διαβάς ἐξελεύει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτώ εις Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἤκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυθίους. 7. Ἐντεῦθεν ἐξελεύει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εις Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιοτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαϊάνδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. 8. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλείως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρόπολει· ρεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εις τὸν Μαϊάνδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. Ἐνταῦθα λέγεται· Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δῆρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄνδρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. 9. Ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠστηθείς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἤκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος φυγάς] ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρακικὰς ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητικὰς διακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρρακούσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ † Σοφρίνετος ὁ Ἀρκὴς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. 10. Ἐντεῦθεν ἐξελεύει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εις Πέλλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὴς τὰ Λύκαια ἔθυσεν καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαί· ἰθὴρὲι δὲ τὸν

ἀγῶνα καὶ Κύρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ. 11. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καύστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολ- λάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀπο- διδόναι.

ζ'. Παράταξις ἐν Τυριαίῳ.

12. Ἐνταῦθα [ἐκ Καύστρου πεδίου] ἀφικνεῖται Ἐπύαζα ἡ Σουενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρή- ματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κιλίκας καὶ Ἀσπενδίους. 13. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μί- δου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυ- ρον θηρεῦσαι οἶνον κεράσας αὐτήν. 14. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριαίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέ- ρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξάσαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξάσαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλ- λήνων καὶ τῶν βαρβάρων. 15. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι· καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. 16. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. Εἶ- χον δὲ πάντες κρήνη χαλκᾷ καὶ χιτῶνας φοινικοὺς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. 17. Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγηρτα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατιηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆ- σαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπήσαν. Ἐκ δὲ τούτου θάπτον

προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18. Τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματός ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδὼν. 19. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς περὶ ἀσκήτας εἰκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. Ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκκονίας σταθμοὺς πέντε περὶ ἀσκήτας τριάκοντα. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν ὡς πολεμὴν οὖσαν. 20. Ἐντεῦθεν Κύρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀπέμπει τὴν ταχίστην ὁδὸν καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ [τοὺς] στρατιώτας οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν.

η'. Ἀνάβασις στρατοῦ εἰς τὰ ὄρη τῆς Κιλικίας.

Κύρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας περὶ ἀσκήτας εἰκοσι καὶ πέντε εἰς Θόανα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς ἐν ᾧ Κύρος ἀπέκτεινε ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φρονικιστὴν βασιλείαν, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν. 21. Ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμάρτυρος ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννησις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάκτων τὴν εἰσβολήν διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἤκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λειοπῶς εἶη Συέννησις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἤσθητο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεῦμα ἤδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἴσω τῶν ὄρεων, καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22. Κύρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνάς οὗ οἱ Κιλικεῖς ἐφύλαττον. Ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινε εἰς πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς φέρει. Ὅρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρόν καὶ ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν.

θ'. Πορεία εις Ταρσούς.

23. Καταβὰς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας παρσάγγας· πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἐνθα ἦν τὰ Σουεννέσιος βασιλεία [τοῦ Κιλικίων βασιλέως]· διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως ρεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων.

24. Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Σουεννέσιος εἰς χωρίον ὀχυρὸν ἐπὶ τὰ ὄρη πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἴσσοις. 25. Ἐπύαξα δὲ ἡ Σουεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε ἡμέρας εἰς Ταρσούς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὁρέων τῇ εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφρασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπήναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. 26. Οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἤκον, τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσούς] διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασιλεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Σουέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι· ἤθελε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστει εἶλαβε. 27. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Σουέννεσις μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἤρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

ι'. Ἀρνησις πορείας κατὰ βασιλέως.

III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἰκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφρασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευν γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφρασαν. Πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἀρξάντο προῖέναι. 2. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐδυνῆσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ

πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὄρωντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιαύδε.

ια΄. Λόγοι Κλεάρχου πρὸς τοὺς στρατιώτας.

3. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν· ἐμοὶ γὰρ ξένος Κύρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρκείους· οὐς ἐγὼ λαβῶν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. 4. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρακῆς ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβῶν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖν αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. 5. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. Καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην. 6. Ἄλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἐψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. Νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾦ, ὑμῶν δὲ ἔρμος ὧν οὐκ ἂν ἰκανὸς [οἶμαι] εἶναι οὐτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὐτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ὡς ἐμοῦ οὖν ἰότιος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. Ταῦτα εἶπεν.

7. Οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι] ἐπήγεσαν· παρὰ δὲ Πενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ διαχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχον.

8. Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἀγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι]. 9. Μετὰ δὲ ταῦτα

πυναγαγῶν τοὺς θ' ἑκτουῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιαύδε.

"Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἔπει γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκείνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης. 10. "Ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένον αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σὺνοῖδα ἑμαυτῷ πάντα ἕψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς μὴ λαθῶν με δίκην ἐπιθῆ ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι. 11. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεῦδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. Καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σχεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἰ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγῷ οὔτε ἰδιώτῳ ὄφελος οὐδέν. 12. Ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἰππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρώμεν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ κατθῆσθαι. Ὡστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον εἶναι. 13. Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

ιβ'. Συμβούλιον καὶ ἀπόφασις τῶν στασιωτῶν Ἑλλήνων.

Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέζοντες α ἑγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύοντες οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 14. Εἰς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι· εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγούς μὲν ἐλῆσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι — ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις διὰ φίλικας τῆς χώρας ἀπάξει. Ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκτακληθόμενους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθῶσι· μήτε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες κατταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρηκότες. Οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τούτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον.

15. Ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἔλησθε πείσομαι ἢ δυνάττον μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων. 16. Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνύς μὲν τὴν εὐθήειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὡσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνύς δὲ ὡς εὐθες εἶη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαίνόμεθα τὴν πρᾶξιν. Εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ὃν ἂν Κύρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαβεῖν; 17. Ἐγὼ γὰρ ὀκνοῖν μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ᾧ δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπιῶν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν· ὃ οὐ δυνάττον ἐστίν· ἀλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι. 18. Δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον οἵτινες ἐπιτήδειοι· σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐὰν μὲν ἡ πρᾶξις ἢ παραπλησία οἷα περ καὶ πρόσθεν ἐχρήτη τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κωκίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων. 19. Ἐὰν δὲ μείζων ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φάινηται καὶ ἐπιπικνωτέρα καὶ ἐπικινδυνωτέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φίλιαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅ,τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.

19'. Οἱ Ἕλληνες δέχονται νὰ πορευθῶσι κατὰ τοῦ βασιλέως.

20. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούου Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἀν μὲν ἢ ἐκεῖ τὴν δίκην ἔφη χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. 21. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρεταὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι· προσαιτούσι δὲ μισθάν· ὃ δὲ Κύρος ὑπισχνέται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεῖκου· τρία ἡμιδα-

ρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἔν γε τῷ φανερῷ.

ιδ'. Αἱ πύλαι τῆς Συρίας.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος στάδιον. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοὺς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. 2. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ Κύρω παρήσαν αἰ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. Ἠγεῖτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον [ὅτε Τισσαφέρνει φίλην ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρω πρὸς αὐτόν]. 3. Παρῆν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετὰπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρω. Αἱ δὲ νῆες ὄρμουν παρὰ τὴν Κύρου σκηνήν. Ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα. 4. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας Συέννησις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακὴν, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. Διὰ μέσου δὲ ρεῖ τούτων ποταμὸς Κάρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. Ἀπαν δὲ τὸ μέσον των τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν βίαι· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεὶν δ' ἦσαν πέτραι ἠλίβατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεισαν πύλαι. 5. Ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰς αὐτὰς καὶ ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυλάττειεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ ᾔετο ποιήσειν ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐκ Κιλικίας ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπῆλθονεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς.

ιε'. Φυγή Ξενίου καὶ Πασίωνος.

6. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυριάκθον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὤρμουν αὐτόθι· ὀλλκάδες πολλαί. Ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· 7. Καὶ Ξενίος ὁ Ἀρκᾶς [στρατηγός] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶς Κύρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διήλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κύρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν νύχοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς ληφθῆναι, οἱ δ' ὤκτειρον εἰ ἀλώσοιντο. 8. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολελοίπασιν ἡμᾶς Ξενίος καὶ Πασίων. Ἄλλ' εὐ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅση οἰχόνται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἔρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως μὲν ἂν παρῆ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. Ἄλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. Καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, ἀλλ' ἀπολήψονται τῆς πρόσθεν ἕνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. 9. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἦδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

ις'. Πορεία διὰ Συρίας καὶ διάβασις Εὐφράτου.

Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πρᾶξων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. Αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς ἐσκήνου Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομένα. 10. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρου. Ἐνταῦθα ἦν τὰ Βελέσους βασιλεία τοῦ Συρίας ἀρχάντος, καὶ παραδείσος πᾶν μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὄρει φύουσι. Κύρος

δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλείᾳ κατέκλυσεν. 11. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι φηεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψκος ὄνομα. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. Καὶ Κύρος μετακπεψάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλωνίαν· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπειθεῖν ἔπεσθαι. 12. Οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασκαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότες κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔρχασαν ἰέναι, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα δίδῃ, ὥσπερ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβάσι [πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Κύρου], καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρον. 13. Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὴν εἰς Βαβυλωνίαν ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελεῖ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. Τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέστη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πρότερον ἔφοντο· Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. 14. Ἄνδρες, ἐὰν μοι πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. Τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅ,τι οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἀποκρίνονται Κύρῳ. 15. Ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ δικαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν ἄπαντες τοῦμπικλιν, ὑμῖν δὲ ὡς [μόνοις πειθομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν δέησθε οἶδαν ὅτι ὡς φίλοι τεύξεσθε Κύρου. 16. Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέειπον καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἦσθετο διαθεβηκότας, ἦσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπικινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπικινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. 17. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσει μεγάλαις ὄντες ἤρχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι,

Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. Ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἅπαν. Καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. 18. Οἱ δὲ Θαψακκηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπόποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζῇ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προΐων κατέκαυσε, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. Ἐδόκει δὲ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς βασιλεύουσιν. 19. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἑννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεστὰὶ σίτου καὶ οἴνου. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

ιζ'. Ἐξέλασις Κύρου δι' Ἀραβίας.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριᾶκοντα καὶ πέντε. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν ὁμαλὲς ὡσπερ θάλαττα, ἀψιθίου δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὡσπερ ἀρώματα. 2. Δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι ἄγριοι, πολλαὶ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵππεις ἐνίστε ἐδίωκον. Καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θᾶττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζουσι οἱ ἵπποι, ταύτων ἐποιοῦν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵππεις θηρῶν διαδεχόμενοι. Τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλίσκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ. 3. Στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἵππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἴρουσα, ὡσπερ ἰστίφ χρωμένη. Τὰς δὲ ὠτίδας ἄν τις ταχὺ ἀνιστῆ ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὡσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. Τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἥδιστα ἦν. 4. Πηρευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκην ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον. Ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιερρεῖτο δ' αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Μάσκα κύκλῳ. Ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. 5. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρισκαίδεκα παρασάγγας ἐνενηκοντα τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύ-

λας. Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χέρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες σίτον ἔζων. 6. Τὸ δὲ στράτευμα ὁ σίτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδίᾳ ἀγορᾶ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπιθην ἀλεύρων ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. Ὁ δὲ σίγλος δύναται ἐπτὰ ὀβολοῦς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικῆς· ἡ δὲ καπιθη δύο χοίνικας Ἀττικῆς ἐχάρει. Κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίνοντο. 7. Ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὐς πάνυ μακροὺς ἤλαυνεν, ἐπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. Καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγηρτα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκιβιάζειν τὰς ἀμάξας. 8. Ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῶν σχολαίως ποιεῖν, ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. Ἐνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. Ῥιψαντες γὰρ τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἑκαστός ἐστηκώς, ἴεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ πρανοῦς γηλόφου, ἔχοντες τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περιταῖς χερσίν· εὐθύς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θάπτον ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. 9. Τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπευδῶν πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων, ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν θάπτον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσῳ δὲ σχολαιτέρων, τοσούτῳ πλέον συναγείρεσθαι βασιλεῖ στράτευμα. Καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλῆθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὔσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο.

ιγ'. Λόγος Κύρου πρὸς Ἕλληνας καὶ ὑποσχέσεις.

VII. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλ-

Ἰλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω ἤξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θεοταλὸν] τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. 2. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἄμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦγοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείως στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνβουλευέτο τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε. 3. ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζω ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλθεον. Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. Εὐ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίῳν. 4. Ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγὴ πολλῇ ἐπίσσει· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαί μοι δοκῶ οἴους ἡμῖν γνῶσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων]. Καὶ εὐ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἶκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι.

5. Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν φυγᾶς Σάκιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε, Καὶ μὴν, ὦ Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὐ γένηται τι, οὐ μεμνήσεσθαί σε φασιν· ἔνοι δὲ οὐδ' εἰ μεμνήθῃ τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνεῖ.

6. Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος, Ἄλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατρῴα πρὸς μὲν μεσημβριανὴν μέχρι οὐ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὐ διὰ χεῖμωνά· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα στραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. 7. Ἦν δ' ἡμεῖς νικῆσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. Ὡστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκαστῶ τῶν φίλων, ἂν εὐ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἰκκνοὺς οἷς δῶ. Ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. 8. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελ-

λον. Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
τινὲς ἀξιούντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται, ἂν κρατήσωσιν. Ὁ δὲ ἐμπιπλὰς
ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. 9. Παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι-
περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. Ἐν δὲ τῷ
καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾤδεν πῶς ἦρετο τὸν Κύρον· Οἶε γὰρ σοὶ μαχεῖ-
σθαι, ὦ Κύρε, τὸν ἀδελφόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, εἶπερ γε Δαρείου
καὶ Παρυσάτιδος ἔστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λή-
φομαι.

ιθ'. Ἀπαρίθμησις τοῦ στρατοῦ.

10. Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων
ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχιλιοὶ καὶ πεντακόσιοι, τῶν
δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ
τὰ εἴκοσι. 11. Τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυ-
ριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσιζ. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἐξακισχιλιοὶ
ἰππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγ-
μένοι ἦσαν. 12. Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες [καὶ
στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβρο-
κόμας, Τισσαφέρνης, Γωθρύας, Ἀρβάκης. Τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ
μάχῃ ἑνεήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πενή-
κοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης
ἐλαύνων. 13. Ταῦτα δὲ ἠγγέλλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ
τῶν πολεμίων] παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν
μάχην οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτ' ἠγγέλλον.

κ'. Ἡ περὶ Κούναξα μάχη, τελευταῖα Κύρου νικῶντος.

VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς
ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἠνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρον
πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς
πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς
σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.
Ἐνθα δὴ πολὺς τᾶραχος ἐγένετο. 2. Αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες
καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι. 3. Κύρος τε καταπηδήσας
ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ

παλτά εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλιζέσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἐαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. 4. Ἐνθ' αὖ δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στράτευμα] τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. 5. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεις μὲν Παρλαγόνας εἰς χιλιούς παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐώνυμῳ Ἀριαιῶς τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. 6. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου ὅσον ἐξακόσιοι (κατὰ τὸ μέσον), ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κυροῦ· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλῆς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. 7. Οἱ δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κυροῦ] εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις Ἑλληνικὰς. 8. Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταρρανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταρρανεῖς ἐγίγνοντο. 9. Καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεις, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλασίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο. 10. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. Ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόψοντα. 11 Ὁ μέντοι Κύρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. 12. Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· κἄν τοῦτ',

ἔφη, νικῶμεν, πάθ' ἡμῖν πεποιήται. 13. Ὀρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἕξω ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἕξω ἦν—ἀλλ' ὁμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖη ἐκπύρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως κελῶς ἔχοι. 14. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρατεύμα ὁμαλῶς προῆει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ πᾶν πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεῖτο ἐκατέρωσε ἀποθιπέων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. 15. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, πελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πασι ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. 16. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θορύβος εἶη. Ὁ δὲ [Κλέαρχος] εἶπεν ὅτι σύνθημα παρέρχεται δευτέρον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νικη. 17. Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας, Ἄλλὰ δέχομαι· τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγι ἀπ' ἀλλήλων ἠνίκα ἐπαϊάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰεναὶ τοῖς πολεμίσις. 18. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμινε τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἄμα ἐρθλέγγοντο πάντες οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθειον. [Λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούπησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις]. 19. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοισι μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. 20. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δ' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διάσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. 21. Κύρος δ' ὀρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὑπὸ τῶν ἄμφ'

αυτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν
 ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἰππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς. Καί
 γὰρ ἤδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. 22. Καί
 πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγούνται,
 νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἑκατέ-
 ρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῆζοιεν, ἤμισαι ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ
 στρατεύμα. 23. Καὶ βασιλεύς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς
 ὁμῶς ἕξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ
 ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμ-
 πτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. 24. Ἐνθα δὲ Κύρος δεισας μὴ ὑπισθεν γενόμε-
 νος κατακόψη τὸ Ἑλληνικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξα-
 κοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς
 ἑξακισχιλίου, καὶ ἀποκτείνει λέγεται αὐτὸς τῆ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρστη
 τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. 25. Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ
 Κύρου ἑξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ'
 αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. 26. Σὺν
 τούτοις δὲ ὢν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ
 ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ἱρῶ ἴστο ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ
 στέρον καὶ τιτρώσει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός
 καὶ ἴσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. 27. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τὴν
 παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βικίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεύς
 καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφ'
 βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς
 τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.
 28. Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων [θεράπων]
 λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, κατακηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου
 περιπεσεῖν αὐτῷ. 29. Καὶ οἱ μὲν φησι βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπι-
 σφάζαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάζεσθαι σπασάμενον τὸν ἀκί-
 νάκην· εἶχε γὰρ χρυσῶν· καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τῆλλεα
 ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δ' εὐνοϊάν τε καὶ πι-
 στότητα. 30. Μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτοῦ
 γενόμενον ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο τοὺς πι-
 στοὺς καὶ εὐνοὺς καὶ βεβαίους. 31. Ἀποθνήσκοντος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ

περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντρόφεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κύρου] πλὴν Ἀριαίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἵππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἤσθετο Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὐ ἤγειτο.

κα'. Ἡ περὶ Κούναξα μάχη Ἑλλήνων καὶ Βασιλέως.

Χ. Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἔνθεν ὤρμητο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. 2. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαίδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. 3. Ἡ δὲ Μιλησία [ἦν νεωτέρα ἢ] λησθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ἔπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ τὰλλα ὅποσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. 4. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὡς πάντα νικῶντες], οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες. 5. Ἐπεὶ δ' ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὐτῷ ἤκουσε Τισσαφέρνης ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαιστάτος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες. 6. Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν ὡς ἐδόκει ὕπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ μὲν οὐκ ἤγεν, ἤ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ [κατὰ τοὺς Ἕλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας

πελταστάς· διελκύνων δὲ κατέκτανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλλη-
 νες ἔπαιον καὶ ἠκοντίζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν
 πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. 8. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης
 ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρα-
 τόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ
 ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. 9. Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώ-
 νυμον τῶν Ἑλλήνων κέρως, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγοιεν πρὸς
 τὸ κέρως καὶ περιπτύξαντες ἀμροτέρωθεν αὐτούς κατακόψειαν· καὶ ἐδό-
 κει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρως καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμόν.
 10. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλευόντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρχειψάμενος εἰς
 τὸ αὐτὸ σχῆμα κκτέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὡπερ τὸ πρῶτον μα-
 χούμενος συνήει. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρα-
 τεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ
 πρόσθεν. 11. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ πλείονος ἢ τὸ
 πρόσθεν ἔφρευον· οἱ δ' ἐπέδιωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν
 οἱ Ἕλληνες. 12. ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφη-
 σαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἰππέων ὁ λόφος ἐνε-
 πλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. Καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον
 ὄρᾳ ἐφασαν ἀετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλιτῃ [ἐπὶ ζύλου] ἀνατεταγμένον.
 13. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν
 λόφον οἱ ἰππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι· ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ' ὁ
 λόφος τῶν ἰππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. 14. Ὁ οὖν Κλέαρ-
 χος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στρατεύμα
 πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει
 καταιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπκγγεῖλαι. 15. Καὶ ὁ Λύκιος
 ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπκγγεῖλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δ' ὅτε
 ταῦτα ἦν καὶ ἤλιος ἐδύετο. 16. Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ
 θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κυ-
 ρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρρεῖη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν
 τεθνηκότα, ἀλλ' εἶκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προε-
 ληλακέναι· 17. καὶ αὐτοὶ ἐβουλευόντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευο-
 φόρα ἐνταῦθα ἄγοιεν ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, Ἐδοξεν αὐτοῖς
 ἀπιέναι· καὶ ἀρικνουῦνται ἀμφὶ δαρπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18. Τυχύτης

μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἑλλων χρημάτων τὰ πλείστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κύρος, ἵνα εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἑλλησιν—ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσιαι: [ὡς ἐλέγοντο] ἄμαξαι—καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. 19. Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐράνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτως διεγέγοντο.

Β'. ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΑΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

(B162. Β'.)

α'. Ἀπορία Ἑλλήνων.

2. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι· σηματοῦντα δ,τι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοντο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισχμένοις προῖέναι· εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρου συμμίξειαν. 3. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων ἄμα ἠλίφ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονώς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαίος δὲ πεφευγώς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτερείᾳ ὤρμητο, καὶ λέγειν ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἴωνίας, ὅθεν περ ἦλθε. 4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες πυθθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τὰδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίφ ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελόμεθα δὲ Ἀριαίφ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλεῖον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. 5. Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ

ξένος Ἀριαίου. 6. Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σίτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ζύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὐ ἢ μάχη ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίταις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὖσαι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψόντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

β'. *Εὐτολμία Ἑλλήνων.*

7. Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλίνοσ εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. 8. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλείας θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν. 9. Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὁμοῦ δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. Ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. 10. Ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὦν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλίνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; Εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται ταῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. 11. Πρὸς ταῦτα Φαλίνοσ εἶπε, Βασίλειε νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι.

12. Μετὰ τούτου Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν, ὦ Φιλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὄρξῃς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδῶσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα.

13. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φιλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶε τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλείως δυνάμεως. 14. Ἄλλους δὲ τινὰς ἔρασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένους ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέφαιντ' ἂν αὐτῷ.

15. Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἤκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φιλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. 16. Ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ Φιλῖνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαί δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνας εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σὺ ὄρξῃς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. 17. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἶσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φιλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλείως κελύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδούνησι συμβουλευόμενος· συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ ἂν συμβουλεύσης.

18. Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλείως πρεσβεύοντα συμβουλεύσαι μὴ παραδούνησι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες μάλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φιλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, 19. Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἔστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δέ τοι μηδεμίαν σωτηρίας ἔστιν ἐλπίς ἀκοντος βασιλείως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. 20. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δεοὶ βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι.

ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δεοί πολεμεῖν, ἀμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες. 21. Ὁ δὲ Φαλίνοσ εἶπε, Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺσ ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προιοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὡσ πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. 22. Κλέαρχοσ δ' ἔλεξεν, Ἀπάγγελλε τοῖνον καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτὰ δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτὰ ἐστίν; ἔφη ὁ Φαλίνοσ. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχοσ, Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προιοῦσι πόλεμος. 23. Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε, Σπονδαὺσ ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχοσ δὲ ταῦτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προιοῦσι πόλεμος. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

γ'. Κήρυκεσ περὶ σπονδῶν παρὰ βασιλέωσ.

III. Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺσ ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δὴ-
λον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἠλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκασ ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. 2. Οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸσ τοὺσ προφύλακασ, ἐζήτουν τοὺσ ἄρχοντασ. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακασ, Κλέαρχοσ τυχῶν τότε τὰσ τάξισ ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖσ προφύλαξι· κελεύειν τοὺσ κήρυκασ περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. 3. Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στρατεύμα ὥστε καλῶσ ἔχειν ὀρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸσ δὲ τῶν ὄπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺσ ἀγγέλουσ, καὶ αὐτόσ τε προῆλθε τοὺσ τε εὐοπλοτάτουσ ἔχων καὶ εὐειδεστάτουσ τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖσ ἄλλοισ στρατηγοῖσ ταῦτὰ ἔφρασεν.

4. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸσ τοῖσ ἀγγέλοισ, ἀνηρώτα τί βούλοιντο. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἦκοιεν ἄνδρεσ οἵτινεσ ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέωσ τοῖσ Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. 5. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἀπαγγέλλετε τοῖνον αὐτῷ ὅτι μάχησ δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἐστίν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖσ Ἑλλήσι μὴ πορίσασ ἄριστον.

6. Ταῦτα ἀκούσαντεσ οἱ ἀγγελοὶ ἀπήλαυνον, καὶ ἦγον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύσ παυ βασιλεὺσ ἦν ἢ ἄλλοσ τισ ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράτ-

τειν· ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκεῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια. 7. Ὁ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰούσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπονδαί. Οἱ δέ, Ἄπασιν, ἔφασαν, μέγχι ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῆ. 8. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μετασθησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. 9. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελω, ἀλλὰ διατρίψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγήσθαι· ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

δ'. Προμήθειαι ἐπιτηδείων.

10. Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρῃσιν ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο ἐκ τῶν φοινίκων οὓς εὗρισκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. 11. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκοῖη πῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἂν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβάσιων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ συσπουδάξαι. 12. Καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ [εἰς] τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἐώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13. Πολὺ δὲ μάλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων αὐτὸ τὸ πλήρῃς εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὦρα οἷα τὸ πεδῖον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ προφαινέτο τοῖς Ἕλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδῖον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι. 14. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. 15. Αὐταὶ δὲ αἱ βάρ-

λανοι τῶν φοινίκων οἷος μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θυμάσαι τοῦ κέλλου καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγῆματα ἀπετίθεισαν. Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαγῆς δέ. 16. Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. Ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαγῆς. Ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαίρηθῆι ὁ ἐγκέφαλος ὄλος αὐαίνετο.

ε'. Σπονδαὶ Ἑλλήνων καὶ Βασιλέως.

17. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δούλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε.

18. Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἑλληνες, γείτων οἰκῷ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὗρημα ἐποιοσάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. 19. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἠτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ [ἐνθα βασιλεὺς ἀρίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βραχάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι]. 20. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευσέσθαι· ἐρέσθαι δὲ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἕαν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπραξάσθαι.

21. Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἑλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσαντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος εὗρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὔοισθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάτους λάβῃ καὶ ἡμᾶς ἐν-

θάδε ἀγάγοι. 22. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρεχόντες ἡμᾶς αὐτούς εὖ ποιεῖν. 23. Ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλείως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἂν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες.

24. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἤκω αἰ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέζομεν. 25. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνας ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἡκων ἔλεγεν ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλείως δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. 26. Τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἦ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. 27. Ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὅπότεν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἢν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. 28. Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι ἅ δέομαι, ἤξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάζων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἐμυτοῦ ἀρχήν.

Γ'. Σφαγὴ στρατηγῶν Ἑλλήνων.

24. Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; 25. Καὶ ἐγὼ μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λο-

χαγοὶ ἔλθειν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. 26. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖθιγὸς δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. 27. Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποίησατο. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκείνος ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. 28. Ὑπόπτειε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαθὼν φίλος ἢ Τισσαφέρνει. 29. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγούς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. 30. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγούς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοῦ· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. 32. Οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ὤφτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. 33. Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄρωντες καὶ ὅ,τι ἐποίουν ἠμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγεννημένα. 34. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομιζόντες αὐτίκα ἤξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 35. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαίος δὲ καὶ Ἀρτάζος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν

Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. 36. Οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. 37. Μετὰ ταῦτα ἐξήλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσφορος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὲ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος. 38. Ἐπειδὴ δὲ ἕστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὦ ἄνδρες Ἑλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἰναί φησιν, ἐπεὶ περὶ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου. 39. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἑλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἐρχεσθε; 40. ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντῳ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. Ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε. 41. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκούντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπεὶ περ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεύσαι. 42. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς βασιλέα καὶ ἀπαυτηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρων αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. 2. Καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπειδὴ δὲ

εἰρήνην ἐγένετο, ἀναπείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θρᾷκες ἀδικουσι τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραχόμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμῆσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου καὶ Περίηλου Θρᾷξιν. 3. Ἐπει δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ὤχετο πλέων εἰς Ἑλλάσποντον. 4. Ἐκ τούτου καὶ ἐθλονατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν. Ἦδη δὲ φυγὰς ὧν ἔρχεται πρὸς Κύρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κύρον ἄλλῃ γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος μυρίους δρακίμους· 5. ὁ δὲ λαθῶν οὐκ ἐπὶ ῥάθυμίᾳ ἐτρέπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θρᾷξι, καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κυρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολεμῆσων. 6. Ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μετὰ δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥάθυμῳ βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν.

Ἰκανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἢ στρατιᾷ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἰκανὸς δὲ καὶ ἐμποιεῖν τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. 9. Τοῦτο δ' ἐποίησε ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄρᾳν στυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχύς, ἐκόλαζέ τε ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. 10. Καὶ γνώμῃ δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔρασαν ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων ἀφῆεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. 11. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις ἔρασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον, οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. 12. ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὡσπερ πεκίδες πρὸς διδάσκων. 13. Καὶ γὰρ οὖν φίλιχ μὲν καὶ εὐνοίχ ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες

δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλη τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθόμενοι ἐχρήτο. 14. Ἐπεὶ δὲ ἄρξαιντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐπάκτους ἐποίησε. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντηκοντα ἔτη.

Γ'. ΞΕΝΟΦΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ

(Βιβλ. Γ'.)

α'. Ἀθυμία Ἑλλήνων.

2. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διείργον ἀδιάβατοι, ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεισαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλείμενοι ἦσαν οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδύλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖ· ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγένεσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατριδῶν, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὐς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

β'. Πρόξενος μεταπέμπεται Ξενοφῶντα.

4. Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγός οὔτε λοχαγός οὔτε στρατιώτης ὦν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν

μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. 5. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι· ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. 6. Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξῃς σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοὺς οἷς ἔδει θύειν. 7. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἠτιχῆτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶνον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνηθένετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ' ἔφη, γρῆ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Προξένον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὀρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστήθη Κύρῳ. 9. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπροθυμεῖτο μένειν αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. 10. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεῖς — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὀρμῆν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαρῆς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι· ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὁμοῦ οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὢν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

γ'. Ὁναρ Ξενοφῶντος.

11. Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθυδεῖν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἐδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῶν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. 12. Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβείτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλείως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ

είναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

13. Ὅποιόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἕξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νύξ προβαίνει· ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἤξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; 14. Ὅπως δ' ἀμυνόμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὡσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποῖαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἔλθειν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμκυτὸν τοῖς πολεμίσις.

δ'. Ξενοφῶντος λόγος πρὸς λοχαγούς Προξένου.

15. Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,

Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὡσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακείσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἴοις ἔσμέν. 16. Οἱ μὲν γὰρ πολέμοιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κέλ्लιστα ἀγωνιούμεθα. 17. Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητηρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθηγκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλείας ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; 18. Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεύσασί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 19. Ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἰ σπονδαὶ ἦσαν οὐποτε ἐπαυόμεν ἡμᾶς μὲν οἰκτεῖρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσην μὲν χώραν καὶ οἶκν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἀφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· 20. τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὅποτε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν

τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριάμεθα, ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἡδεῖν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἡδὴ κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐροβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον. 21. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕbris καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἡδὴ κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄλλα ὅποτεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται. 22. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρώντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. 23. Ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ ψυχή καὶ θάληη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν ταῖς θεοῖς ἀμείνοντας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θηητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδώσιν. 24. Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμείνωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. 25. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτόν με ἡγείσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ.

ε'. Λόγοι διαφορῶν.

26. Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγείσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. 27. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβῶν ἔλεξεν ὧδε. 27. Ὁ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. Ἐν ταυτῷ γε μέντοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κύρος ἀπέθανε, καταφρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. 28. Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκευασάμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων

τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν ; 29. Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὡσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκείνοι παλιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβρίζομενοι οὐδὲ ἀποθάνειν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἔρωντες τούτου ; ἢ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας ; 30. Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μῆτε προσίσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐτοῖς ἀρελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα κατταισχνύει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλήν ὢν τοιοῦτός ἐστιν. 31. Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασι, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὡσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ὄτα τετραρυπημένον. Καὶ εἶχεν οὕτως.

στί. Σύνοδος λοχαγῶν καὶ στρατηγῶν καὶ ἐκλογή στρατηγῶν.

32. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἶη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ αἰχοῖτο τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶς εἶη τὸν λοχαγόν. 33. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλων ἐκθεζόντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. 34. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. Ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ηλείος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὦδε. Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρώσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Δίξον δ', ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. 35. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήρασις ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς ἦν δύνωνται ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δὲ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μῆποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. 36. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθητε μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὔτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἄν μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ

ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμῆσθαι. 37. Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμὸς ἐστὶν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. 38. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπιμεληθῆίητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν· ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασι. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν....

45. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἄλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινώ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιοῦτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. 46. Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. 47. Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δεόντα. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

ζ'. Δημηγορίαι στρατηγῶν.

II. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦγον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε. 2. Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν

οιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ
μὲν Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· 3. Ὅμως
ἐδεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίστασθαι, ἀλλὰ
πειρασθαι ὅπως ἦν μὲν δυνώμεθα καλῶς νικῶντες σωζόμεθα· εἰ δὲ μὴ,
ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶν-
τες τοῖς πολεμίοις. Οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς
χθρῶς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. 4. Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη
καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλείᾳς ἐπιπορκίαν καὶ
κἀσέθειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρηνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γείτων
εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ
ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας
συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ζένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ
καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπο-
κώλεκεν. 5. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ
δῶκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε
τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κύρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα
ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς
Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειράται. 6. Ἄλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ
ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρώντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ
τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο ὅ,τι ἂν δοκῇ
τοῖς θεοῖς πάσχειν.

7. Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον ὡς ἐδύ-
νατο κάλλιστα, νομιζῶν, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κό-
σμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δεῖσι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων
ἑαυτὸν ἀζιῶσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρ-
χετο ὧδε. 8. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιπορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει
μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλ-
ιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρών-
τας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν,
οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τέ πεποιθήκασι
δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι,
σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. 9. Τοῦτο δὲ
λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μίξ

ὄρμηϊ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐράνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλιάν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔρη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ἠϋξάντο καὶ ἐπαίανισαν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὤδε. 10. Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. Οὕτω δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς κἂν ἐν δεινοῖς ὡσι σῶζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. 11. Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σῶζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφικνούμενων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. 12. Καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμιῶν τσακύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακκοσίας θύειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. 13. Ἐπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγεῖρας τὴν ἀναριθμητὸν στρατιάν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεκμηρία ὄραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε· τοιοῦτων μὲν ἔστε πρόγονων.

η'. Ἐπίθεσις Μιθραδάτου.

III. Τούτων λεγθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιπτῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις μετεδίδουσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρίπτουν. Ταῦτα ποιήσαντες ἤριστο ποιοῦντο. Ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθραδάτης σὺν ἰππεύσιν

ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε. 2. Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρω πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὖνους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. Εἰ οὖν ὄρωψήν ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι· ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θεράποντας πάντας ἔχω. Λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινῇ σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιείσθαι. 3. Βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι· τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσσορος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐξ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, διαπολεμείν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. 4. Ἐκ τούτου ἐπειράτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἶη βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. Ἐνθα δὴ ἐγινώσκετο ὅτι ὑπόπεμπτos εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφένους τις οἰκείων παρηκολουθήκει πίστεως ἕνεκα. 5. Καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστι ἐν τῇ πολεμῇ εἶεν· διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔναγε λοχχγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὤχετο ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι.

6. Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαθάντες τὸν Ζαπάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι· τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. Οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης, ἰππέας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους μάλα ἑλαφροὺς καὶ εὐζώνους. 7. Καὶ προσῆι μὲν ὡς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, ἐξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ ἰππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. Οἱ δὲ ὀπισθοφυλάκες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς, ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κρήτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα φιλοὶ ὄντες εἰσω τῶν ὄπλων κατεκέλειντο, οἱ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. 8. Ἐκ τούτου Ξενοφῶντι ἐδόκει δικαίτερον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθοφυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν πολεμίων. 9. Οὗτε γὰρ ἰππεῖς ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν οὔτε οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν τε ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. 10. Οἱ δὲ βάρβαροι ἰππεῖς

καὶ φεύγοντες ἄμα ἐτίτρωσκον εἰς τοῦπισθεν τοξέοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὅποσον δὲ διώζειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους ἔδει. 11. Ὡστε τῆς ἡμέρας ὅλης διήλθον οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δειλῆς ἀρίκοντο εἰς τὰς κόμας. Ἐνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. Καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἠτιῶντο ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλάπτειν.

12. Ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροῖη. Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ἠνγκηκίστην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους. 13. Ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνυ χαλεπῶς. 14. Τοῖς οὖν θεοῖς χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον, ὥστε βλάβαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλώσαι δὲ ὧν δεόμεθα. 15. Νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμοι τοξέουσι καὶ σφενδονῶσιν ὅσον οὔτε οἱ Κρήτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἶόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχύς εἴη, πεζὸς πεζὸν ἂν διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου ῥύματος. 16. Ἡμεῖς οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἶργειν ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἱππέων. Ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥόδιους, ὧν τοὺς πολλοὺς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. 17. Ἐκεῖνοι γὰρ διὰ τὸ χειροπληθεῖ· τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσις ἐπίστανται χρῆσθαι. 18. Ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψόμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἴσως τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. 19. Ὅρῳ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρατεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλεάρχου καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. Ἄν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ οὗτοί τι τοὺς φεύγοντας

ἀνιάσουσιν. 20. Ἔδοξε καὶ ταῦτα. Καὶ ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἵππεις ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Δ'. ΕΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΑΡΜΕΝΙΑΝ.

(Βιβλ. Δ'.)

IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον* ἄπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κώμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. 2. Εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώμην μεγάλην τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταῖς οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτηδεῖα δ' ἦν δαψιλῆ. 3. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεθόαν ποταμόν. Οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κώμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. 4. Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιριβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρεῖη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. 5. Οὗτος προσήλασεν ἵππεας ἔχων, καὶ προπέμψας ἔρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοῖτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων τί θέλοι. 6. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοῖτο ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτῆδεα ὄσων δεοῖντο. Ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπέισαντο ἐπὶ τούτοις.

α'. Πορεία χαλεπή.

7. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιριβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλείαν καὶ κώμας περὶ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδεῶν μεστὰς. 8. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηῆσαι τὰς τά-

ξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κόμας· οὐ γὰρ εὐρών πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. 9. Ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσπρίδας, ὄσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκευασμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατῆδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. 10. Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαθιράξαι. 11. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἀπλετος, ὥστε ἀποκρῦψαι καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἄλειπὸν ἦν ἡ χιῶν ἐπιπεπτωκυῖα ὄτω μὴ παραρρῦει. 12. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχιζεῖν ζύλα, τὰχ' ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκκον καὶ ἐχρίοντο. 13. Πολὺ γὰρ ἐνταῦθα εὕρισκετο χριμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὕρισκετο.

β'. Πορεία διὰ χιόνος καὶ κακουχία.

V. Τῇ δ' ὑστεραῖ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασμένοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο. 2. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὄμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἰ πηγαὶ πρόσω εἶναι. 3. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίας ἔπνει παντάπασιν ἀποκῶν πάντα καὶ πηγὺς τοὺς ἀνθρώπους. 4. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὄργυιᾶ· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κάοντες· ζύλα δ' ἦν ἐν τῷ

σταθμῶ πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ζύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἦκοντες καὶ πῦρ κόντες οὐκ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο [τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. 6. Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομένης τῆς χιό- νος βόθροι ἐγίγοντο μεγάλοι· ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνης. 7. Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὄλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνης, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἠγνόει, ὅτι τὸ πάθος εἴη.

8. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῶ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι· κἂν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τ' ὀρώη βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε δίδοντας τοὺς δυναμένους περιτρέ- χειν τοῖς βουλιμιῶσιν. 9. Ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπο- ρεύοντο. Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνήφας πρὸς κώμην ἀφι- κνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναῖκας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἔρυματος. 10. Αὗται ἡρώτων αὐ- τοὺς τίνες εἶεν. Ὁ δ' ἔρμηνεύς εἶπε περσιστί ὅτι παρὰ βασιλείως πορευ- ονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνει- σέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις.

11. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέ- σαι τὴν ὁδὸν ἐνουκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. 12. Ἐρείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγ- μένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνης τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. 13. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνης εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινόιτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπο- λύοιτο. 14. Ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκαιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πό- δας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, κροβάτιναι πεποιημέναι· ἐκ τῶν νεο- δάρτων βοῶν. 15. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες

τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἰκάζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινὰ ἢ πλησίον ἦν ἀτμιζουσα ἐν νύκτι.

Ἐνταῦθ' ἐτραπομένοι ἐκθήητο καὶ οὐκ ἔρσχεν πορεύεσθαι. 16. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων [τοὺς] ὀπισθοφύλακας ὡς ἤσθετο, εἶδειτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐγαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. 17. Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολέμιους φροῆσαι, εἴ τις δύναίτο, μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶν θορύβῳ ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι. 18. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες [ἄτε ὑγιαίνοντες] ἐξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολέμιους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δέισαντες ἤκων ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνης εἰς τὴν νύκτιν, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο. 19. Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσι τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τοῖς χιόνης τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασθαι αὐτούς. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ' ὑποχωροῖεν. 20. Ὁ δὲ παριῶν καὶ παρκαπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. 21. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠύλισθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακῆς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προιέναι. 22. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κόμης σκεψομένων πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἰκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κόμῃ ἔνθα Χειρίσοφος ἠύλιζετο. 23. Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας ἀσφαλές εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ἄς ἐώρων κόμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες.

γ'. *Αφίξεις εις κώμας πλήρεις τῶν ἐπιτηδείων.

24. Ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφίεναι ἐαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα.....

25. Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατὰγειοι, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρέϊαι· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ τῆς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο.

26. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κλάμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες. 27. Τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῶν λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πᾶν ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πᾶν ἡδὺ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

28. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. 29. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφρόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. 30. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρῆι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμας καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσαν πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· 31. οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὄρνιθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς δὲ κριθίνοις.

32. Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ροφῶντα πίνειν ὡσπερ βουῖν. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐ-

δὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινὰ τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν. 33. Ἐπεὶ δ' ἤλθον πρὸς Χειρίσοφον, κτελάμβανον κἀκείνους σκηνοῦντας ἑστεφανωμένους τοῦ ζηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικοαῖς στολαῖς· τοῖς παισὶν ἐδείκνυσαν ὡσπερ ἐνεαῖς ὅ,τι δέοι ποιεῖν.

34. Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περιζοντος ἐρμηνεύως τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμενία. Καὶ πόλιν ἠρώτων τίμη οἱ ἵπποι τρέφοιντο. Ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεὶ δασμὸς· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔρραζεν ἢ εἴη. 35. Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήρει παλαιότερον διδῶσι τῷ κωμάρχει ἀναθρέψαντι καταθῆσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκῆκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λοχαγῶν] ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. 36. Ἦσαν δ' οἱ ταύτη ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. Ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σκία περιελεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σκίων καταδύοντο μέγχι τῆς γαστροῦς.

δ'. Βοή ἐπὶ τῇ θεᾷ θαλάσσης.

19. Ἐντεῦθεν δι᾿ ἤλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἢ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. Ἐκ ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων τοῖς Ἑλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. 20. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτούς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄφονταί· θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἠγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν [ἑαυτοῦ] πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ὃ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἐνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. 21. Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. 22. Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφυλάκες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶπαντο γὰρ ὄπισθεν οἱ ἐκ

τῆς κατομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινας καὶ ἐξώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβοεῖα ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. 23. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῇ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἵππεας ἀναλαβὼν παρεβόηθει. 24. Καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυῶντων.

Ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. 25. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρυόντες. Καὶ ἐξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. 26. Ἐνταῦθα ἀνέτιθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοεῶν καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. 27. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρκεικούς δέκα· ἦται δὲ μάστιγας τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δεῖξας αὐτοῖς οὐ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ᾄχετο [τῆς νυκτός] ἀπίων.

ε'. Πορεία διὰ Μακρῶνων.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρῶνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠρίζε τὴν τῶν Μακρῶνων καὶ τὴν τῶν Σκυθῶνων. 2. Εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὠρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. Ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὐ, πυκνοῖς δέ. Ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. 3. Οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἔριπτον· ἐξικνούντο γὰρ οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

4. Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ Ἀθήνησι

φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώσκω τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει θέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. 5. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. Οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. 6. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσαντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. 7. Ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν θέλειν. Ἐντεῦθεν διδῶσιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγῃην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἑλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικὴν ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμρότεροι.

8. Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιῶν ὡς διὰ βιβῶντες ἐν μέσοις ἀνακμεμιγμένοι τοῖς Ἑλλησιν, καὶ ἀγορὰν οἶον ἐδύναντο περὶ ἔχον, καὶ παρήγγχον ἐν τρισὶν ἡμέραις ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἑλληνας...

Σ'. Ἐπιτομὴ εἰς Τραπεζοῦντα.

22. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἑπτὰ, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδι οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ Σινοπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρῃ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις. 23. Κάντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ περὶ ἔχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἔδωσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. 24. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες. 25. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν εὐξάντο παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἰκανοὶ βόες ἀποθύσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ εὐξάντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθα περ ἔσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἰκόμενος, παιδὰ ἄκων κατακαίων ζυγὴν πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. 26. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δὲρ-

κατα παρέδωσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἠγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον
τεποιηκώς εἶη. Ὁ δὲ δείξας οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγχκνον Οὔτος ὁ λόφος,
ἤδη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφρασαν, δυνή-
σκονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; Ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλον τι
κινάσεται ὁ καταπεσών. 27. Ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχ-
μαλώτων οἱ πλείστοι· δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα ἔθειον, πά-
λην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ** κλήθεα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κα-
τέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο.
28. Ἐθειον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρᾶνουσ ἐλάσαντας
ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. Καὶ
κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδούντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις
βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλωσ καὶ παρα-
κέλευσις ἐγίγνετο.

ζ'. *Ἀφιξις εἰς Κερασοῦντα.*

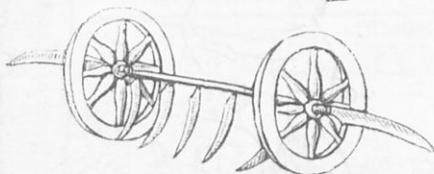
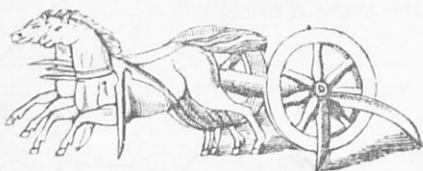
(Βιβλ. Ε΄.)

III. Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρῖσφοσ ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπι-
τήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα
τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ
παιδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φι-
λήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβίβασαντες
τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδο-
ποιημένη ἦν. 2. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι· εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι
πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρα.
3. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο
καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν.
Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσφ.

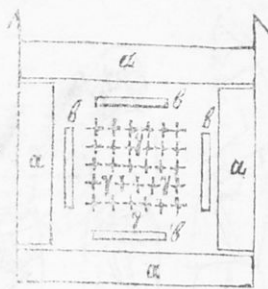
η'. *Διανομὴ λαφύρων καὶ Ξενοφῶντος ἀνάθημα.*

4. Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον
γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ
Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς·
ἀντὶ δὲ Χειρῖσφοφ Νέων ὁ Ἀσιναιὸς ἔλαβε. 5. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ
Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν
Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου,

ὄς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθχνε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. 6. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπήει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, κκταλείπει παρὰ Μεγάβυζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἦν δὲ τι πάθῃ, ἀναθείναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι οἶοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ. 7. Ἐπεὶ δ' ἔφρουγεν ὁ Ξενοφῶν, κκοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαθῶν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ ὅπου ἀνείλεν ὁ θεός. 8. Ἐτυχε δὲ δικρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχα· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία. 9. Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠρχία θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφριτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. 10. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιούντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. 11. Ἐστὶ δὲ ἡ χώρα ἣ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὡς εἴκοσι στάδια ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστὰ, ἰκανὰ σῦς καὶ αἰγᾶς καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. 12. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὠρχία. Ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπαρίτινον χρυσοῦ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. 13. Κκὶ στήλη ἔσθηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· **Ἱερὸς ὁ χορὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Τὸν ἔχοντα καὶ καρπούμενον τὴν μὲν δεκάτην καταθύειν ἐκάστου ἔτους. Ἐκ δὲ τοῦ περιττοῦ τὸν ναὸν ἐπίσκευάζειν.** Ἄν δὲ τις μὴ ποιῆ ταῦτα τῇ θεῷ μελήσει.

11. Ἄρμα δρεπανηφόρον (ἔγχημα πολεμικὸν με δρέπανα περὶ τοὺς ἄξονας· περὶ ὧν πρβλ. Κύρου Π. 6,1, 29 καὶ 6,2, 17).

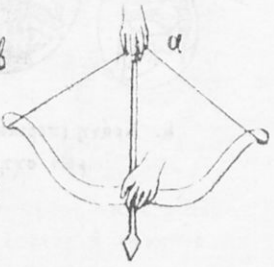
10. Πλαίσιον (τετράγωνος στρατιωτικὴ παράταξις)· εἰς τὰς 4 πλευρὰς α παρτάσσοντο ὀπλίται· οἱ ψιλοὶ ἔσθωθεν κατὰ τὰς πλευρὰς β· τὰ σκευοφόρα εἰς τὸ γ.

12. Στρεπτός (περιδέραϊον).

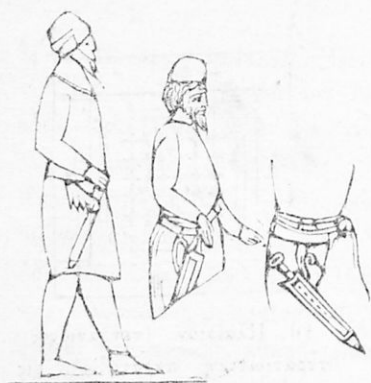
3. Σφενδονήται.

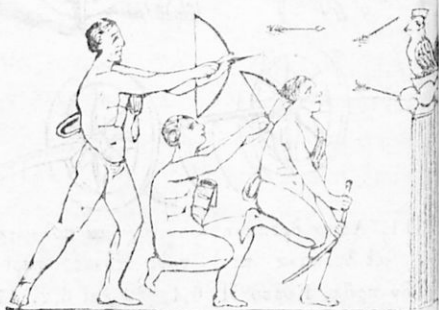
13. Φαρέτρα γ—βέλος β, τόξον α.

14. Πέλτη (μικρὰ ἄσπις ἐκ βύρσης) α προσηρτάτο πέλεκυς, ὀνομαζόμενος σάγαρις.—Πελταστῆς β.

7. Ἀκινάκης (μικρὸν ξίφος).

2. Τοξόται.

8. Κάνδης (ἔνδυμα περσικόν, ἔχον χειρίδας).

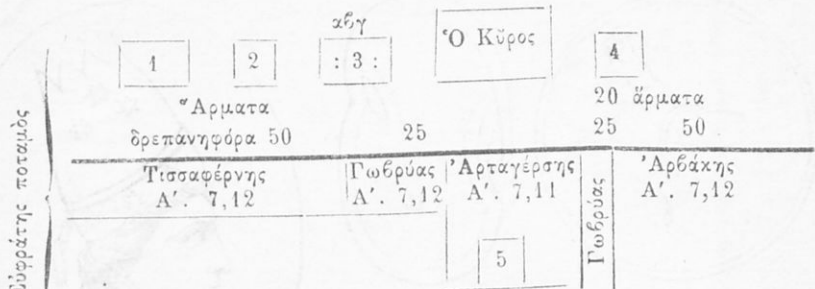

6. Κράνη (περικεφαλαῖαι) διαφόρων σχημάτων.

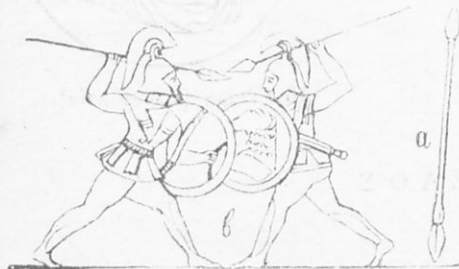

5. Σιλογγίδες (ξύστραι.)

9. Σχεδιάγραμμα ἐμφαῖνον τὴν ἐκατέρωθεν παράταξιν τῆς μάχης περὶ τὰ Κούναξα.

1) Παφλαγόνες (ἵππος). 2) Ἑλληνες πελτασταί. 3) Ἑλληνες ὀπλίται.—α) Κλέαρχος. 6) Πρόξενος. γ) Μένων.—4) Ἀριαῖος—Βασιλεὺς Ἀρταξέρξης.

4. Ὀπλίται μαχόμενοι, α. δόρυ.

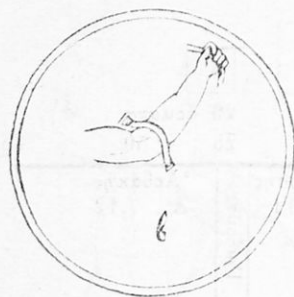

13. Ἀναξυρίς (σκελέα, κοινῶς βραχίον).

1. Δαρεικὸς νόμισμα.

9. Θώραξ 1, τούτου μέρος—α τὸ γυάλον, —β ὤμοι—γ ζωστήρ ἢ ζώνη—δ ἑῷμα. 2 μίτρα.

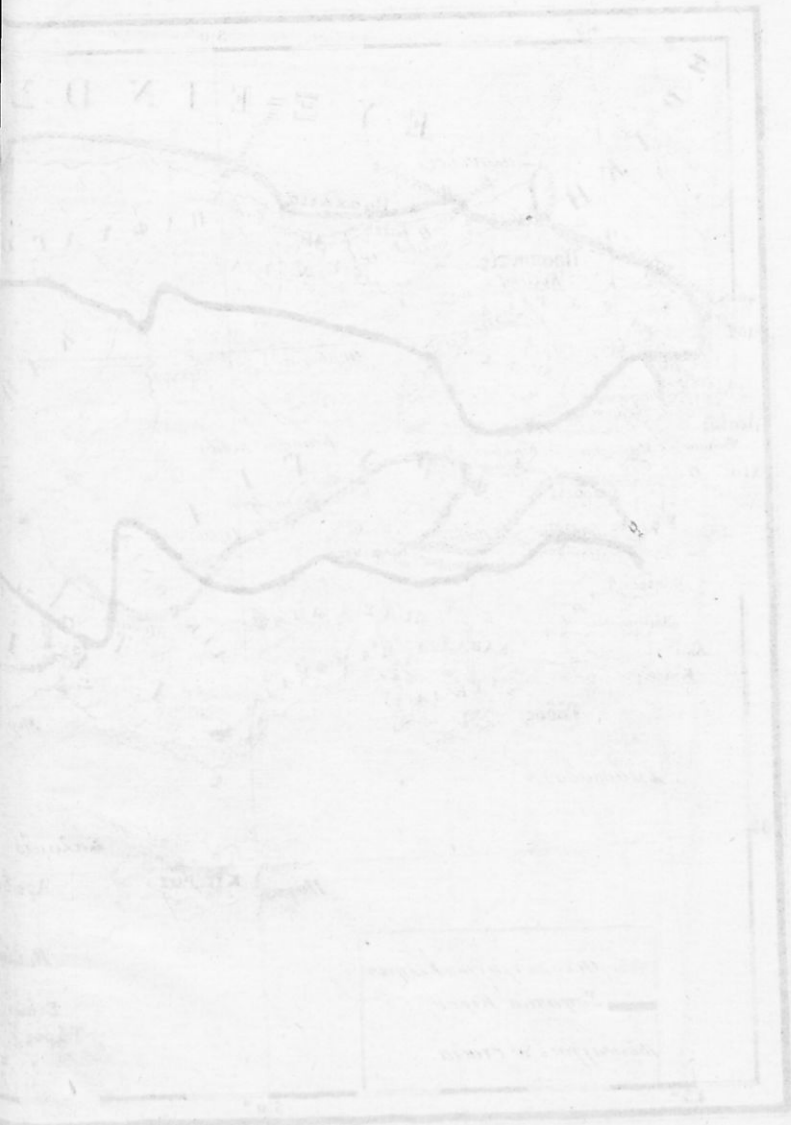

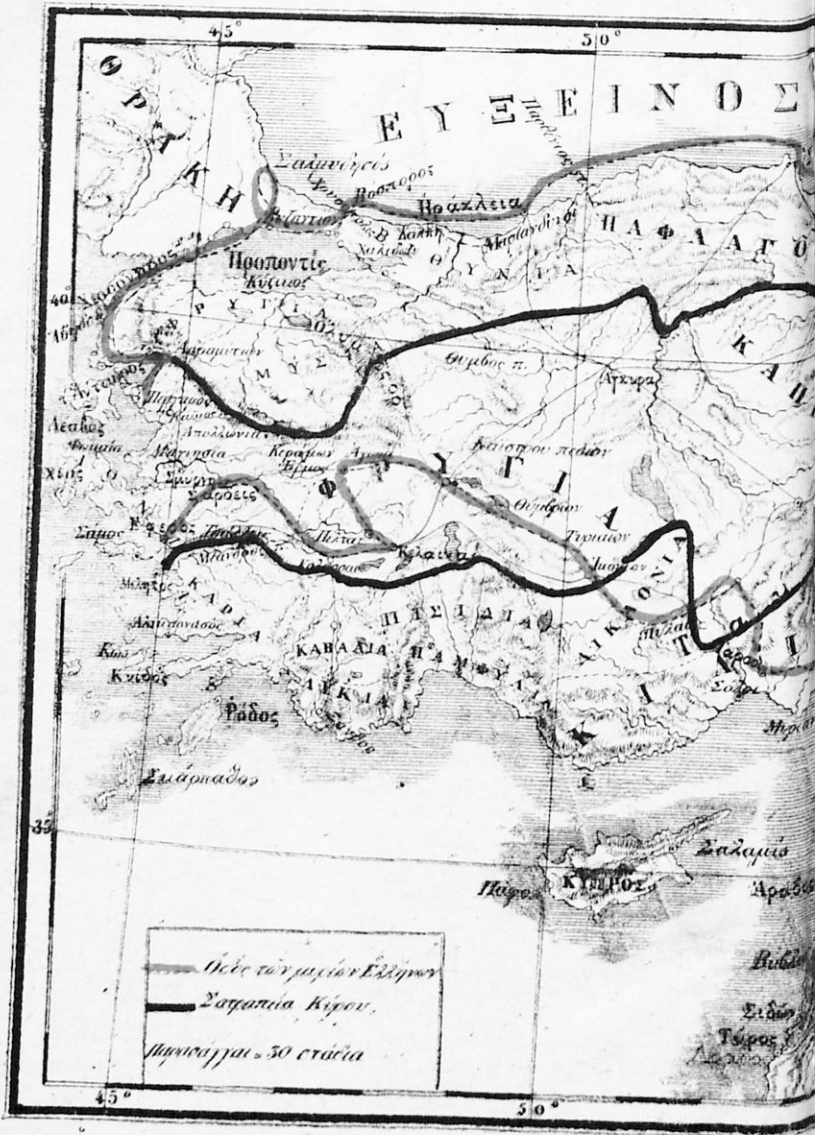
15. Ἄσπις (ἀμυντικὸν ὄπλον). Αἱ ἀσπίδες ἦσαν διαφόρων εἰδῶν. Τὸ κυκλωτέρως μέρος τῆς ἀσπίδος ἐλέγετο ἄντυξ, ὅπισθεν ἡ ἀσπίς εἶχε ὄργανα, ἐν οἷς ἔθετον τὰς γαίρας β.

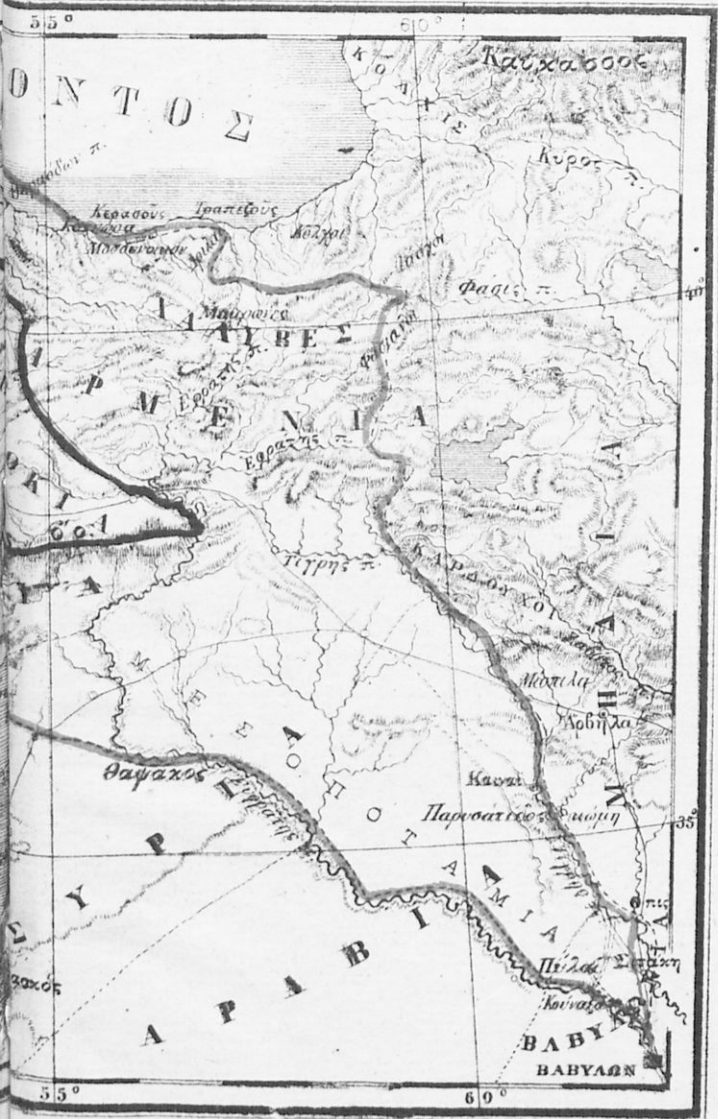
16. Τύχη (=κυρβασία).

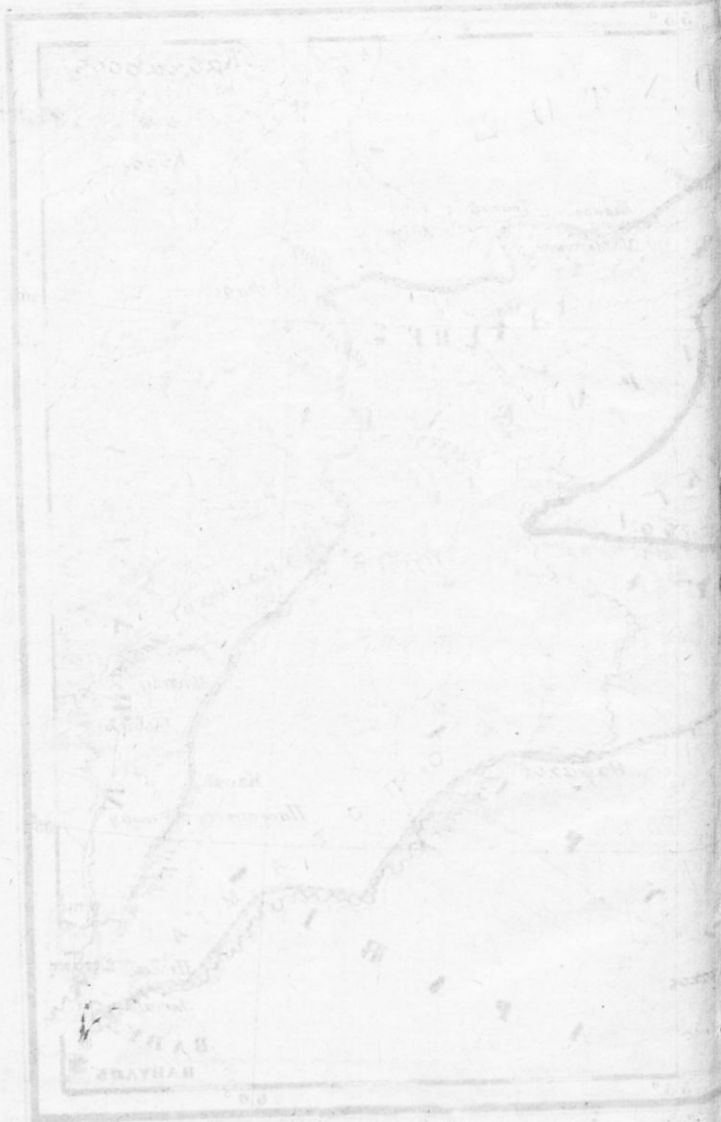
Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἀριθ. { Πρωτ. 7409
 { Διεκπ. 8395

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 22 / 1 / 19

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Εὐάγ. Κοφινιώτην

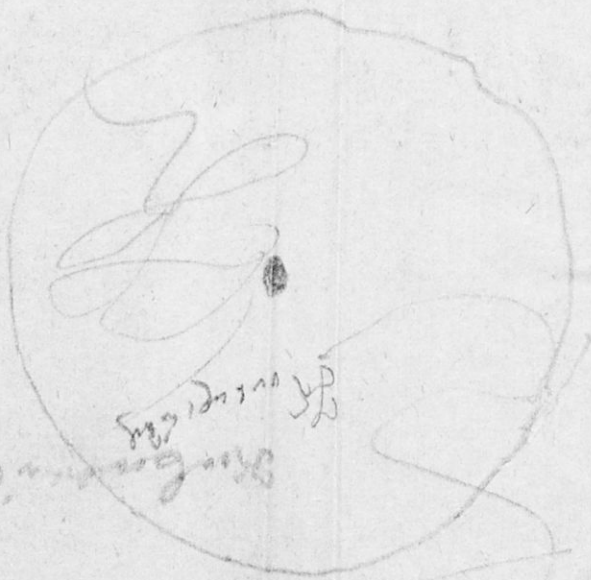
Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν **Ἀνθολόγιον** (ἐκλογή κειμένου ἐκ τῶν ὁμαλῶν πεζογράφων τῆς ἀρχαίας γλώσσης) ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ **πενταετίαν** ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' καὶ Γ' τάξεως τῶν πλήρων δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δέ, ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Υπουργὸς
Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Στέφ. Μ. Παρίδης.

Κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 10,408 ἐν. ἔτους ἐγκύκλιον τοῦ Υπουργείου, ἡ τιμὴ ὄρισθη εἰς λεπτὰ 42.

Handwritten text, possibly a signature or name, located within the circular stamp area.

Handwritten text, possibly a signature or name, located below the circular stamp.

ω' βροακού βλάστη.

